

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI İÇİN TASNİF SİSTEMİ ÖNERİSİ

SANATTA YETERLİLİK TEZİ

Derya Özlem ULUOCAK

Ana Sanat Dalı: Temel Bilimler

Programı: Türk Sanat Müziği

Tez Danışmanı: Prof. Nermin KAYGUSUZ
Eş Danışman: Yard. Doç. Dr. Recep USLU

TEMMUZ 2008

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iv
ÇİZELGELER LİSTESİ	v
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
SUMMARY	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Gerekçe	1
1.2 Amaç	2
1.3 Literatür Taraması	3
2. TÜR TANIMLARI VE YAKLAŞIMLAR	6
2.1 Türün Tanımlanması	6
2.1.1 Genel tür tanımı	6
2.1.2 Müzik türleri tanımları	10
2.2 Müzik Türlerine Yaklaşımlar	11
2.2.1 Bilgisayar mühendisliği yaklaşımları	14
2.2.2 Nöro-psikolojik yaklaşımlar	16
2.2.3 Müziksel özellikler yaklaşımı	20
2.3 Tür Tartışmaları Sonuç	22
3. TASNİF ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMALARI	24
3.1 Bilgi Tasnif Sistemleri	24
3.1.1 Listeleme yöntemi	24
3.1.2 Kataloglama yöntemi	25
3.1.3 Hiyerarşik yöntemler	25
3.1.3.1 Dewey Ondalıklı (Decimal) Sistemi	26
3.1.3.2 Amerikan Kongre Kütüphanesi (LoC) Sistemi	27
3.1.4 Uluslararası standart numaralama sistemleri	27
3.2. Müzik Türleri Tasnif Sistemleri	28
3.2.1 Batı Müzikleri için tasnif örnekleri	28
3.2.1.1 ANCSR tasnif sistemi	28
3.2.1.2 USMARC tasnif sistemi	29
3.2.1.3 Ticari kuruluşlar tasnif sistemleri	29
3.2.2 Türk Müzikleri için tasnif örnekleri	31
3.2.2.1 Milli Kütüphane	31
3.2.2.2 İ.Ü. Devlet Konservatuvarı Kütüphanesi	31
3.2.2.3 Borusan Kültür Sanat Müzik Kütüphanesi	32
3.2.2.4 Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)	32
3.2.2.5 Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM) ve Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG)	33
3.2.2.6 T.C. Kültür Bakanlığı web sitesi	33
3.2.2.7 Muhtelif Türk Müzikleri siteleri	33
3.2.2.8 Borcıklı tasnif sistemi	35
3.2.2.9 Akdoğan tasnif sistemi	35
4. TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI TASNİF SİSTEMİ BELİRLENMESİ	38

4.1 Müziğin Türlerini Belirleyici Özellikler Neler Olmalıdır?	39
4.2 Türk Müzik Türleri İçin Tasnif Kuralları	40
5.TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI TASNİF SİSTEMİ ÖNERİSİ	42
5.1 Ana Müzik Türlerinin Belirlenmesi Çalışması	42
5.2 Tür Başlıklarının İncelenmesi ve Tasnifi Çalışması	43
5.2.1 Türk Müziği	44
5.2.2 Türk Halk Müziği	47
5.2.3 Arabesk Müzik	49
5.2.4 Türk Pop Müziği	50
5.2.5 Türk Rock Müziği	52
5.2.6 Türk Caz Müziği	53
5.2.7 Türkiye’de Klasik Batı Müziği	53
5.2.8 Coğrafi bölgelere ve toplumlara göre müzikler	55
5.2.9 Yabancı müzikler	55
5.3 Tür Başlıklarının Numaralandırılması ve Kataloglanması	55
6.SONUÇ VE TARTIŞMA	57
KAYNAKLAR	61
EKLER	65
ÖZGEÇMİŞ	110

KISALTMALAR

ANCSR	Alpha-Numeric Classification System for Recording – Kayıtlar için Alfa-nümerik Tasnif Sistemi
BLISS	Bilkent Library Information Services System
C.	Cilt
Cddb	CD Data Base – CD Veri Tabanı
Dewey (DDC)	Dewey Decimal System – Dewey Onlu Sistem
EXIF	Exchangeable Image File Format – Takas edilebilir Görüntü Dosya Formatı
IPTC	International Press Telecommunications Council – Uluslararası Basın Haberleşme Konseyi
ISBN	International Standard Book Number – Uluslararası Standart Kitap Numarası
ISMN	International Standard Music Number - Uluslararası Standard Müzik Numaralama Sistemi
ISSN	International Standard Serial Number
İTÜ TMDK	İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı
İÜ	İstanbul Üniversitesi
KBM	Klasik Batı Müziği
KTM	Klasik Türk Müziği
LoC	Library of Congress – Amerikan Kongre Kütüphanesi
MESAM	Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
MIDI	Musical Instrument Device Interface – Müzik Aletleri Sayısal Arayüzü
MIR	Music Information Retrieval – Müzik Bilgisi Toplama Sistemi
MSG	Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği
MÜYAP	Müzik Yapımcıları Meslek Birliği
MÜYORBİR	Müzik Yorumcuları Meslek Birliği
OCLC	On-line Computer Center Library – Bilgisayar Merkezi Kütüphanesi
s.	sayfa
THM	Türk Halk Müziği
TM	Türk Müzikleri
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSM	Türk Sanat Müziği
UDC	Universal Decimal System – Evrensel Onlu Sistem
USMARC	United States Machine Readable Cataloging – Amerikan Makine Tarafından Okunabilir Kataloglama
XML	Extended Markup Language – Genişletilebilir İşaretleme Dili

ÇİZELGELER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi	97

ŞEKİLLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil A.1: Milli Kütüphane kayıt örnekleri	82
Şekil A.2: T.C. Kültür Bakanlığı web sitesi “Türkiye’den Müzik” sayfası	88
Şekil A.3: Kalan Müzik web sitesi müzik sayfası	89
Şekil A.4: D&R web sitesi müzik sayfası	90
Şekil A.5: Hepsi Burada web sitesi müzik sayfası	91
Şekil A.6: Ideefixe web sitesi müzik sayfası	92
Şekil A.7: Vesaire web sitesi müzik sayfası	93
Şekil A.8: Turkish Music and Voice Library web sitesi	94
Şekil A.9: CD Rehberi web sitesi kategori sayfası	95
Şekil A.10: Sol anahtarında birlik do notası	109

TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI İÇİN TASNİF SİSTEMİ ÖNERİSİ

ÖZET

Kütüphaneler kitapları konularına göre tasnif etmek için Dewey, LoC vb yöntemler geliştirmişler, sayıları yüzlerle ifade edilen konu başlıklarına ayırmışlardır. Bu sayede isteyen dilediği konuda yazılmış herhangi bir kitaba kolaylıkla ulaşabilmektedir.

İnsanların beğendikleri müziklere kolayca erişebilmesi için ise kitapların konulara ayrıldığı gibi eserlerin de müzikal özelliklerine yani türlere ayrılması ve tasnif edilmesi gerekmektedir. Müzik tasnifine Dünya kütüphanelerinin getirdiği çözümler içinde Klasik Batı Müzikleri temel alınarak geliştirilen müzik formlarına dayalı metotlar mevcuttur. Ancak bu tasnif dinleyicilerin beğenilerine göre arama yapmasına yardımcı olmaktan uzak, yalnızca müzik formlarına dayalı çözümler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dinleyici beğenisine dayalı tasnif yöntemleri içinde en gelişmiş olanları ticari müzik sitelerinin hiyerarşik yapılarıdır. Ancak bunların çoğunluğu da önceden belirlenmiş müzikal kriterlere dayalı yöntemler kullanılması yerine müzik dükkanlarının yıllardan beri gelen fiziksel tasnif alışkanlıklarına dayandırılmıştır.

Türk Müzik türleri için kütüphanelerin tasnif yöntemleri 4-5 tür başlığı ile sınırlı kalmıştır. Online alışveriş sitelerinde de tür başlıkları oldukça kısıtlıdır. Meslek birliklerinin tasnif yöntemleri ise hangi kriterlere göre belirlendiği belli olmayan başlıklardan oluşmaktadır.

Türk Müzik türlerinin belirlenmesi ve eserlerin bir yöntemle göre tasnif edilmesi ihtiyacı olduğu gözlemlenmiştir. Türk Müzik türlerinin belirlenmesi yönünde yapılmış bu ihtiyacı karşılayacak bir çalışmaya da rastlanılamamıştır. Bu eksikliğin giderilmesi amacıyla geçerli temellere dayanan bir tasnif ve kataloglama sistemi geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma üç adımdan oluşmaktadır:

Birinci adımda müziğin gerçekte türlere ayrılıp ayrılamayacağı incelenmiş, bu ayırım için müzik teorisi üzerine yapılmış çalışmaların yanı sıra davranış ve bilgisayar bilimleri alanında yapılmış çalışmalardan da yararlanılmıştır.

Müzik eserlerini tasnif ederken eser gruplarını ortalama dinleyici beğenilerine göre oluşturmamız halinde, bu gruplar, dinleyicilerin tercih ettikleri eserlere ve benzerlerine daha kolay erişmelerine imkan tanıyacaktır.

Müzik teorisi herhangi bir tanıma göre ayrılması sonucu bu ayrımlara tür adının verilmesine imkan sağlamaktadır. Eserlerin beğeniye yani dinleyici ile estetik açıdan etkileşimine göre gruplandırılması ise türün sanatsal ve estetik temelli tanımına da uygun düşmektedir. Bu grupların aynı zamanda ortak müzikal özellikler taşıması ise bu tür başlıklarını tanımlanabilir kılmaktadır.

İkinci adımda tasnif üzerine yapılmış olan çalışmalar incelenmiş ve bu çalışmaya yardımcı olabilecek metotlar bulunmaya çalışılmıştır.

Yaptığımız araştırma neticesinde yalnızca Klasik Batı Müziği tarzında eserleri tasnif etmek amacıyla hazırlanmış standart kodlama metotlarına rastlanmıştır. Yakın

zaman müziklerini içine alan geniş kapsamlı bir tür yapısına yalnızca bir ticari müzik sitesinde rastlanmıştır. Bu tasnifin yönteminin ne olduğu ise sitede belirtilmemiştir.

Türk Müziklerini tasnif etmek için yapılan çalışmalar özellikle Türk Halk Müziği ve Klasik Türk Müziğinin formlarının belirlenmesiyle sınırlı kalmış, türler hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Bunun sonucunda Türk Müzikleri için hiyerarşik yapıda, fark metoduyla tanımlanan tür başlıklarının belirlenmesine karar verilmiştir.

Üçüncü adımda ise Türk Müziği türleri incelenmiş, objektif, sistematik, tutarlı ve genişlemeye açık bir tasnif metodu geliştirilmeye çalışılmış, türler belirlenerek hiyerarşik bir yapı üzerine oturtulmuş ve son olarak da numerik kodlandırma sistemiyle işaretlenmiştir.

Bu çalışmada belirtilen türler kesin ayrım olmayıp yalnızca bir örnek teşkil etmesi amacıyla gösterilmiştir. Gerçek tür ayrımının yapılabilmesi için özellikle alt türlerde ve dallarında o konuda uzmanlaşmış kişilerin görüşlerine ihtiyaç vardır. Bu çalışmamız yalnızca temel türleri belirlemiş ve açıklayıcı olması bakımından örnek alt türlere ayırmıştır.

A CLASSIFICATION SYSTEM FOR TURKISH MUSIC RECORDINGS

SUMMARY

Libraries developed and used methods such as Dewey and LoC, to classify books according to subjects and classified under hundreds of headings. This method allows readers to easily access books under a desired subject.

In order to access music of listeners liking, music recordings need to be classified according to their musical properties and genres the way books are classified under subjects. Among existing methods of music classification, there are methods based on Classical Music forms. These methods are far from allowing listeners search for music of their liking. They rather allow searches for certain music forms.

Commercial music sites get as close as one can get in finding music of listeners' tastes. Some have hierarchical structures. Most are lists extending brick-and-mortar music stores' classification habits and are not musical criteria based pre-defined genres.

Turkish Music classification lags further behind. Most libraries classify music under 4-5 headings. Commercial music sites offer very limited selection as well. Music associations don't offer a well-established system either.

There's no well-known method for classifying Turkish Music. It's been observed that there's an obvious need for developing a method to classify Turkish Music and to determine the genres. With this motive, we tried to develop a classification with a solid base. Our work has three major steps.

First step is to determine whether music can be classified under genres. In addition to music theory studies, research from computer and behavioral sciences are used as well.

When classifying musical works, when we group pieces based on average listeners' tastes, listeners can access pieces of their liking more easily.

Definition of genre allows us to group pieces according to any criteria of our choice and call these groups genres. A classification of pieces according to listeners' liking coincides with the aesthetic definition of genres. When pieces in a group carries shared musical traits, then it becomes possible to identify these groups.

Second step is to analyze existing methods of classification, to see whether there's a useful method.

There are classification methods for western style classical music, however these are very limited. Research for classifying Turkish music is limited to library katalog procedures based not on genres but mainly on musical forms.

Thus it is proposed that Turkish Music pieces should be classified based on a hierarchical difference algorithm.

Finally, in the third step Turkish Music genres are analyzed to develop an objective, systematic, consistent and open classification method and marked with a hierarchical coding method.

The genres presented in this work are mainly for illustrative purposes rather than being final classes. Specialists are needed in order to develop a detailed branch/leaf structure. We believe only the root genres presented here (and maybe some branches) will survive the scrutiny of music librarians; however it was necessary to name some branches and leaves in order to present an example.

1. GİRİŞ

1.1 Gerekçe

İnsanlık tarihi boyunca müzik her zaman ve her kültürde önem taşımıştır. En eski kültürlerden biri olan Türk kültüründe de müzik her zaman önemli bir yer tutmuştur.

Geleneksel müziğimiz yaygın olarak kulaktan kulağa ezber yöntemi (meşk) ile aktarılmış, yazılı nota kayıtlarının olmaması sebebiyle müzik repertuarımız kısmen kayba uğramıştır. Yazılı nota eserleri Batı Müziklerinin temel arşiv yöntemi olarak benimsenmiştir. Günümüzde ise müzik üretimi artmış, ses kayıt imkanları çoğalmış, dinleyiciler çoğunlukla bu kayıtları talep etmeye başlamışlardır. Nota yayını ise sadece profesyonellere yönelik olarak devam etmektedir.¹ Çoğalan müzik kayıtlarının türlerinin belirlenmesinde bir karışıklık yaşandığı gözlemlenmektedir. Müzik kayıtlarının² kayba uğramadan saklanabilmesi için arşivlere, aranılan kayıtlara kolaylıkla ulaşılması için ise tasnif sistemlerine ihtiyaç vardır.

Bugünkü şartlarda olması gereken bir milli müzik arşivimiz (kitap, nota, kayıt anlamında) yoktur. Müzik kayıtlarımız özel arşivlerde, kütüphanelerin müzik arşivlerinde, konservatuar arşivlerinde, TRT arşivlerinde, MESAM ve MSG gibi çeşitli meslek kuruluşlarının arşivlerinde tutulmaktadır.

İncelenen arşivlerde müzik kayıtları için kütüphanecilik açısından bilimsel ve standartlara oturtulmuş ortak bir sistem kullanılmamış olduğu anlaşılmaktadır. Ticari müzik sitelerinin müzik kayıtlarını kütüphanelerden daha detaylı olarak tasnif ettiği görülmektedir. Çünkü dinleyicilerin beğenecekleri türde müzikleri bir arada görebilmeleri için müzik kayıtlarının tasnif edilmesine ve benzer özellikler gösteren kayıtların bir araya getirilmesine daha fazla ihtiyaç duymuşlardır.

¹ Vinil (plastik) plak ve kasetin yaygınlaşmasından önce bir eseri halka ulaştırmanın yollarından biri de sokak satıcıları tarafından dağıtılan şarkı notalarıydı. Bu kayıtlar yeni bestelerin evlerde (ev halkı tarafından) söylenerek dinlenmesini sağlıyordu. Bugün profesyonel müzisyenlerin önemli bir bölümü MIDI dosyaları satın almakta, basılı nota dağıtımı ise nota kitapları ile konservatuar, orkestra vb kuruluşların çalışmalarında kullanılmaktadır.

² Mevcut veya gelecekte ortaya çıkacak ve müziğin tekrardan çalınmasını sağlayacak fiziksel, elektronik, analog veya sayısal her türlü ses, nota, MIDI, XML vb kaydı müzik kaydı olarak kabul ediyoruz.

Tüm bu sebeplere dayanarak dinleyicilerin tercih ettikleri türlere dayalı Türk Müzik Kayıtlarının düzenlenebileceği standart bir tasnif metoduna ihtiyaç vardır. Geliştirilmesi gereken bu metodun varlığı ve müşterek kullanımı dün, bugün ve yarının müzik kayıtlarını içerebilecek standart Türk Müzik Arşivi'nin oluşturulabilmesine de olanak sağlayacaktır.

1.2 Amaç

Bilginin sınıflandırılmasının gerekliliği Eski Yunan filozoflarından beri bilinen fakat temelleri itibariyle zaman zaman farklılık gösteren bir gerçektir. Eski Yunan'da felsefe, daha sonra din, aydınlanma çağında da akıl-madde ilişkisi göz önünde bulundurularak bilimsel sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmalar önce kütüphanelerde, daha sonra bibliyografya türü eserlerde kullanılmıştır (Uslu, 2006 s.32).

Dünyada ve Türkiye'de kitap tasnifi için yaygın olarak başta Dewey olmak üzere belli bir kaç tasnif sistemi uygulanmaktadır. Batı müziği ses ve nota kayıtları için klasikleri kapsayan bir tasnifte uzlaşmış görülmektedir. Türk müziğine ait ne eski ne de yeni kayıtlar için standart bir tasnif vardır.

Sayıları gün geçtikçe artan müzik eserleri ve bunların kayıtları içerisinde bir esere ve benzerlerine kolay ulaşım mümkün olabilmelidir. Müzik eserlerine ait kayıtlarda hangi bilgilerin tutulacağı konusunda genellikle fikir birliği söz konusudur. Bu bilgiler genellikle eserin adı, bestecisi, söz yazarı, beste veya kayıt tarihi gibi objektif bilgilerdir. Bir eserin hangi türe ait olduğunu gösteren açık bir göstergeye ise rastlanmamaktadır.

Kütüphanecilik açısından kayıtların tutulması konusunda çalışmalar eksik kalmaktadır. Bir Türk müziği kütüphanesi oluşturulabilmesi için standart bir tasnif metodu geliştirilerek bu koleksiyonlara uygulanmalıdır. Geçerli temellere dayanan bir tasnif ve kataloglama sistemine ihtiyaç vardır. Türk müzik türleri incelenmeli, objektif, sistematik, tutarlı ve genişlemeye açık bir tasnif metodu geliştirilmeli türler hiyerarşik bir yapı üzerine oturtulup kodlandırma sistemi ile işaretlendirilmelidir ve müzik eserleri de bu türlere uygun olarak tasnif edilmelidir.

Müzik eserlerinin katalog sistemlerinde gösterilebilmesi ve mantıksal aramalarla ulaşılabilmesi için belirleyici özelliklerin neler olduğu araştırılmalıdır. Bu göstergeler içerisinde özellikle tür kavramı müzik bilimcilerin üzerinde detaylı olarak durması gereken özelliktir. İleride açıklanacağı gibi müzikte tür kavramı kullanımda var kabul

edildiğine göre tasnifinin de rasgele yapılması yerine önceden belirlenmiş bir metodolojiye uygun olması gereklidir.

Bu çalışmada öncelikle pratik kullanım için türlerin neler olduğu gösterilecek; daha sonra Türk Müzikleri için türe dayalı bir tasnif yöntemi önerilecektir. Son olarak ise bu yöntemi temel alarak mevcut türlerden örnekler içeren bir tür listesi oluşturacaktır. Türlerin zaman içinde değişeceği ve gelişeceği düşünülerek bu liste yalnızca genişlemeye müsait bir başlangıç tasnifi olacaktır.

Amacımız, Türk müzik türlerini inceleyerek, müzik kütüphanelerinin ortak kullanımına sunulacak geçerli temellere dayanan, objektif, sistematik ve genişlemeye açık standart bir tasnif metodu geliştirmektir.

1.3 Literatür Taraması

Çalışmamızın sınırları Türk Müziği kayıtları için tasnif sistemi içinde türlerin neler olabileceği ile sınırlandırıldığından tasniflendirme çalışmalarında temel konu tür ve türler olarak görülmektedir. Bu nedenle “tür” nedir, “Türk Müziği’nde türler” nedir konularını ele alan çalışmaların var olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu çalışmaya başlamadan önce Milli Kütüphane yayınlarından *Türkiye Bibliyografyaları* (1938-2000); *Türkiye Makaleler Bibliyografyası* (1952-2000); YÖK tez kataloğu (1990-1997) ve On-line kataloglar taranmıştır.

Ayrıca Pan yayıncılık, Ötüken yayınları gibi özellikle müzik eserleri basan yayınevlerinin kitap listeleri de bu taramalar çerçevesinde gözden geçirilmiştir.

Taramalar “müzik” ve “tür”, “tasnif”, “kategori”, “kütüphane” anahtar kelimeleri ile yapılmıştır.

“Müzik” ve “tür” anahtar kelimelerinin taranması sonucu Türk müzik türleri ve müzik kayıtlarının türlere göre tasnifi konularında yayınlanmış çok sayıda çalışmaya rastlayamadık. Mevcutlar içinde iki adet yayını bu çalışmada kaynak olarak kullandık. Bunlardan biri A. Borcaklı’nın doğrudan Türk müziği tasnifiyle ilgili makalesi (Borcaklı, 1977); diğeri Onur Akdoğu’nun türlerle ilgili kitabıdır (Akdoğu, 2003). Diğer yayınlardan Ergan’ın gençlerin müzik türlerini tercihteki yazısı³ ile; O. Akdoğu’nun Kütüphanecilik ve Müzik adlı eserinin konumuzla doğrudan ilgisi bulunmamaktadır (Ergan ve Tol, 1992).

³ Bu makale müzik türlerinin neler olduğundan çok öğrencilerin müzik tercihlerini araştırmaktadır.

Bu araştırmalar için yurtdışı tezler ve makaleler; basılı ve online ansiklopediler; Müzik ansiklopedisi, müzik kılavuzu, müzik rehberi, müzik sözlüğü; yayınlanmış yabancı kitaplar; Müzik koleksiyonları olan kütüphaneler; Meslek birliği ve müzik ile ilgili kuruluşların arşivleri; Muhtelif on-line kaynaklar göz önünde bulundurulmuştur.

Tür ve müzik türleri üzerine yapılmış olan araştırmaların taranması sırasında elde edilen kaynaklar üç başlık altında değerlendirilebilir.

1) Müzik türleri ve “tür” üzerine yapılan genel araştırmalar ve tanımlar;

Dünyada sanatsal açıdan müzik türlerinin var olup olmadığı konusunda yapılan tartışmalar, edebi türler ve film türleri üzerine yapılan çalışmaları toplayan kitaplara McKay işaret etmektedir. McKay ses kayıtlarını otomatik sınıflandırma konulu yüksek lisans tezinde özellikle Duff ve Grant'ın kitaplarını önemli görmektedir (McKay, 2004).⁴ Tr zerine yazılmış ansiklopedik bilgiler, türler hakkında kişilerin kendi görüşlerini anlattıkları web sayfaları mevcuttur. Bunlar arasında şu siteler önemlidir: Chandler'ın “*Tr Teorisine Giriş*” sitesi (Chandler, 2006), Chicago Universitesi Medya Teorisi sitesi ve Wikipedia on-line ansiklopedisi.

Dünyada Batı Müziği türleri üzerine yapılan araştırmalardan özellikle Andre Hodeir'in kitabı İlhan Usmanbaş tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Fabbri'nin *Müzik Türleri* konulu makalesi de önemli görülmektedir. Özellikle Amerikan kütüphanelerinin Klasik Batı Müziği türleri için geliştirmiş olduğu tür tasnif yöntemi mevcuttur. Hafif müzik türlerinin belirlenmesi daha çok müzik ticaretiyle ğraşan kuruluşlar (müzik yapımcıları, radyolar, müzik dükkanları) tarafından ortaya atılmaktadır. Kütüphanecilerin hafif müzik türlerini ayırma girişimi üzerine bir çalışma bulunamamıştır.

Türkiye'de Türk müzik türleri üzerine yapılan çalışmalardan Onur Akdoğu'nun *Türler ve Biçimler* (Akdoğu, 2003) ile “*Türk Müziğinde Kütüphanecilik ve Arşiv*” (Akdoğu, 1987) adlı alışmaları; Erol Sayan'ın Türkiye'de müzik zerine “*Müziğimize Dair*” (Sayan, 2003) adlı bir çalışması vardır.

2) Müzik türleri ve bilgisayar mühendisliği üzerine araştırmalar;

Dünyada otomatik tür belirleme üzerine yapılan araştırmalar vardır. Bilgisayar mühendisliği alanında yapılan bu çalışmalar müziğin türlere bilgisayarlar yardımıyla ayrılması üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışmamızda Cory McKay ve Ichiro Fujinaga'nın makaleleri kullanılmıştır (McKay, 2004; McKay ve Fujinaga, 2004).

⁴ McKay, Duff'un 2000 tarihli türler hakkındaki kitabı ile Grant'ın 2003 tarihli film türleri üzerine kitabını örnek göstermektedir.

3) Müzik türleri ve nöropsikoloji ile ilgili araştırmalar;

Bu başlıkta dinlenen müzik türleri ile psikoloji ve sosyo-kültürel etkileşimler arasındaki ilişkilerin araştırılması yer almaktadır. Lidy ve Lauber'in bildirisi gibi (Lidy ve Lauber, 2005).

Dünyada ve Türkiye'de müzik türleri konusunda çalışmaların azlığı gözlemlenmektedir. Bu çalışmada temel kaynak olarak kullanılan McKay'in çalışması da müzik türleri üzerine yapılmış çalışmaların azlığından bahsetmektedir.

"Yapılan çalışmalar ya bir tür yapısı oluşturmaya elvermeyen evet/hayır cevaplı özelliklerin listelerine doğru kaymaktadır, ya da içerik temelli tasnife uygun olmayan ve türün sosyo-kültürel konuları çevresinde toplanmıştır."⁵ (McKay, 2004, s.15)

Bu çalışmada Türk Müziği kayıtları için tasnif sistemi konusunu ele alan bir örnek bulunmadığından dolayı bundan sonraki bölümlerde önce ikinci bölümde tür, türün tanımlanması, müzik türleri tanımları üzerinde durulduktan sonra müzik türlerine üç tip yaklaşımın açıklanması (bilgisayar mühendisliği, nöro-psikoloji, müzik bilim adamlarının müzik türleri yaklaşımları) ile tür üzerine çalışmalar ve tartışmalar işlenmiştir.

Üçüncü bölümde müzik tasnifi sistemlerinden Dünyada uygulanan listeleme, kütüphane sistemi, kataloglama ve numaralama sistemleri açıklandıktan sonra, önce Batı Müziği için uygulanan tasnif yöntemleri, daha sonra Türk Müziği için uygulanan (Milli Kütüphane'den özellikle TRT'ye, özel kuruluşlardan özel tasnif sistemlerine) tasnif sistemleri "Tasnif Çalışmaları" başlığı altında anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde önce müziğin türlerini belirleyici özellikler tespit edildikten sonra Türk Müzik türleri için tasnif kuralları ve müzik kayıtlarının kataloglanmasının temelleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın beşinci bölümünde yeni bir müzik türleri anlayışıyla ana türler ve bunlara bağlı alt türler "Türk Müzik Kayıtları için Tasnif Sistemi Önerisi" başlığı altında anlatılmıştır. Çalışmanın sonunda Dünyada ve Türkiye'deki tür anlayışı, müzik tasnif sistemleri yeniden gözden geçirilerek ortaya konulan bu özel tasnif sistemi önerisinin sonuçları bir araya getirilmiştir.

⁵ What work has been done leans toward either lists of binary features that tend to be too inflexible for the purposes of evolving genre structure or discussions centered around the socio-cultural aspects of genres that are limited utility to content based classification.

2. TÜR TANIMLARI VE YAKLAŞIMLAR

Müzik türlerinin tasnifi çalışmasına başlarken tür tanımı üç farklı çerçevede incelenecektir. Birinci çerçeve türün genel anlamıyla tanımını ve tür kavramına yaklaşımı kapsamaktadır. İkinci çerçeve sanatsal açıdan türün nasıl tanımlandığını, çeşitli sanat dallarındaki tür tartışmalarını içermektedir. Üçüncü çerçevede ise müzikte türün tanımlanması ve bu tanımlara bağlı olarak müzik türlerinin belirlenmesi için yapılmış çalışmalar incelenmektedir.

Bu tanımların ve çalışmaların incelenmesinden sonra müzik türlerinin gerçekten var olup olmadığı düşüncesine yaklaşımlar ele alınacaktır. Özetleyeceğimiz soruların başında türlerin ticari kaygılar veya politik sebepler gibi sentetik sebeplerle mi oluştuğu, yoksa müzik türlerinin bestekarın ve akademisyenin de dahil olduğu insanın doğası gereği mi ortaya çıktığı gelmektedir.

Her iki durumda da müziği türlerine ayırma yaklaşımları ve teorileri özetlenecektir.

2.1 Türün Tanımlanması

Bu başlık altında önce genel tür tanımı ve müzik türleri tanımları incelenmiştir. Bu incelemeden genelde türün tanımı ve özelde müzik türlerinin nasıl tanımlandığı ele alınmıştır.

Türk müziği türleri çalışmaları ise üçüncü bölümde örneklerle gösterilecektir.

2.1.1 Genel tür tanımı

Tür problemi müzikte olduğu kadar edebiyatta⁶, sinemada ve biyolojide de varolmuştur ve bu alanlarda türün ne olduğu sürekli olarak tartışılmıştır. Bu nedenle tür kavramı ve bununla ilişkili olarak sınıflama, tasnif teorisi ve benzeri kavramlar beraber ele alınmıştır. Öncelikle tür konusunda ansiklopedilerin verdiği bilgileri özetleyelim.

Örneğin **Encyclopaedia Britannica** türün genel tanımını ve müzik türlerini şöyle tanımlamıştır:

⁶ Metin Akkuş kitabında (Akkuş, 2006, s.314) edebiyatta tür tartışmalarından bahseder.

“Aynı cinsten nesneler ya da varlıklar bütünü içinde yer alan bir gruba, özdeş bir tipi belirleyen ortak özellik, çeşit, cins.” (Ana Britannica, “Tür,” C.19, s.364)

Bu tanımla hemfikir olmamızla beraber, aynı kaynağın müzik türleri konusundaki tanımını ise:

“Aynı özelliği taşıyan ve icra edildikleri yere (örn. oda müziği) ya da işlevlerine göre (örn. dini müzik) bir öbekte toplanan biçimler bütünü.” (Ana Britannica, “Tür,” C.19, s.364)

şeklinde. Bu ilerde tartışacağımız sebeplerden dolayı türden çok form ve içerik bilgisine göre tasnif anlamına gelmektedir.

Bir müzik ansiklopedisi olan Grove Music Dictionary’nin tür (“genre” maddesi, www.grovemusic.com; daha sonra www.oxfordmusiconline.com) konusunda verdiği bilgiler şöyledir:

“Tür konusunun ortaya çıkışı (tipoloji): Sanat eserlerinin tasnifi Batı Edebiyatında Aristo’dan beri temel sorunlardan birini oluşturmaktadır. Tasnifin temel görevi pragmatiktir - bilgiyi yönetilebilir ve ikna edici kılmaktır. Ancak etkisi dünyayı algılamamızı şekillendirmeye kadar gider. Bu sebeple tür, sadece sanatla olan ilişkimizi düzenlemez, aynı zamanda onu tamamlar. Bu da sanat eserinin belirleyici ve bir birliği temsil eden kapalı ve homojen yapıda olduğunu gösterir. Ancak bundan sonra eser tasnif edilebilir olur.

Edebiyat araştırmalarında, opera ve diğer Batı tarzı vokal müzik alanında yapılan çalışmalarda, en azından yakın zamana kadar tipolojiler yapılan çalışmanın filolojik yaklaşımından (yani “edebiyatta tür” anlayışından) etkilenmiştir. Bu da trajedi, komedi, epik, lirik ve daha yeni türlerden roman’ı ön plana çıkartmıştır. Klasik yaklaşım aynı zamanda toplumsal tasnifi (“folk/halk müziği ürünleri/halk edebiyatı türleri”) de etkilemiş, halk şiiri ve halk şarkılarını derleme ve tasnif etmek amacıyla kullanılan balad, efsane, atasözü ve lirik halk şarkılarını öne çıkartmıştır. 18. yy sonu ve 19. yy başlarında bu tür başlıkları sanat müziklerine de sızmaya başlamıştır. Bunların net olarak iletişim görevlerini üstlenmişlerdir. Bu görev ‘mutlak müzik’ olarak kabul edilen tür başlıklarında bile çok net olarak görülme de mevcuttur. Sonat, senfoni ve kuartet sonuç olarak enstrümantal sanat müziğinde otonomi arayışının göstergesidir.

Müzik türünü belirleyen tekrar birimleri birden çok katmanda ortaya çıkar. En geniş anlamıyla, formal ve teknik kuralların ötesine geçerek anlam, fonksiyon ve toplum onayını içeren tanımıyla sosyal ortama yayılır (“türlerin sosyal aidiyet” teorisi). Böylece ‘tekrarlar’a salt müzik konularının ötesinde sosyal, davranışsal ve ideolojik yapılarda rastlamak mümkün olur. Böylece 19. yy lirik piyano eserleri bu kriterlere göre bölünmemiş bir tür olarak ortaya çıkar, günümüzde rock müziği gibi. Daha dar ve yaygın bir tür görüşü, müzik eserlerini onların üretimi ve kabulü ile ilgili şartlardan ayrı tutar. Onun yerine türü müzik materyalinin kendilerini sıralama, dengeleme ve onaylamak için kullanır, lirik piyano parçalarının kendi alt türleri vardır, çağdaş rock’ın da. Bu görüş Guido Adler tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüşte dahi tekrar eden parçalar sadece notaların kendilerinin dışına çıkmıştır. Çalgılar, mekan ve ele daha az gelen “ton” ve “karakter” gibi özellikleri de tür tanımlamasında kullanır (“çalgi türleri, mekana bağlı türler, müzik seslerine bağlı türler” gibi). Stil şemaları ve kalıplar bir türü belirleyebilir ancak bunlar türe denk değildir. Üstelik tür anlamının dengesi, kontrolü ve tamamlanması yönünde çalışırken, form ve stilin özellikleri olan terim zenginliğine ve evrimsel eğilimlere karşı çıkar.

Türlerin tasnifi – aslen sistematik bir hareket – daha geniş tarihi soruları getirir. Türler nasıl ve niçin yaratılmıştır? Ömerilen birkaç evrimsel modellerden en ikna edici olanlardan biri Rus formalistleri Shklovsky, Tinyanov ve Tomashevsky tarafından geliştirilmiştir. Temel prensibi ‘çarpışma ve ardılık/birbirini takip’ baskın hatların mevcut minör hatlarla çarpışıp bu minör hatlar tarafından dışarıya itilmesiyle basitleştirilmesi ile ortaya çıkar. Minör çizgiler bir odak elde edip majör çizgileri zorladıkça yeni türler ortaya çıkar. Alternatif ve müziğe daha yakın bir görüş ise Adorno’nun Estetik Teorisi’nden ortaya çıkar. Burada diyalektik majör ve minör çizgiler arasında değil, evrensel ve özel arasındadır. Bir şemadan uzaklaşma yeni bir şema ortaya çıkartır. Dahası, bu farklılaşmalar şemanın değeri ve fonksiyonun ayrılmaz bir parçasıdır.

Rus formalistlerin aksine, Adorno türleri daha geniş bir sosyal diyalektik içinde buluyor (yerleştiriyor) ve bu yüzden analizleri tarihseldir ("tarihsel tasnif"). Böylece 19. yy'da "nominalizm ve türlerin yokolması"ndan bahsedebiliyor. Yine aynı zamanlarda müzik türlerinin özelliğini kaybettiği yönünde iddialar ortaya atıldı. Burada anlatılmak istenen performans ve tür tabanlı müzik kültürünün eserin kendisinin önem kazanmasıyla altının kazıldığıdır. Eserler bir türün özelliklerini belirtmekten çok kendi anlatmak istediğini ön plana çıkardıdır.

Tür ve sosyal hayat: 1960'ların ortalarından sonra büyük oranda sanat kritiği perspektifinin sanat eserlerinin yapısından çok estetik algılamaya dönmesiyle türlere çok farklı bir yaklaşım ortaya çıktı. Buna paralel olarak tarihi yapılanmaya dayalı tasniften çok daha akışkan, esnek ve her şeyden çok fonksiyon ve artistik iletişim ve algıda türün retorisi ile ilgilenir. Her parça da eserin anlamı için önemlidir. Böylece tür eserle iç içedir ve eserin stilistik ve formal içeriğine olan tepkimizi şekillendirir (ancak bir tür yaratmaz). Ortak bazı özelliklere göre yapılan bir sınıflandırma da bir tür belirlemez ("örn. Belirli bir çalgıya göre yapılan tasnif, ya da temposu"), Tür başlığının ve içeriğinin birbirleriyle etkileşimi türe anlam kazandırır. Bunu da ancak başlık ve içerik ile yeterli ilişki kurulursa mümkün olur. Bu anlamıyla, Heather Dubrow'un da dediği gibi tür dinleyici ile yazar arasında bir kontrat gibi davranır. Bu kontrat isteyerek bir amaç doğrultusunda bozulabilir. Tür, kısaca, yazar ve okuyucuya bağlı en güçlü kodların oluşturduğu birim gibi görünmektedir." (Grove, 2008)

Yukarda yazılanlara göre "tür" tartışmaları Batı müziği dünyasında da tartışılmış ve hala tartışılmaya devam edilmektedir. Edebiyat türleri, halk edebiyatı türleri, mekana dayalı türler, müzikal yapıya dayalı türler, tarihi türler (muhtemelen olay türküleri gibi) çok belirgin ve yaygın olarak türleri belirlemede kullanılmış temel esasları oluşturmuştur. Buna son olarak besteci ve dinleyicinin estetik beğenisinin de tür oluşturduğu görüşü eklenmiştir.

Gençlere yönelik olan Hutchinson Encyclopedia sanatta türün tanımını yapmaktadır:

"Bir sanat dalında yapısı, içeriği veya tarzı ile diğer eserlerden ayrılan çalışma. Örneğin roman bir edebiyat türü ve tarihi roman ise bir roman türüdür. Western bir film türü, ve senfonik şiir bir müzik türüdür. Görsel sanatlarda sıradan insanların hayatlarında sıkça karşılaşılan olayları gösteren tablolara tür (janr) denir."⁷ (Hutchinson, 2006)

Burada kullanılan müzik türü örneği ise yine ileride belirteceğimiz sebepler dolayısıyla bu tez içinde alt tür olarak belirlenecektir.

Online kaynaklar içerisinde en ilginç yapıya sahip olan Wikipedia'da "tür" için aşağıdaki tanımlar yapılmıştır:

"Tür, sanat formlarının o formu belirleyen kriterlere göre bir alanının bölünmesi sonucu ortaya çıkan bölümlerinden her biri. Tür kesin sınırları olmayan belirsiz bir terim olarak kullanılır. Birçok eser birden çok türe girer. Genelde üç çeşit tür vardır:

Ortama göre türler, örneğin Western veya bilim kurgu.

Ruh haline göre türler, örneğin komedi veya korku.

Formatına göre türler, örneğin müzikal veya gerçekçi.

Müzik, resim ve heykel gibi sanat dallarında tür genellikle biçim (format) ve tarz (style) ile belirlenir."⁸ (Wikipedia, 2006)

⁷ Particular kind of work within an art form differentiated by its structure, content, or style. For instance, the novel is a literary genre and the historical novel is a genre of the novel. The Western is a genre of film, and the symphonic poem is a musical genre. In the visual arts, genre refers to paintings that depict common incidents in the lives of ordinary people.

⁸ A genre is any of the traditional divisions of art forms from a single field of activity into various kinds according to criteria particular to that form. "Genre" is originally a French word meaning "kind", "sort" or

Bu tanım genel olarak biçim ağırlıklı yapılmış, ancak bu bu tezin konusu olan tür tanımına uygun değildir. Yine ileride göreceğimiz üzere aynı forma sahip eserler farklı türlere ait olabilir.

Bir diğer online kaynak olan The Free Dictionary’de yine benzer şekilde “tür” tarza ve biçime dayandırılmıştır:

“Müzik veya edebiyatta olduğu gibi sanatsal kompozisyonun tarz, biçim ve içerikteki farkına göre oluşturduğu bir kategori.”⁹ (The Free Dictionary, 2006)

Türleri üzerine bulabildiğimiz net tanımlardan biri Andre Hodeir tarafından yapılmaktadır. Yazarın da belirttiği üzere bu estetik açıdan tür tanımından çok müzikçilerin üzerinde anlaşılabilecekleri bir tür tanımı olmaya yöneliktir. Bu tanım şöyledir:

“Türün görünüşte birbirinden çok ayrı ama aslında birbirini tamamlayan iki tanımlamasını yapabiliriz. Birinci tanımlamaya göre, bir eserin tasarlanmasında en başta gelen bir özdür. İkinci tanımlamaya göre, aralarında yeterli nitelik uyarılıkları gösteren biçimlerin aynı ocakta toplanmasıdır.” (Hodeir, 2003, s.13)

Bu tanım, eserlerin tasnifi açısından açık bir netlik ortaya koymamakla beraber, tür, biçim, deyiş ve yapı gibi kavramları net ve kesin olarak birbirlerinden ayırmak çabası sırasında ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar somut bir örnek ile açıklanmaya çalışılmıştır:

“Somut bir örnek alalım. Bir masa olsun bu. Bu masa gündelik işe yarayan basit bir nesne değil de, bir sanat moblesi ise yukarıda saydığımız gibi tür, biçim, deyiş ve yapı tanımlamalarını buna uygulayabiliriz. Örneğin diyebiliriz ki masa, moble türüne girmektedir, yemek masası biçimindedir; “Empire” deyişindedir. Yapısını tanımlayabilmemiz için de kaç parçadan oluştuğu, uzatma ekinin olup olmadığı, bacaklarının çatma ile desteklenip desteklenmediği belirtilir. Bu ayrıntıların masa sahibinden çok marangozu, oymacıyı ilgilendirdiği, masa sahibininse onu sadece güzel bulmasının yettiği söylenebilir.” (Hodeir, 2003, s.13)

Bütün bu kaynaklarda tür terimi için çok kesin tanımlar yapılmamış ve stil, form ve amaç gibi belirsiz sözcüklerle açıklanmaya çalışılmıştır. Nitekim Türk müziği türleri üzerine yazılmış olan kitabında Akdoğu da türün genel tanımıyla eserine başlamıştır:¹⁰

“Genel anlamıyla, ortak özelliklere sahip olguların her biri birer türdür.” (Onur Akdoğu, 2003 s.1)

"type"; in grammatical terminology, it refers to the artificial concept of masculine or feminine grammatical gender (the noun "genre" itself belongs to the masculine gender in French, for example). A genre is always a vague term with no fixed boundaries. Many works also cross into multiple genres. In general there are three types of genre:
Those of setting, such as westerns or science fiction
Those of mood, such as comedy or horror.
Those of format, such as musicals or non-fiction
In arts such as music, painting, and sculpture, genre tends to be determined by format and style.

⁹ A category of artistic composition, as in music or literature, marked by a distinctive style, form, or content.

¹⁰ Bu tanımın Fabbri’nin tanımını çağrıştırmaktadır.

Türlerin ayrımları için Hodeir “öz bakımından” olabileceğini (dinsel müzik, din dışı müzik gibi), “teknik bakımından” olabileceğini (ses müziği, çalgı müziği gibi) söyler. Bununla birlikte karışık özellikleri barındıran müzik eserlerinin kayıtlarının “tür düşünüşünün katı olamayacağını göstermeye” yettiğinin dikkatini çeker (Hodeir, 2003, s.13).

2.1.2 Müzik türleri tanımları

Müzik türleri ile ilgili yapılan tanımlar oldukça sınırlıdır. Bu tanımlarda “Jazz, pop gibi müzik kategorileri” veya “bir ifadeyi anlatan müzik stili”¹¹ gibi yine çok açıklayıcı olmayan ifadeler de kullanılmıştır. Hodeir, Akdoğu, Borcaklı eserlerinde genel tür tanımlarından hareketle müzik türlerini tanımlamaya çalışmışlardır. van der Merwe’nin tanımını kullanabiliriz. Tanımında “müzik türleri” denirken stil/biçim/şekil kelimesi üzerinde durur.

“ ‘Müzik türleri,’ ortak stilleri olan ve temel müzik lisanını paylaşan eserler kategorisidir.”¹² (van der Merwe, 1989, s.3)

Wikipedia’da bulunan müzik türü açıklaması

“Müzik türü veya alt türü kullanılan teknikler, stiller, genel içerik ve tema ve ruhu ile açıklanabilir.”¹³

şeklindedir. Bu tanımda müzik türünün teknik, stil/biçim, konu (içerik ve tema), ruhu (etkisi, duygusu, tınısı) üzerinde durulmuştur. Onur Akdoğu ve Süleyman Şenel müzik türünü açıklamaya çalışırken temelde biçim, konu, ölçü ve ritmi esas alırlar (Akdoğu, 2003; Şenel, 2007). Müziği türlerine ayırırken müzikal biçim sözel biçim, ritim yanında coğrafi bölgelere göre de tasnif edildiği bazı eserlerde ve tasnif çalışmalarında görülmektedir.

Müzik, müziği oluşturan öğelerin yanı sıra doğrudan müzikle ilgili olmayan coğrafi kaynağına göre de tasnif edilebilir. Dünya müziklerinde Latin müziği Güney Amerika kıtasından çıkan müziklerin, Çin müziği Çin’de bestelenmiş müziklerin, Türk müzikleri de Türkiye ve yakın coğrafyasında ortaya çıkan müziklerin genel adıdır.

Türk müzikleri içerisinde de Ege türküleri, Rumeli türküleri, Karadeniz türküleri gibi bölgelere göre tasnif edilmiş eserleri görmek mümkündür.

¹¹ An expressive style of music. Muhtelif Internet referansları.

¹² A music genre is a category (or genre) of pieces of music that share a certain style or "basic musical language"

¹³ A music genre (or subgenre) could be defined by the techniques, the styles, the context and the themes (content, spirit). Music may also be categorized by non-musical criteria such as geographical origin, though a single geographical category will normally include a wide variety of sub-genres.

Bu tasnif yöntemi gerçekte bir yere göre olmayıp, coğrafi yalıtımın bir türün ortaya çıkmasına yol açmış olmasından dolayı türün adının o bölgeden alınmasından kaynaklanır. Gerçekte farklı olan müziksel özelliklerdir; coğrafi bölge bu türün ortaya çıkmasında sadece bir etkidir.

Bu durum ayrıca bir coğrafi bölgede birden çok türün bulunmasına engel değildir. Örneğin Rumeli türküleri ile Trakya bölgesi halk şarkıları aynı coğrafyanın müzikleri olmakla beraber farklı müzikal özelliklere sahiptir.

Türk Müziği türlerinin tanımları üzerinde “Tasnif Örnekleri” ve “Tasnif Sistemi Önerisi” bölümlerinde durulacaktır.

2.2 Müzik Türlerine Yaklaşımlar

Bu konuya üç farklı yönden yaklaşım vardır. Birincisi bilgisayar mühendisliği'nin türü birtakım sayısal özelliklerine ayrıştırarak bilgisayarlar yardımıyla tasnif etme çabalarıdır. Diğer ise tam aksi yönden nöro-psikoloji çalışmalarının insan beyni merkezli, farklı türlerin insanlarla etkileşimini araştıran yaklaşımıdır. Sonuncusu yani üçüncüsü müziksel özelliklere dayanılarak müziği türlere ayırma çalışmaları ve ortaya çıkan müzik türleri teorisidir.

Amacımız bu üç daldaki çalışmaların müzik türlerinin var olduğunu ispatlar sonuçlara ulaştığını göstermektir. Ancak bu üç yaklaşımdan önce tasnif teorisinin önemi ve problemleri üzerinde kısaca durmak gerekmektedir.

Tasnif teorisi ve problemleri: Müzik türlerinin tanımını yapabilmek için öncelikle “Tasnif Teorisi”ni anlamaya gerek vardır. Tasnif teorisi insan ile doğanın ilişkisini, ve ardından bu ilişkinin mantıksal ve matematiksel teorisini incelemektedir.

İnsanın çevresini ve yaşadığı dünyayı kavrayabilmesi için kendisine akan bilgileri organize etmesi gerekmektedir. Bu organizasyonu yaparken üç farklı metodu sürekli olarak kullanır. Bunlardan ilki bir nesnenin kendisi ile o nesnenin nitelikleri arasındaki farkı algılayabilmesidir (bir kalem ile o kalemin bir özelliği olan rengini ayırabilme becerisi). İkincisi nesnenin bütünü ile bileşenlerini ayırabilmek (kalem ile kapağını), üçüncüsü ise farklı nesne sınıfları oluşturması ve bu sınıflar arasındaki farkları ayırabilmektir (kalem ve kağıdı birbirinden ayırmak).

Bu üç metottan birincisi, yani nesnelerle onların niteliklerini ayırabilme becerisinin diğer ikisinden önce var olması gerekir. Diğer ikisi, yani bütün-parçaları ve sınıf-üye

ilişkileri birbirlerinden oldukça farklı olmalarına rağmen beş yaş altı çocuklarda bu becerilerin daha gelişmemiş olduğu yönünde bulgular mevcuttur.

Tasnif teorisi bu üç beceriden sonuncusuna dayanır. Günlük hayatta pek çok faaliyet tasnif gerektirir. Bilimsel çalışmalarda da kanunlar tasnifin var olduğunu, doğa kanunları bir sınıfın bireyleri veya farklı sınıflar arasındaki ilişkileri modellediğini kabul eder (Büyük Larousse, 1986, C.19, s.11280).

Tasnif insan algılamasının temel özelliklerinden biridir. Dünyayı anlamak için nesneleri sınıflandırmak ve türlere ayırmak algılamada enerji tasarrufu sağlamaktadır. Bu sınıflar birbirleriyle hiyerarşik ilişki içindedirler. Tasnif 'rasgele tanımlanan özelliklerin listelenmesi' yerine 'nesneler arasındaki nedensel ilişkileri açıklayan teoriler' olarak görülmelidir.

Tekman ve Hortaçsu'nun makalesinde de bu ilişkinin uzantısı olarak deneklerin müzik stilleri arasındaki benzerlikleri sistematik bir şekilde tanımladıkları belirtilmektedir. Aynı zamanda deneklerin müzik türleri ve bu türlerin dinlenme sebepleri üzerinde de fikir birliği mevcuttur.

Stil bütün sanat dallarında kategorilendirme için önemli bir çerçeve oluşturmaktadır. Kategorilendirme insanların müzik tarzlarına olan bir reaksiyonu olarak kabul edilmektedir.

"1) Kategorik bilginin hiyerarşik yapısı var. Dolayısıyla dinleyiciler farklı müzik stilleri arasındaki ilişkiler hakkında bilgi sahibidirler. 2) Kategorik bilgi ile kategorileri belirleyen özellikler arasında ilişki vardır. Dolayısıyla dinleyiciler müzik türlerini belirleyen özellikler hakkında bilgi sahibidirler. 3) Türleri tanımlayan özellikler rasgele değildir. Kategorik bilgi, bir türün bireylerini bir araya getiren (tutan) neden sonuç ilişkisine dayalı temeller üzerine kurulmuştur (etrafında organize olmuştur). Dolayısıyla dinleyiciler müzik stillerinin insan hayatındaki önemi (örn. Müzik dinleme sebepleri) hakkında bilgi sahibidirler." **(Tekman ve Hortaçsu, 2002a, s.29)**

Biz stil kavramını genişletip insanların müziğin özelliklerine gösterdikleri reaksiyonlar olarak değerlendireceğiz. Bu özellikler ileride belirtilmiştir.

Sanatta türlerin var olup olmadığı, yoksa yalnızca gözlemcinin kurgulaması mı olduğu (sanatta) tür teorisinin en önemli sorularından biridir. Bununla yanında tür sayısının sınırlı mı sonsuz mu olduğu, kültüre mi bağlı yoksa bütün kültürlerin ortak paylaştığı türler mi olduğu soruları da cevap beklemektedir.

Türler ile ilgili teorik çalışmalar mevcutken, sanatta örneğin edebiyatta tür çalışmaları eserleri türlere ayırma ve bu türleri adlandırmayla sınırlı kalmıştır. Buna rağmen türlerin tasnifi ve isimlendirilmesi tarafsız ve objektif olmamıştır. Herkesin hemfikir olduğu tür sistemleri tabloları çizilememiştir (Chandler, 2006).

Modern teoride türler aralarındaki farklılık ve benzerliklerle ayrılmışlardır. Türler kesin ve sabit sistemler değildir; birer sistemleştirme süreçleridir. Yapıları ve fonksiyonları statik değil dinamikdir. Türler arasındaki sınırlar oynak ve geçirgendir. Türler zaman içinde değişebilir, yeni türler ve alt türler ortaya çıkabilir veya kaybolabilir (Chandler, 2006).

W.S. Jevons 1874 yılında bilim dalları için tek bir tasnif metodu olmadığı sonucuna varmıştır. Bu sonuç bugün tasnif teorisi için hala geçerlidir (Büyük Larousse, 1986, C.19, s.11280).

Yukarıdaki sorulara cevap vermek istersek, evet, türler nesneleri analiz eden kişiye göre farklılık gösterebilir. İnsanlar eserleri sınırlı sayıda türler içerisinde tasnif ederler. Bazen tek bir eser bir türü oluşturabilir.

Sonuç olarak türler var mıdır amaçları nelerdir sorusuna cevabımız "türler vardır ve insanların bilgiyi tasnif etmesiyle ortaya çıkar" olacaktır. Burada amacımız sanatçıları sınırlamak değil varolan eserleri gruplamaktır. Tasnif yöntemimizin ucu açık olacaktır; dolayısıyla yeni müzik türleri için daima yerimiz olacaktır.

Eserleri tasnif ederken bazı gri alanlarla karşılaşılabilir. Örneğin bir eser birden çok türe girebilir; bu durumda mevcutlar içinde en uygun tür belirlenip tasnifi bu türün altında yapılacaktır. Ya da bir eser varolan hiçbir tür altında tasnif edilemeyebilir. Böylesi durumlarda ise bu ve benzeri eserleri içerecek yeni bir tür oluşturulmasında hiçbir sakınca yoktur.

Ortak müzikal özellikler gösteren besteler aynı türe girerler. Türler insanlarda aynı duyguları uyandırır. Belli bir ruh halindeyken insanlar benzer türleri dinlemek isterler. Kültürel geçmiş insanların zevklerini ve dinledikleri müzik türlerini etkiler. Çevre tarafından beğenilen müzik parçaları dinleyiciler tarafından daha çok beğenilir; çevrenin beğeni üzerine etkisi vardır. Ancak bunlar müzik eserlerinin tasnif edilmesine engel şartlar olmayıp, bilakis türlere göre tasnif ihtiyacının belirtileridir.

İsimlendirme ve tasnif sanat haricinde bilimsel alanlarda da mevcuttur. Biyolojide türlerin tasnifi halen devam eden bir çalışmadır. Bu konudaki sorunlar Economist dergisinde belirtilmiştir. Kısaca özetlersek türleri tasnif etme sorunu hayvan türlerinin belirlenmesinde de mevcuttur. İki Latince isimden oluşan tür tanımları 1758 yılında Carl von Linné tarafından düzenlendiğinden beri kullanılmaktadır. Bütün türleri gösteren bir liste mevcut değildir. 1.5 Milyon tür için 6 milyon isim kullanılmaktadır. International Commission on Zoological Nomenclature (ICZN)

türlerin listesinin tutulması ve isimlerin standart hale getirilmesi için bir çalışma başlatmıştır. Nasıl çalışacağı ise hala tartışma konusudur.¹⁴ (Economist, 2006)

Kütüphanelerde kitapların konu başlıklarının belirlenmesi çalışması yüz yılı aşkın süre devam etmiştir; bugün de bu çalışmalar kütüphanecilik dalında devam etmektedir.

2.2.1 Bilgisayar mühendisliği yaklaşımları

Gerekçeler: Yayınlanan müzik eserlerinin sayısı hem bir yılda bestelenen eser sayısı olarak hem de toplamda gittikçe artmaktadır. Bunların tasnifinin insanlar tarafından tek tek dinlenerek yapılması neredeyse imkansız hale gelmektedir. Üstelik insanların hata yapma ihtimali gittikçe artmaktadır. Bu sebeple “otomatik müzik tasnifi” sistemlerine doğru bir yönelme ve ihtiyaç ortaya çıkmaktadır.

Kütüphanelerde tasnif kitapların konularına göre yapılmaktadır. Müzik kütüphanelerinde ise eserlerin tasnifi çoğunlukla bestecisine veya yayıncısına göre yapılmaktadır. Müzik eserlerinin, kitapların konu başlıklarına göre tasnifine benzer bir yöntemle tasnifi söz konusu olduğunda kullanılacak başlıklar eserlerin türleri olacaktır. Eğer eserlerin otomatik olarak tasnifi gerekecekse bilgisayarların o eserin türünü belirleyebiliyor olması gerekmektedir.

Öte yandan müzik dinleyicilerinin beğenilerinin tahmin edilip bunlara uygun müzik eserleri/parçaları sunulmasının dinleyicilerin memnuniyetini artıracığı varsayılmaktadır. Türlere göre tasnif edilmiş müzik eserleri gerek müzik dükkanlarında, gerek radyo ve televizyonlarda, gerekse ortama göre tasarlanmış müzik listelerinde kullanılacaktır. Bu listeler insanların yanı sıra bilgisayarlar tarafından da hazırlanabilecektir.

Bu tema, bu konudaki çalışmalarda sık sık tekrarlanmaktadır. Örneğin Riley ve Meyer (Riley ve Meyer, 2006) kütüphanecilerin müzik bilgi toplama sistemlerine

¹⁴ Linnaeus, to give his familiar, Latinised name, introduced the system of binomial nomenclature in 1758 by classifying more than 10,000 species of animals and plants with two-part names, also Latinised, such as *Homo sapiens*. But so many species since then have been named in such a haphazard way that animal nomenclature is in trouble. Although Linnaeus's big idea was that each species would have one scientific name, so that scientists could know immediately what they were discussing, the lack of a single official “telephone directory” has frustrated the entire enterprise. Around 1.5m species are thought to have been described so far, but more than 6m names have been used. And despite occasional high-profile discoveries such as that of a new honeyeater on the Indonesian part of New Guinea (see picture above) by Bruce Beehler, of Conservation International, a wildlife-preservation society, most novelties are additions to the 1m-strong list of insects—a list that is already bafflingly complex and incomplete.

(MIR)¹⁵ katkılarını ve karşılığında müzik bilgi toplama sistemlerinin müzik kütüphanecilerine olan faydalarını müzik tarihi, basılı eserler, eğitim, sayısal kütüphaneler, kataloglama ve telif hakları başlıklarında detaylı olarak anlatmıştır.

Yine Pampalk ve diğ. “ses tabanlı müzik benzerlik sistemleri”nin¹⁶ müzik listesi yaratılmasında, bilinmeyen parça veya sanatçıların tavsiye edilmesinde, müzik koleksiyonlarının düzenlenmesinde ve görselleştirilmesinde veya örnekler ve benzerleriyle müzik dinlenmesinde kullanılacağından bahsetmektedir (Pampalk ve diğ., 2005).

Lidy ve Lauber ise sayısal müzik veritabanlarının¹⁷ popülerliğinin hızla artması sonucu elle tasnif sistemlerinin yetersiz kalmasından ve bunun otomatizasyonunun gerekliliğinden bahsetmektedir (Lidy ve Lauber, 2005).

Mc Kay ve Fujinaga makalelerinde, otomatik tür tasnifi çalışmalarının gerekli olup olmadığı, nerelerde sorun yaşandığı, nerelerde başarılı olduğu ve bunu ileriye götürmek için çalışmaların hangi yöne doğru ilerlemesi gerektiği gösterilmiştir. Sonuçta bunun zor bir problem olduğu ancak yine de hem bilimsel araştırmalar hem de ticari yönlerinin kıymetli olması sebebiyle araştırmaların devam etmesi gerektiği sonucuna varmışlardır (Mc Kay ve Fujinaga, 2005).

Çalışmaların esasları: Bu çalışmalar müziğin kayıtlarının matematiksel sinyal özelliklerine bakılarak bir tür içerisinde benzerlikler olup olmadığının araştırılmasına dayanmaktadır. Bunlar da üst düzey ve alt düzey özellikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Alt düzey özellikler, sesin frekansı, şiddeti vb gibi doğrudan ses titreşimlerinin matematiksel özellikleridir. Dixon ve diğ. çalışmasında müziğin üst düzey yani temel özellikleri arasında melodi, armoni, ritim, enstrümantasyon ve formu saymaktadır (Dixon ve diğ., 2004).

Otomatik tür tahmininde en basit yöntem müziğin ritmik özelliklerine bakılarak bir tahminde bulunulmasıdır. Bununla ilgili araştırmalara yine bu yazarların çalışmasını örnek gösterebiliriz. Sadece ritmik özelliklere bakılarak Latin dans müziklerinin tür

¹⁵ MIR: Music Information Retrieval bir müzik kaydına ait tüm bilgilerin elektronik ortamda kayıtlarla birlikte aktarılmasını ve kaydı çalan cihazın bu bilgileri de okuyabilmesini sağlayacak standartları belirlemektedir. Sayısal resimler için hazırlanmış benzer sistemler (EXIF ve IPTC) resim hakkında pek çok bilgiyi tutmakta ve aktarmaktadır.

¹⁶ Ses tabanlı müzik benzerlik sistemleri müziğin bilgisayar programlarıyla analiz edilip, aralarındaki benzerliklere göre tasnif edilmesini hedeflemektedir. Oluşturulan gruplar tür olarak da adlandırılabilir.

¹⁷ Bu veritabanlarının en popüler CDDB’dir (CD Data Base). Real Audio, Microsoft Media Player vb uygulamalar bir CDyi çalmaya başladığınızda bu parçalara ait bilgileri bu veritabanına bağlanarak alırlar.

ayrımlarına gidilmiş ve %50 başarı sağlanmıştır.¹⁸ Bu oran tempo ve periodiklik gibi diğer bazı özelliklerinin eklenmesiyle %96'ya kadar çıkmıştır. Bu kadar yüksek başarı oranının sağlanması deneyin yalnızca salon dans müzikleriyle sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu araştırmalar içerisinde en çok sayıda müziksel özellik kullanan araştırmalar McKay ile McKay ve Fujinaga'nın araştırmalarıdır (McKay, 2004; McKay ve Fujinaga, 2004).

Bu araştırmalarda müziğin 7 başlıkta 160 kadar özelliği belirlenmiş, bunlardan 109'u kullanılarak Klasik, Jazz ve Popüler ana türlerin altında Barok, Romantik, Modern, Bebop, Funky jazz, Swing, Country, Punk ve Rap tür dallarına (alt türleri) ait MIDI kayıtları otomatik olarak tasnif edilmiş ve ana türler için %98, alt türler için ise %90 başarı sağlanmıştır.

Otomatik tür tanımlanması alanında çalışmalar hızla sürmesine karşın, bu çalışmalar yalnızca Batı müzikleriyle sınırlı olup, özellikle Türk müzikleri için yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır.

Türkiye'de de Kemal Karaosmanoğlu, Uğur Keçecioğlu gibi bazı bilgisayar mühendisleri Türk Müziğinin bilgisayar ortamında tanınması ve tasnif edilmesi üzerinde çalıştıklarına dair bazı bildiriler sunmuşlardır (İTÜ Müzikoloji, 2008).

2.2.2 Nöro-psikolojik yaklaşımlar

Müzik hayatımızın önemli bir parçasıdır. Müzikle eğlenir, müzikle coşarız; çocukları müzikle uyutur, savaşa müzikle gideriz. Aşk şarkıları dinler hüzünleniriz. Maçlarda amigolar müzikle taraftarları ve takımları coştururlar.

Müziğin algılanması, nota sistemleri, müzikten hoşlanma, türlere ayırma, ve aslında müziğin insan hayatında neden var olduğu konusunda sanat alanları dışında beyini inceleyen alanlarda da çalışmalar yapılmaktadır. Bunlar içerisinde müziğin hangi beyin fonksiyonlarıyla insanlar tarafından algılandığı yönündeki çalışmalar ile, varsayılan müzik türleri ile insan psikolojisi ilişkilerinin araştırıldığı çalışmalar, müziği türlere ayırma çalışmamızı daha bilimsel temellere oturtmak için gereklidir.

Nörobiyologlar tarafından yapılan bu araştırmalar kesin cevaplar vermemekle birlikte müziğin beyin tarafından nasıl işlendiği konusunda öngörülerde bulunmaktadır. Manyetik görüntüleme metotları beynin herhangi bir dış uyarıya nasıl cevap

¹⁸ Rasgele seçimle elde edilecek başarıdan daha yüksek.

verdiğinin resmini artık ayrıntılı olarak çıkarabilmektedir. Bu araştırmalar seslerin ve müzikal tonların beyni nasıl etkilediğini göstermektedir.

Beynin verdiği cevap oldukça karmaşıktır. Müzik ses ve ton dizilerinden oluşmaktadır. Müziğin algılanması bu seslerin birbirleriyle olan ilişkilerinin anlaşılmasından geçer. Bu sebeple beynin birden çok bölgesi etkilenmektedir.

İnsan beyni müziği nasıl algılar? Müzik, içerdiği düzenli ses dizileriyle beynimizde muhtelif tecrübeler yaşamamıza sebep olur. Müziğe uyarak hareket ettiğimiz gibi, müzik yapmak için de hareket ederiz. Algı ve hareket birbirlerine temel insan davranışları seviyesinde bağlanmışlardır (Janata ve Grafton, 2003).

Bu bağlantıya örnek olarak en basit haliyle müzik sesi duyduğumuzda algıladığımız tempoyla ayağımızı yere vurmaya gösterebiliriz. Daha karmaşık bağlantılara örnek olarak bir müzik eşliğinde dans etmeyi ve bir müzik aleti çalmayı gösterebiliriz.

İnsan kulağına doğal ortamlarda birden çok kaynaktan sesler gelmektedir. Bu sesler karmaşık ses manzaraları sunmaktadır. Görsel manzaralarda insanın kendini konumlandırması ve o ortamla etkileşebilmesi için nasıl objeleri birbirlerinden ayırması gerekiyorsa, benzer bir ayrıştırmanın ses ortamı için de yapılması gerekmektedir (Bregman, 1990). Bunun en meşhur örneği kalabalık bir ortamda insanların bir kişinin sesini diğerinden ayırabilmesidir. Müzik de insanlara benzer ses manzaraları sunar.

“Çok sesli müzik birden çok ses akımının birleşiminden oluşmuştur. Bu akımların bütünü veya parçaları tek tek analiz edilebilir. Örneğin bir blues orkestrası dinlerken dikkati davul, kontrbas, klavye veya gitar üzerine kolaylıkla yoğunlaştırabilmek mümkündür.”¹⁹ (Janata ve diğ., 2002, s.121)

Benzer şekilde üst üste bindirilmiş iki müzik parçasını da eğer akustik özellikleri²⁰ yeteri kadar farklıysa, birbirlerinden ayırmak mümkün olacaktır.

Müziğin algılanması için işlenmesi seslerin içinde bulundukları ortama göre, yani seslerin bütününe göre yapılır.²¹ Bu bir kelimenin konu içindeki anlamına denktir. Lisandaki algı, eğer o kelime konuyla ilgiliyse çok daha hızlı gerçekleşir. Benzer şekilde müzikteki algı da eğer bir ses ana sesler grubuna armonik açıdan bağlıysa

¹⁹ Makalenin aslında bu “polyphonic” olarak kullanıldığı için buraya “çok sesli” olarak aktarılmıştır. Bu önerme tek sesli ancak çok çalgılı icralar için de geçerlidir.

²⁰ Bu akustik özellikler içinde tını, ses şiddeti, frekans aralığı vb.ni sayabiliriz.

²¹ Benzer bir durum satrançta da söz konusudur. İyi bir satranç oyuncusu mantıklı bir dizi hamle sonucunda varılmış bir pozisyonu, yani taşların yerlerini aklında tutabilir ve taşları yeniden dizebilir. Eğer taşlar rasgele dizilmişlerse oyuncunun bu taşların pozisyonlarını aklında tutması neredeyse imkansızdır.

daha hızlı gelişir. Bu müzisyenler için olduğu kadar müzisyen olmayanlar için de geçerlidir²² (Tillmann ve diğ., 2002).

Bir tonal yapının beyinde oluşturduğu etki sonucunda insanların o parçada gelecek diğer sesler konusunda beklentileri oluşur. Bunun sonucunda bazı seslerin “yanlış nota” olduğunu kolaylıkla anlayabiliriz. Bu konu üzerine yapılmış deneyler Janata ve diğ.’nde anlatılmaktadır (Janata ve diğ., 2003). Bu çalışmayla müziğin beynin zaman içerisinde oluşan bilgilerin bütünleştirildiği bölgeyi etkilediğini göstermişlerdir. Bu bölge aynı zamanda beynin konuşma ile ilgili bölgesidir.

İnsan beyninin müzik eğitimiyle değişebiliyor olmasının pek çok örneği vardır. Weinberger bunlarla ilgili önemli örnekler vermektedir (Weinberger, 2004). Bunlar içinde müzik eğitimi almış olan yetişkinlerin beyinlerinde tepki farklılıklarının oluşması, evlerinde az da olsa eğitim almış çocuklarda da benzer tepkilerin görülmesi, enstrüman çalanların motor hareketlerini sağlayan beyin bölgelerin genişlemesi gibi sonuçlar elde edilmiştir.

Bu çalışmalar makalede daha detaylı olarak anlatılmaktadır. Keman çalanların sol dört parmağını kontrol eden beyin bölgesinin en az %25 büyümesi, buna karşın sağ el için benzer bir genişlemenin olmaması, müzikle uğraşmayanlarda ise bu değişikliklerin hiç görülmemesi örnek olarak verilmektedir. Müzisyenlerin iki ellerini birden kullanması sonucunda sağ-sol koordinasyonları artmaktadır.

Buradan çıkan ve incelenmesi gereken bir diğer sonuç da, eğer sesler ve tempolar üzerine insanda beklentiler oluşuyorsa, bu beklentilerin eğitimle değiştirilebilir olması durumudur. İnsan müziğe alıştıkça, yani ses sistemlerini ve usulleri öğrendikçe, sesler arasındaki ilişkileri daha hızlı çözebilecektir. İnsan, beynini yormayan müziklerden daha çok keyif alacaktır. Bu da bir müziği zamanla alıştıkça daha çok seveceğimiz anlamına gelecektir.

Müziğin beyine olan etkilerini araştıran çalışmaların önemli bir bölümü ritim, melodi ve armoni üzerinedir. Enstrümanların tınlarının ve müzik türlerinin insan duyguları üzerine olan etkileri de incelenmektedir. Yine Weinberger tarafından bu etkiler üzerine yapılan çalışmalardan örnekler verilmektedir.

“İlk çalışma 1991 yılında John A. Sloboda tarafından yapılmış ve deneklerin %80’inin müziğe korku, gülme ve ağlama gibi fiziksel cevap verdiği gözlemlenmiştir. 1995 Yılında Jaak Panksepp tarafından yapılan bir araştırmada ise konuşulan yüzlerce öğrencinin %70’inin müziği uygulandığı için dinledikleri ortaya çıkmıştır.” (Winberger, 2004)

²² 12 Sesli Batı müziği sistemlerinde örn. Do Major için Do-Mi-La sesleri gibi. Piyano’da beyaz tuşlar in-key, siyahlar out-of-key.

Tekman ve Hortaçsu tarafından yapılmış olan çalışmada müzik ve türleri ile sosyal etkileşimlerin ne kadar yakın olduğunu ortaya konmuştur.

"Müziğin neden var olduğu enteresan bir sorudur. Müzik her kültürde ve zamanda vardır ama belirgin bir önemi olup olmadığı ispatlanamamıştır. Bu durumun bir açıklaması şöyledir: müzik ve diğer sanatlar önemli bir davranışın uzantısı olabilir. Bir müzik türünü dinlemek 'Sosyal Kimliğe' sahip olmayı getirebilir. Araştırma sonuçları Türk müzik türleri içinde dinleyicilerin Arabesk, THM, Pop ve Rock müzikleri tercih sebeplerinin 'Sosyal Kimlik Teorisi'yle uyumlu olduğunu göstermiştir." (Tekman ve Hortaçsu, 2002b, s.277)

Bu çalışmanın sonucunda müzik zevkinin kalabalıklar tarafından etkilendiğini, başkaları tarafından beğenilen müzik parçalarının daha çok beğenildiğini söyleyebiliriz.

Müzik ve insanın beğenilerinin nasıl etkilendiği konusunda bir başka çalışma da Salganik ve diğ. tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada sosyal etkilerin müzik piyasasını şekillendirdiği yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

"Hit parçalar, ortalama kitaplar ve filmlerden kat kat daha başarılıdır. Bu durum 'en iyiler'in 'diğerleri'nden kalite olarak çok farklı olması gerektiğini düşündürmektedir. Buna karşın uzmanlar hangi ürünün başarılı olacağı yönünde düzenli doğru tahminler yapamamaktadırlar. Biz bu paradoksu yapay bir müzik piyasası kurarak deneysel olarak inceledik. Bu yapay müzik piyasasında 14,341 katılımcı daha önceden duyulmamış parçaları, iki farklı şekilde, diğer katılımcıların seçimleri hakkında bilgi sahibi olarak ve olmadan indirmişlerdir. Sosyal etkileşim kuvvetinin artması (yani diğer katılımcıların seçimleri hakkında daha çok bilgi sahibi olunması hali) sonucunda gerek parçalar arası eşitlik gerekse bu başarının tahmin başarısını azalmıştır. Başarı aynı zamanda kısmen de olsa kaliteden etkilenmiştir. En iyi şarkılar nadiren kötü sonuçlar elde etmiş, en kötüler de nadiren başarılı olmuşlardır. Fakat bunların dışında kalan her türlü sonuç ortaya çıkabilmiştir." ²³ (Salganik, 2006, s.854)

Yine Tekman tarafından Batı müziği eserlerini tanımlamak için ayrı bir çalışma daha yapılmıştır. Bu ve diğer çalışmada müzik türlerini tanımlamak için bazı sıfatlar seçilmiştir. Bu sıfatların üç kategoride olduğunu görüyoruz: Müzikleri tanımlamak, dinleyenleri tanımlamak, dinleme amacını tanımlamak için kullanılanlar şeklindedir.

Müzikleri tanımlamak için kullanılanlar

"Anlamlı	Basit	Canlı	Coşkulu	Dinlendirici
Duygusal	Eğlendirici	Hareketli	Heyecanlı	Hoş Uyumlu
Huzur verici	Kalıcı	Kaliteli	Monoton	Rahatlatıcı
Ritmik	Sıkıcı	Sinir bozucu"	(Tekman 1998; Tekman ve Hortaçsu 2002a, s.39)	

Dinleyenleri tanımlamak için kullanılanlar

"Acılı	Başkaldıran	Bilinçsiz	Bunalımlı	Çılgın	Dans seven
--------	-------------	-----------	-----------	--------	------------

²³ Hit songs, books, and movies are many times more successful than average, suggesting that "the best" alternatives are qualitatively different from "the rest"; yet experts routinely fail to predict which products will succeed. We investigated this paradox experimentally, by creating an artificial "music market" in which 14,341 participants downloaded previously unknown songs either with or without knowledge of previous participants' choices. Increasing the strength of social influence increased both inequality and unpredictability of success. Success was also only partly determined by quality: The best songs rarely did poorly, and the worst rarely did well, but any other result was possible.

Eğitimli	Eğlenmek isteyen	Entellektüel	Ezilmiş	Fakir
Farklı görünmek isteyen	Geleneksel	Genç	Hareketli	Karamsar
Kente göç etmiş	Kırsal alanda yaşayan	Kültürel kimliğine sahip çıkan		
Kültürlü	Olgun	Sakin		

(Tekman 1998; Tekman ve Hortaçsu 2002a, s.39)

Dinleme amacını tanımlamak için kullanılanlar

"Acı çekmek	Asıl kimliğini hatırlamak	Başka bir şey yaparken fon olarak	Başkaldırmak
Birlik hissetmek	Dans etmek	Deşarj olmak	Düşünmek
Kendi duygularının ifadesini bulmak		Kendini farklı göstermek	Keyiflenmek
Özlem hissetmek	Rahatlamak	Sanatın zevkine varmak	Uyarılmak
Üzüntü, sıkıntı dağıtmak	Zaman geçirmek		

(Tekman 1998; Tekman ve Hortaçsu 2002a, s.39)

2.2.3 Müziksel özellikler yaklaşımı

Yukarıda incelenen iki bölümden gerek insanların gerekse makinelerin müzikleri bizim tür diye adlandırdığımız gruplara ayırabilme yeteneğinin olduğu ya da gelecekte bu yeteneği kazanabileceği yönünde araştırmalar gördük. O halde Fabbri tarafından sorulmuş şu temel soruların yanıtlarını arayacağız:

"Müzik dünyasında karışıklığı azaltmak amacıyla tür ve stil gibi tasnif yöntemleri kullanılmaktadır. Bu yöntemler ve türlerin varlığı neredeyse sorgusuz kabul edilmektedir. Bu soruların cevapları aranırken diğer bazı sorular da ortaya çıkmaktadır:

1) Müziği kategorilere ayırmaya neden ihtiyacımız var? 2) Bu kategoriler nasıl meydana çıkıyor? 3) Tür ve stil'e göre tasnif müziğin her alanında kullanılabilir mi? 3) Alan, hacim, sınır gibi terimler neler ifade eder?"²⁴ (Fabbri, 1999, s.1)

Bu soruların cevabının aranması tartışması iki bin yıl öncesinde Aristo'dan başlayan tartışmalarla, Kant'a daha sonra Eco'ya kadar uzanmaktadır. Bu tartışmaların sonucunda özetle tür ve stil tanımları ortaya çıkmaktadır.

Objelerin sınıflandırılması esnasında ortaya çıkan problemler genellikle birden çok tasnif yöntemi olmasından kaynaklanmaktadır. Halk tarafından yapılan kategorilendirme ile yetkin kişiler tarafından yapılan tasnifler kolaylıkla birbirlerine karışabilmektedir. Hatta bu yetkin kişilerin ortaya koyduğu tasnif yöntemleri de birden çok olabilmektedir.

Tasnif yaparken prototip etkisinden söz edilmektedir. Prototipler genellikle bir kategoriye en iyi temsil eden örnekler olarak alınmaktadır. Bunun bir diğer adı ise "algısal referans noktaları"dır. Bir tasnif yöntemini göstererek kesin kuralların olduğu

²⁴ Yazının orijinalinde 'Türkçe'de alan olarak ifade edebileceğimiz 'field', 'area', 'space' gibi üç farklı terim ile, sınır ile ifade edebileceğimiz 'boundary' ve 'frontier' terimleri kullanılmıştır. Bunlardan 'field' boşlukta ortaya çıkan bir alanı (force field – güç alanı), 'area' daha küçük yüzey alanını (field of music, area of music history – geniş anlamalı müzik alanında daha dar kapsamlı müzik tarihi alanı), 'space' 3 boyutlu hacmi (living spaces – üç boyutlu yaşam alanı), 'boundary' iki alan arasındaki sınırı (boundary between two fields – iki alan arasındaki sınır), 'frontier' ise bir alanın uzanabileceği en uç sınırı (doctors without frontiers – sınır tanımayan doktorlar) bildirmek için kullanılmıştır.

durumda dahi bu kuralları en iyi biçimde ortaya koyan örnek bir çalışmadan söz edilebilir.

Bu tasnif yöntemleri bazı kişi veya kuruluşlar tarafından, örneğin politikacılar (Türk müziklerinde THM-TSM ayrımının ortaya atılması gibi), ya da sırf kâr amacıyla müzik yapımcıları tarafından ortaya atılmış, dinleyiciler tarafından anlaşılması güç etiketlerin ötesindedir. Bunlar kişi veya sosyal grup bazında eserlerde tekrar eden benzerlikleri ortaya koymak için kullanılan bir çeşit açıklamalar olarak ele alınmalıdır.

Bahsedilen bu çeşit tekrarlar özellikle bilgisayarlar tarafından detaylı olarak analiz edilmekte ve bu benzerlikler müziksel özellikler olarak bulunabilmektedir. Algısal olarak bakıldığında ise insan beyni üzerine yapılan araştırmalarda, müziğin özellikleri ne olursa olsun insanlar tarafından beyinde işlendiği ve bunun bazı kurallara oturtulmaya çalışıldığını göstermektedir. Bu algının yine müziksel özellikler şeklinde ya da sosyal açıdan olması ise sonucu değiştirmemektedir.

Bu noktada müzikte “tür”ün tanımı yapılacaktır. Bu tanımı yapmadan önce ise bir “müzik olayı” tanımını yapmamız gerekecektir.

“Müzik olayı” için ise Fabbri’den alıntı yaparak Stefani’nin tanımını kullanabiliriz:

“İçinde ses içeren herhangi bir olay çevresinde oluşan herhangi bir tür aktivitedir.” (Fabbri, 1980, s.1)

Bu tanım oldukça geniş olmakla birlikte dileyenlere daha dar tanımlar yapmasına izin verdiği için tür tanımına oldukça uygundur. Bu tanımla dileyene her türlü aktiviteyi – bu aktiviteye karşı çıkanların olmasına rağmen – gerçekleştirme imkanı verecektir.

Müzikte türü tanımlamak için ise Fabbri tarafından tarifi yapılmış aşağıda ki tanımı kullanacağız:

“Tür, amacı, sebebi veya kriteri ne olursa olsun bir grup insan tarafından tanınan bir çeşit müziktir. Yani bir toplum tarafından kabul edilen kurallarla yönetilen müzik olayları kümesidir.” (Fabbri, 1980, s.1)

Bu tanımda geçen küme tanımı matematikte kullanılan küme tanımıyla aynıdır. Dolayısıyla nasıl küme ve alt-küme ilişkilerinden bahsedebiliyorsak, tür ve alt türlerden de bahsedebileceğiz. Ayrıca kümeye uygulanabilen bütün işlemler de türlere uygulanabilmektedir.²⁵

Bu konudaki tartışma Fabbri tarafından daha detaylı olarak ortaya koyulmuştur. Bu tartışmanın detayları ayrıca gözden geçirilebilir (Fabbri, 1980). Ancak bu tezin amacı

²⁵ Bileşke kümesi, kesişim kümesi, fark kümesi gibi.

bakımından bu tanımın ve önceki bölümlerde bahsedilen çalışmaların, türlerin varlığı ve kabulü için yeterli delilleri sunduğuna inanıyoruz.

Akdoğu ve Şenel'in tür konusunda müziksel özellikleri göz önünde bulundurarak biçim/şekil, melodi, ritim, konu, söz yapısını esas aldıklarına daha önce değinmiştik.

2.3 Tür Tartışmaları Sonuç

Bu bölümü bitirmeden neden türe göre tasnif yapılabileceğini vurgulamak istiyoruz. Türler yukarıdan inme tanımlar olamayıp, tersine, insan algıları sonucu ortaya çıkan doğal ayrımlardır. Türlerin var olup olmadığının analizi yapılırken aşağıdaki şu aşamaları geçtik:

1. İnsanlar bilgiyi kolay algılamak amacıyla tasnif ederek, diğer nesnelerle ilgilendirerek saklarlar.
2. Gözlemlere dayanarak müziğin tasnif edildiğini, bu tasnif metotlarının başında tür geldiğini söyleyebiliriz.
3. Müzik tasnifi yalnızca insanlar tarafından değil makineler (bilgisayarlar) tarafından da yapılabilmektedir. Daha başlangıç safhasında da olsa bu ayrımlar insanların yaptığı ayrımlara oldukça yakındır. Bu da insan beyninin matematiksel bir mantıkla bu ayrımları yapmakta olduğunu destekler.
4. İnsan beyninin müziği donanım düzeyinde işleme ve algılama kabiliyetinin olduğu ve melodi, armoni vb müziksel özelliklerin beynin yapısıyla ilgili olduğu ortaya çıkmıştır.
5. İnsanın müzik ile olan ilişkisinin sadece armoni ve melodiyle değil, ruh halleriyle ilişkili olduğu hatta sosyal hayattaki ilişkilerine de bağlı olduğu görülmüştür. Sosyal ilişkilerin müzik türlerinin tercih edilmesinde etken olduğu ya da tercih edilen türlerin insan ilişkilerini etkileyebileceği yönünde kanıtlar mevcuttur.
6. Tür tanımı olarak Fabbri'nin tanımını kullanırsak hem kısaca müzik türlerinin var olduğunu hem de dinleyiciler tarafından yapılmış olan gruplandırmaların bu tanıma uygun ve geçerli tür tanımları olduğunu kabul etmiş oluruz.
7. Bilimin insanların yaşam kalitesini artırması, hayatlarını iyileştirmesi gerektiğini kabul edersek, çalışmamızda geliştireceğimiz yöntemlerin insanların müziğe erişimlerini kolaylaştırması gerekmektedir.

Sonuç olarak türler mevcuttur ve müzik kütüphaneleri gibi yaygın kitlelere hizmet verecek bir servis için kullanılan tür başlıklarının dinleyicilerin seçimlerini yansıtmada bir sakınca yoktur diyebiliriz.²⁶

²⁶ Bunun sonucunda çoğunluk dinleyiciler bir grup müziği arabesk diye adlandırıyorlarsa ve tutarlı bir şekilde bu tasnifi uygulayabiliyorlarsa, biz de bu gruplandırmaya uyarak arabeski bir tür olarak adlandıracağız.

3. TASNİF ARAŞTIRMALARI VE UYGULAMALARI

Türk Müziği kayıtları için bir tasnif önerisine geçmeden önce dünyada uygulanan tasnif metotları üzerinde biraz durmak gereklidir. Bu çalışmada tasarladığımız tasnif için yaptığımız taramalarda dünyadaki uygulamaların önce bilgi tasnifi daha sonra müzik türleri tasnifi sistemlerini gözden geçirdik. Dünyada uygulanan bilgi tasnif sistemlerinin dört temel yöntemi olduğu görülmektedir.

3.1 Bilgi Tasnif Sistemleri

Bilgiyi alfabetik, coğrafi konuma, tarihe göre sıralamak mümkün olduğu gibi bir büyüklük sırasına veya kategorilere göre sınıflamak mümkündür (Wurman, 1996, s.15). Alfabetik sınıflandırma, verilen isimlerin alfabetik olarak sıralanmasıyla; zamana göre (kronolojik) sıralama ise olayları tarih sırasına göre dizerek; coğrafi tasnifte ise Dünya yüzeyi coğrafi bölgelere ayrılır ve bu bölgelere göre sınıflandırma yapılır. Büyüklük sıralamasında nesneler en büyükten en küçüğe, en koyudan en açığa (örn. renk), en yoğunundan en seyreğe (örn. koku) sıralanır. Kategorik tasnifte ise nesneler birbirleriyle olan ilişkilerine göre gruplandırılır. Bu grupları konuya veya belirlenecek bir tür yapısına göre tasnif etmek mümkündür. Kişilerin isimleri, olayların oluş tarihi veya coğrafi konumları bilgiyi tasnif etmek için yeterli olmayabilir.

Bir kütüphanede materyallerin tasnifi o materyallerin konularını düzenlemek amacıyla yapılır. Bu şekilde kuralları olan konu kataloğu oluşturularak bilgiye daha kolay erişimin sağlanması amaçlanır. Bu kuralların uygulanmasında genellikle harfler ve sayılardan oluşan kodlar kullanılır. Bilgi tasnif sistemleri iki temel yapı üzerine kurulur. Bunlardan birincisi bütün konuların alt alta sıralandığı listeleme yöntemleri (listeleme ve kataloglama), ikincisi ise ana türleri alt türlere dallandırma yöntemidir (hiyerarşik yöntem).

3.1.1 Listeleme yöntemi

En eski yöntemdir. Bu yöntemde başlıklar, konular veya türler birbirleriyle ilişkisi göz önüne alınmadan sıralanırlar. Günümüzde de bu tür bilgi tasnif sistemi müzik eserlerinde de uygulanmaktadır. Örneğin USMARC müzik kodlama sistemlerinde

(LoC, 1994), CD Rehberi'nde²⁷ ve diğer Türk müziği kuruluşlarında bu listeleme yöntemiyle sıralamalar yapılmaktadır. Yayınlanan ürün, CD veya besteler, bu başlıkların altında gruplandırılır. Yeni bir türün ortaya çıkması halinde bu tür listenin altına eklenerek liste genişletilir.

Eğer bu listeler kütüphane sistemlerinde tasnif yöntemi olarak kullanılıyorsa bu konu başlıklarına kısa birer kod ismi yazılır.

Listelemeler karmaşık olmayan yapılar için kolay tasnif çözümü sunarken, karmaşık yapıların anlaşılmasına izin vermezler. Özellikle konular ve türler arasındaki ilişkilerin ve yakınlıkların, bu çeşit listelerden anlaşılması mümkün olmaz.

3.1.2 Kataloglama yöntemi

Dünyada bilginin gelişmesine bağlı olarak listeleme yönteminin yetersiz kalması, karmaşık konuların görülmesini kolaylaştıran kataloglama sistemini gelişmesine yol açmıştır. Bu yöntemde kütüphanelerdeki eserlerin künye bilgileri yanında (bunlar başlık, yazarın ismi, yayıncısı, yayın tarihi, ISBN numarası, ortamı, fiziksel boyutları, sayfa sayısı gibi bilgilerdir) eseri ilgilendiren konu başlıkları da yazılmaktadır. Bunlardan konu başlığı haricindeki tüm bilgiler kişiden kişiye göre değişmeyen objektif bilgilerdir. Konu başlıkları ise (çok kişi tarafından aynı şekilde isimlendirilse dahi) insan gözlemine dayalı sübjektif sınıflandırmadır. Kataloglama yöntemini listeleden ayıran en önemli özelliği konu başlıklarına göre düzenlenmesidir.

Dünya kütüphanelerinde müzik eserlerini tanımlayan bilgiler için aşağıdaki verilerin tamamı veya bir kısmı kullanılmaktadır: Bestecisinin adı, bestenin adı veya numarası, bestelenildiği tarih, söz yazarının adı, icracının adı, yayıncısı, ölçüsü veya usulü, makamı, kayıt ortamı (nota, ses kaydı, MIDI, performans videosu), müziğin türü. Bunlardan tür haricindeki bilgiler (belirsizlik olsa bile) tamamen objektif olup müziğin tür bilgisi ise sübjektiftir.

3.1.3 Hiyerarşik yöntemler

Bu yöntemde konular ve türler ana türler (kök) ve bunlardan dallanan alt türler (dal) olarak belirlenir. Ana türler alt türlerin ortak ve temel özelliklerini bir arada taşırlar.

²⁷ CD Rehberi, ABD'nde Türkçe albümlerin tanıtımı ve satışını yapmak amacıyla kurulmuştur. Yazar 1997 yılında bu sitede yer alan albümlerin tasnifini gerçekleştirmiştir. Bu amaçla 30 müzik türü belirlenmiştir. Bu tasnif, o tarihte yayınlanmış bulunan albümleri başlıklar altında toplayarak dinleyicilere seçimlerinde kolaylık sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu sebeple türler arası ilişkiler veya müzikal yapılar göz önünde bulundurulmamıştır. Ayrıca müzik türü olmayan fakat CD şeklinde baskıları yapılan şiir kategorisi de kullanılmıştır. CD Rehberi müzik tasnifi bu çalışma için incelenen Türk Müziklerini tasnif eden çalışmalar arasında hala en detaylısıdır.

Kütüphane konu başlıklarından bir örnek verirse, bir konu tasnifi yapıldığında Matematik ana başlık Cebir, Aritmetik, Topoloji, Analiz ve Geometri alt başlıklar, Reel Analiz ve Kompleks Analiz ise alt dallardır. Bu dallandırma sistemi yana ve aşağıya doğru istenildiği kadar genişleyebilir. Benzer şekilde Batı müziğine de uyarlanan bu temel yapı türler ve alt türler belirlenerek oluşturulmuştur. Batı müziği türlerinde eserler Klasik, Jazz, Pop ve Folk ana tür başlıklarında toplanabilir, Klasik müziğin altında ise Barok, Romantik, Çağdaş alt tür başlıkları veya başka bir yaklaşımla vokal, oda müziği, orkestral şeklinde alt başlıklar yer alabilir.

Kütüphanelerde konuyu ön plana çıkaran sistemler hiyerarşik yapıdadır. Çok çeşitli teoriler yanında adı anılması gereken Charles Cutter'ın Genişler Sistem'i (1876), Onlu Sistem, Dewey Onlu Sistemi (1876), Amerikan Kongre Kütüphanesi Sistemi (1897) ve Henry E. Bliss'in Bibliyografik Sistemi (1908), Evrensel Onlu Sistem tutulmuş hiyerarşik yöntemlerdir. Bu sistemlerden günümüzde özellikle Amerikan Kongre Kütüphanesi Sistemi ve Dewey Onlu Sistemi diğerlerine oranla yaygın olarak kullanılmaktadır.²⁸

3.1.3.1 Dewey Ondalıklı (Decimal) Sistemi

Melvil daha önce var olan onlu sistem üzerinde çalışarak, ana tür – alt tür temelini esas alan yeni bir ondalıklı sistem kurmuştur (1876). Dewey Ondalıklı (Decimal) Sisteminde var olan bütün bilgileri on temel kategoride sınıflamıştır. Daha sonra bu temel kategoriler onar alt başlığa ve her bir alt başlık da onar alt dala ayrılmıştır. Örneğin 500 Tabii Bilimler ve Matematik, 510 Matematik, 513 Cebir olarak belirlenmiştir. Temel konu başlıkları **EK A.2**'de gösterilmiştir.

Dewey sistemi ayrıca bir kitabı birden fazla konuyla ilişkilendirebilen çok yönü bir yöntem kullanmaktadır. Örneğin 330.94 çağrı numaralı bir kitabın (330 - Ekonomi konu başlığı, 9 - coğrafi konum düzeltmesi, 4 – Avrupa) Avrupa Ekonomisi üzerine olduğunu anlayabiliriz. Dewey Ondalıklı Sisteminde müzik kitapları 780. başlığı altında toplanmıştır. Müzik kayıtları hakkında herhangi bir uygulamaya rastlanmamıştır.

²⁸ Evrensel Onlu Sistem'in (UDC) üzerine geliştirildiği Dewey Onlu Sistemine göre bazı avantajları mevcuttur. UDC "+" "/" ":" "[" "]" "=" gibi konular arasındaki ilişkileri de gösteren yan işaretler kullanılmaktadır. Günümüzde bilgisayar destekli aramaların tek yere yerleştirilmesi gerekmeyen kaynakları bu tür ilişkilerle bulabilmesi mümkün olmaktadır. UDC'nin gelecekte gelişerek tekrardan kullanılmaya başlanması beklenmektedir.

3.1.3.2 Amerikan Kongre Kütüphanesi (LoC) Sistemi

Herbert Putnam'ın 1897'de geliştirdiği sistemdir. Amerikan Kongre Kütüphanesi (Library of Congress - LoC) bu konu başlıklarının dallandırılmasını harf kodlarıyla sistematik hale getirmiştir. Temel olarak Charles Cutter'ın Genişler Tasnif (1876) yönteminden etkilenmiştir. Ana konu başlıkları alfabetik sırayı gözetken harflerle, alt dallandırma rakamlarla yapılmaktadır. Örneğin LoC tasnifine göre QA273.D46 1995 şunu ifade eder: Q bilimler, A matematik, 273 olasılık ve istatistik. Noktadan sonrası ise baş harfi D olan yazar tarafından yazılan 46. kitap olduğu ve 1995 yılında basıldığı. Konuya göre tasnif, yazar adına göre sıralama ve tarih aynı anda gösterilmektedir. Müzik M harfi ile gösterilmesine rağmen sistemde kullanılan harfler bilim adlarının baş harfleri değildir. Eğitimin (Education) L harfi olması gibi.

Hiyerarşik bir yapısı olmasına rağmen dünya üzerindeki bilgileri tasnif etmekten çok, kütüphanedeki mevcut kitapları tasnif etmek için kullanılmıştır. Bu sebeple listeleme metoduna da yakın olarak kabul edilmektedir. Temel konu başlıkları **EK A.1**'de gösterilmiştir.

3.1.4 Uluslararası standart numaralama sistemleri

Uluslararası Standart Numaralama Sistemi özellikle piyasaya çıkan bir ürünü kayıt altına alma düşüncesinden ortaya çıkmıştır. 1966'da İngiltere'de başlayan ilk uygulamalar 9 basamaklı Standart Kitap Numarası (SBN – Standard Book Number) kodlandırmasına dayandırılmışken, daha sonra uluslararası boyut kazanmasıyla Uluslararası Standart Kitap Numarası (ISBN – International Standard Book Number) kullanılmaya başlanmıştır. Bir çeşit uluslararası demirbaş listeleme gibi düşünülmelidir. Bu uygulama Uluslararası Seri Yayınlar Numarası (ISSN – International Standard Serial Number), Uluslararası Standart Numarası (ISAN – International Standard Number), (ISRC – International Standard Record Number), metinler (= Text Code = ISTC) ve hatta müzik eserleri için de (ISWC, ISMN) kullanılmaya başlanmıştır.

Müzik eserlerinin numaralandırılması amacıyla ISMN isimli bir standart geliştirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Bu standardın amacı, basılı, mikroform veya elektronik ortamlardaki müzik yayınlarını tanıtmaktır (**ISMN, 2000**). Bu standart satış, kiralama, ücretsiz kullanım veya sadece telif hakkı amacıyla yayınlanan müzik yayınları / yapımları (notalar) için uygulanabilir. ISMN bağımsız olarak yayımlanmış ses ve görüntü kaydı için kullanılamaz.

Bu sistemin kullanılmasının faydaları reddedilemeyecek derecede açıktır. Bu faydalar detaylı olarak el kitabında anlatılmaktadır. Bu sistem ses veya video kayıtlarını hedeflemediği için müzik eserlerinin demirbaşının tutulmasına yeterli olmayacaktır. Ayrıca ISMN ile tür tasnifi arasındaki ilişki, ISBN ve ISSN ile LoC veya Dewey sistemlerinin ilişkisine benzemektedir. ISBN ve ISSN yayını dünya demirbaş numarası şeklinde düşünülürken, LoC ve Dewey eserleri konu başlıklarına göre tasnif etmektedir. Dolayısıyla birbirlerinin yerine geçmezler, aksine birbirlerini tamamlayıcıdır.

3.2. Müzik Türleri Tasnif Sistemleri

Türk ve Batı müzikleri için çeşitli tasnif yöntemleri kullanılmıştır. Klasik Batı müziğinin tasnifi için kullanılan kütüphane sistemlerinin yanında özellikle müzik dükkanları ve web sitelerinin popüler müzik tasnifleri dikkat çekmektedir. Türk müzikleri için kütüphanelerin tür seçenekleri oldukça sınırlıdır. Hatta bu kütüphaneler Batı müzikleri için daha detaylı tasnif yöntemi kullanmaktadır. Bunun nedeni Batı'da müzik türlerini tasnif için bir hayli çalışma yapılmışken Türkiye'de bu konu pek ele alınmamıştır. Ticari siteler ve kuruluşların tasnif yöntemleri biraz daha detaylı olmakla birlikte yeterli değildir. Müzik türlerini tasnif etmek için kullanılan yöntemler aşağıda açıklanmaktadır. Bu yöntemlerin içinde önce Batı müziğini esas alanları sonra Türkiye'de uygulanan örnekleri ve önerilenleri açıklayalım.

3.2.1 Batı müzikleri için tasnif örnekleri

Kütüphanelerin Klasik Batı müziği türleri için kullandığı iki temel tasnif ve kodlama sistemi mevcuttur. Bunlardan birincisi kayıtlar için Alfa-Nümerik²⁹ Tasnif Sistemi (Alpha-Numeric Classification System for Recording ANCSR) diğeri ise Bilgisayar Merkezi Kütüphanesi (On-Line Computer Center Library – OCLC) tarafından kullanılan USMARC sistemidir. Bunların yanında bir de üreten firmaların, ticari kuruluşların esas alındığı tasnif sistemi vardır.

3.2.1.1 ANCSR tasnif sistemi

ANCSR, aslında bir tür tasnifinden çok kataloglama sistemidir. Müzik türleri alfabetik sırayla harflerin sembol olarak kullanılmasından oluşur. Mesela E Orkestra, G Enstrumental, K Müzikaller gibi **(EK A.3)**. Tutulan bilgiler içerisinde müziğin türü, besteci veya icracısı, eserin ismi ve icracının veya şirketin ismini belirten kodlar

²⁹ Harfler ve sayılardan oluşan.

bulunur. Örneğin “B MOZA MF A20” şeklinde gözüken kayıt, bunun Mozart tarafından bestelenen Figaro’nun Düğünü operasına ait olduğunu belirtir (B = Opera, MOZA = Mozart, MF = “Marriage of Figaro” A20 = yayıncı kodu).

ANSCR türleri klasik müzik türlerinin yanı sıra popüler müzikleri, Jazz, Blues, Folk müzik türlerini ve şiir gibi müzik harici ses kayıtları için girdileri de içermektedir. ANSCR konu başlıkları **EK A.3**’de verilmektedir.

3.2.1.2 USMARC tasnif sistemi

On-line Bilgisayar Kütüphane Merkezi (Online Computer Library Center – OCLC) tarafından geliştirilen USMARC kodları Klasik Batı müziğinin oldukça detaylı olarak tasnif edilmesine izin vermektedir. Müzik eserlerinin formları iki harften oluşan bir kodlama sistemi ile belirtilmektedir. Örneğin “bd” baladları, “mz” mazurkaları göstermektedir. Klasik formların yanı sıra rock, pop, jazz ve folk müzik türlerini de içermektedir. Varolan kodlama günümüz türlerini kapsamakta yetersiz kaldığı için disco, hard rock, rock opera gibi yeni eklemeler de önerilmiştir. Var olan türlerin tam listesi ve önerilen kodlar **EK A.4**’de gösterilmiştir.

USMARC tasnif sistemi genişletilmiş haliyle 100’e yakın formu kapsamaktadır. Ancak bu sistemin en zayıf noktası türler ve formların karışık halde tutulmakta olmasıdır.

Her iki kütüphanecilik kodlamasında da (ANCSR, USMARC) günümüz müzikleri ya eksiktir ya da detaylandırılmadan aynı grupta tasnif edilmişlerdir.

3.2.1.3 Ticari kuruluşlar tasnif sistemleri

Dünyada müzik üreten veya sadece satışını yapan ticari kuruluşlar eserleri tasnif etme ihtiyacı duymaktadırlar. Dünyada ses kayıt teknolojisinin gelişmesine bağlı olarak ortaya çıkan fonograf, gramofon ve plak endüstrisi müzik kayıtlarının sınıflandırılmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla plakların üzerine her firma kendi sınıflandırma sistemini uygulamıştır. Cemal Ünlü, plak üzerindeki bu numaraların ne anlama geldiklerini kitabında açıklamaktadır (Ünlü, 2004, s.150, 153, 275, 283, vd.) Müzik üreten şirketler kataloglarını, satışını yapan şirketler de envanterlerindeki albümleri sınıflamışlardır. Universal, Sony, Warner, EMI, Virgin gibi yayıncı grupları, Tower Records, AllMusic, Amazon gibi perakendeciler kendi yöntemlerine göre müziği tasnif etmişlerdir.

Ticari siteler ve müzik dükkanlarının tasnif yöntemi gerek klasik gerekse popüler müzikler için tür tasnifine daha yakındır. Bu tasnif yönteminde klasik, pop, rock, jazz,

rap, country gibi başlıklar temel türler olarak gösterilmiş, bunlar alt türlere ayrılmışlardır.

Popüler müzikler için tür tasnifinin ayrıntı anlamında ulaşabildiği en uç nokta AllMusic Web sitesidir (**EK A.5**). Burada Rock, Jazz, Country gibi türler önce Alternative, Folk, Pop/Rock, gibi alt türlere da sonra Pop, Pop Rock, Christian Rock gibi alt dallara ayrılmıştır.³⁰

Klasik müzikte de formlara göre ayırmanın yanı sıra Barok, Klasik Dönem, Romantikler, Çağdaş Besteciler gibi akım ayrımları da kullanılmıştır. Bunun sebebi tahminimizce akımların genellikle tür olarak kabul edilmesidir. Alt ayrımlar ise Vokal, Oda müziği, Senfoni, solo enstrümanlar gibi müzikal formlara dayandırılmıştır.

Ticari kuruluşların tasnif yöntemi kanımızca tür tasnifine daha yakındır. Bunu ticari yaklaşımla açıklamaya çalışırsak, bu yaklaşımın müşterilerin taleplerine diğer tasnif yöntemlerine göre daha iyi cevap veriyor olmasıdır.

Tür tasnifinin tercih edilen ayırım olmasının sebebi de yine insanların doğal arama yönteminin türlere dayanıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Özetlemek gerekirse, insanlar beğendikleri müzik türlerine ulaşmak için tür tasnifini kullanmaktadırlar; ticari kuruluşlar da müşteriye daha iyi hizmet sunmak amacıyla kendilerini bu yönetime uydurmuşlardır.

Bazı müzik sitelerinde türlerin yanında manik, melankolik, öfkeli, nostaljik, neşeli gibi ruh halleri ve zafer, tatil, yılbaşı partisi, yıldönümü, uzun yol, piknik gibi içinde bulunulan durum ve ortamı tarif eden temalar da kullanılmıştır.

Müzikleri doğrudan tasnif etmemekle birlikte müziği analiz etmeye çalışması sebebiyle 2000 yılında başlanan Müzik Genom Projesi ayrıca dikkate değer bir çalışmadır. Eserler müzikal özelliklerine (niteliklerine) yani genlerine ayrılmış ve incelenmiştir.

Orijinal adıyla The Music Genome Project, müziğin özünü en temel seviyede yakalamak amacıyla eserleri 400'den fazla özellikleri ile incelenmiştir.

Bir şarkı genellikle 150 gen'den oluşan bir vektör ile belirtilmiştir. Her gen bir müzikal özelliğe karşılık gelmektedir. Bu özellikler arasında şarkıcının cinsiyeti, elektro gitarda kullanılan distorsiyon düzeyi, polka ritimleri, geri plan el çırpmaları vb vardır.

³⁰ AllMusic sitesinde popüler türlerin bu kadar detaylandırılmasına karşın, klasik batı müzikleri o oranda kısıtlıdır.

3.2.2 Türk Müzikleri için tasnif örnekleri

Türkiye’de kullanılan tasnif yöntemlerini araştırmak amacıyla kütüphaneler, müzik ile ilgili kurumlar ve ticari kuruluşların kayıt sistemleri incelenmiştir. İncelenen kataloglar sırasıyla Milli Kütüphane, İÜ Devlet Konservatuarı Kütüphanesi, Borusan Kütüphanesi, Bilkent Kütüphanesi ve İTÜ TMDK Kütüphanesi kataloglarıdır. Bunlara ek olarak Borcaklı tarafından önerilen Dewey tabanlı kataloglama sistemi ile Onur Akdoğu’nun “türler” önerisi incelenmiştir (Borcaklı, 1977; Akdoğu, 2003).

3.2.2.1 Milli Kütüphane

Milli Kütüphane’de müzik kayıtları “Görsel İşitsel Malzeme” altında tutulmaktadır. Bu arşivin kayıtlarına Milli Kütüphane’nin web sitesi üzerinden erişmek ve arama yapmak mümkündür. Bunlar içinde notalar, plaklar ve CD kayıtlarına rastlamak mümkün olmuştur.

Katalog kayıtları malzemenin fiziki tanımını (nota, CD, kaset, plak), yazarı (bestecisi veya icracısı dahil), lisansı, yayımcısı, yayım tarihi ve albüm ise içindeki parçaların isimleri gibi bilgileri içermektedir. Katalog kayıtlarından alınan örnekler **EK A.6**’da sunulmuştur.

Bu kayıtlar öncelikle fiziki malzemenin tanımını yapmak amacıyla tutulduğundan, kartotekslerdeki bilgiler de buna uygun olarak seçilmiştir. Tür bilgisinin tutulması istenen birincil bilgiler arasında olmadığı gözlemlenmiştir.

Tür bilgisini kaydı tutmak amacıyla kullanıldığı sanılan “Tek Eser” başlıklı alanın yalnızca “Klasik Türk Müziği” ve “Türk Halk Müziği” seçeneklerinden oluştuğu görülmüştür. Bu bilgi bazı kayıtlara hiç girilmemiş olduğu gibi bazıları da ilgili olmayan türle ilişkilendirilmiştir.³¹ Albümlerin genellikle türleri belirtilmemiş ancak bazı albümler ilgisiz bir türle işaretlendirilmiştir. Albümün müşterek bir türle işaretlendirilmesinde ortaya çıkabilecek bir diğer sorun ise albümdeki farklı parçaların türlerinin doğal olarak farklı olabileceğidir.³²

3.2.2.2 İ.Ü. Devlet Konservatuarı Kütüphanesi

Konservatuar kütüphanesinde yalnızca Klasik Batı Müziği eserleri nota kayıtları tutulmaktadır. Bunlar da önce besteci adına göre, daha sonra senfoni, konçerto gibi formlara göre ayrılmıştır. Klasik Batı Müziği’nin alt türü olarak kabul edilebilecek

³¹ Orhan Gencebay tarafından icra edilen “Kaderimin Oyunu” isimli eser “Klasik Türk Müziği” olarak işaretlendirilmiştir.

³² Barış Manço’nun “Lambaya Püf De” isimli albümü “Klasik Türk Müziği” olarak işaretlendirilmiştir.

herhangi bir bilgi ya da tasnife rastlanmamıştır. Bununla birlikte pek çok müzik eseri demirbaş defterine listeleme yöntemiyle kaydedilmektedir (İÜ kütüphane Referans koy).

3.2.2.3 Borusan Kültür ve Sanat Müzik Kütüphanesi

Borusan Kütüphanesi temel olarak müzik ile ilgili kitaplar ve müzik CD'leri sunmaktadır. Bu CD'ler çoğunlukla Klasik Batı Müziği ve Jazz müziklerini içermekle beraber Türk Müziği CD'leri de mevcuttur (Açan, 2006).

Kitaplar Kongre Kütüphanesi (LoC) tasnif yöntemine göre sınıflandırılmıştır. Kayıtların tutulması için BLISS kataloglama programı kullanılmaktadır. Müzik kayıtları ise OCLC taramasına uygundur. Kataloglarda besteci, bestelenme tarihi, CD adı, parça adları, yorumcular ve icracıların isimleri ve konu tutulmaktadır. Türler CD'lere konu başlığı olarak verilmektedir. Batı müzikleri orkestral yapıya göre oldukça detaylı olarak tasnif edilmiştir. Diğer türler ise Jazz, Etnik, Klasik Türk Müziği ve Türk Halk Müziği ile sınırlı kalmıştır.

Bu ayırımda görülen etnik kelimesinin bir müzik türü olarak kullanılıp kullanılmayacağının müzikolojide tartışma konusu olduğuna Uslu dikkati çekmektedir.

“...folklor ve etnomüzikoloji, müzikolojiden ayrılarak ayrı bir bilim dalı olmaya çalışmaktadır. Ancak bu görüş önceleri Batı müziğinin diğer müziklerden üstün olduğu anlayışından kaynaklanıyordu. Bugün müziklerin ilkel ve basit olarak adlandırılmasının doğru olmadığı kanaati bilimsel olarak kabul edildiği için diğer müziklerin de müzikoloji alanı içinde incelenileceği görüşü yaygınlaşmaktadır.” (Uslu, 2006, s.7)

Bu sebeple tür adlandırılmasında da “Etnik Müzik” teriminin kullanılmasının doğru olmayacağını söyleyebiliriz.

3.2.2.4 Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT)

TRT'nin müzik kayıtları 4 temel başlık altında toplanmıştır: Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Klasik Batı Müziği ve Pop. Bunlardan Klasik Batı Müziği ve Pop alt türlere ayrılmıştır (**EK A.7**).

Klasik Batı Müziğinin alt türleri şöyledir: Senfoni, konçerto, opera, orkestral, Türk besteciler, korolar ve dini müzikler, şan ve liedler, ile oda müziği. Pop'un alt türleri de şunlardır: Türkçe pop, Jazz, film müzikleri, yabancı pop, folk-otantik-dünya ve enstrümantal.

Klasik müzik alt türleri olarak senfoni ve opera gibi formların yanında Türk bestecileri gibi etnik sınıflandırma da yapılmıştır. Aynı şekilde etnik sınıflandırma pop için de yapılmıştır.

3.2.2.5 Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM) ve Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği (MSG)

Türkiye’de telif hakları yasasına uygun olarak 1986’da kurulan MESAM ve MSG kuruluşları müzik eserlerini doğrudan müzik türlerinin altında tasnif etmişlerdir. Ancak bu tasnifler hiyerarşik olmayıp yatay liste halindedir. Yine de başlık sayısının çok olması dikkat çekicidir. Ancak bazı tür başlıklarının, dizi müziği, reklam gibi kullanım alanlarına dayalı olması tasnif tutarlığını bozmaktadır (**EK A.8**).

3.2.2.6 T.C. Kültür Bakanlığı web sitesi

Kültür Bakanlığı’nın web sitesinde (**EK A.9**) Türk müziklerinden örnekler sunmak amacıyla bir sayfa ayrılmıştır.³³ Bu sitede müzikler tasnif edilirken tür olarak kabul edeceğimiz bazı başlıklar seçilmiştir. Ancak birbirleriyle alt-tür üst-tür ilişkisinde olabilecek başlıklar yan yana sıralanmış görülmektedir.³⁴

3.2.2.7 Muhtelif Türk Müzikleri siteleri

İnternet’te incelenen muhtelif siteler içerisinde Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Arabesk, Türkçe Pop ve Rock, Özgün, Çocuk gibi başlıklar müşterek kullanılmakla beraber Tango, Türkçe Fusion, gibi başlıklara da rastlamak mümkün olmaktadır. Bu incelemeye esas aldığımız web siteleri: Kalan Müzik, D&R, Hepsi Burada, ideefix, vesaire, Turkish Music and Voice, CD Rehberi’dir. Bunların ekran görüntüleri **EK A.10**’dan **EK A.16**’ya kadar listelenmiştir.

Bu siteler içerisinde CD Rehberi’nin kategori ayrımlarını yapan yazarın verdiği bilgiye göre 1000 kadar Türk müzik CD’si incelenerek 30 kadar başlık belirlenmiştir (Uluocak, 1997). Ancak bu kategori başlıkları temelde benzer müzikleri bir araya toplamak, dinleyicilerin beğenilerine uygun müzikleri bir arada görmelerini sağlamak ve alışverişi kolaylaştırmak amacıyla seçilmişlerdir. Başlık seçimi müziği bir temele dayanan tür ayırımına göre tasnif etmekten çok, yayınlanmış CD’leri gruplandırmak amacıyla yapılmıştır.³⁵

³³ <http://www.discoverturkey.com/kultursanat/muzik.html>

³⁴ Türküler ve Kurtuluş Türküleri

³⁵ Bu yaklaşım Amerikan Kongre Kütüphanesinin envanterindeki kitapları tasnif etme çalışmasıyla yakınlık göstermektedir.

Bu başlıklar içinde Şiir Yorumları bir müzik türü belirlemek dışında o kategoride yayınlanmış sesli şiir kayıtları CD'lerini göstermek, Deforme Türk Müzikleri ise kişisel müzik beğenisini anlatmak amacıyla kullanılmışlardır.

CD Rehberi'nin kategori başlıkları türlerin tamamını gösterecek teorik bir altyapıdan uzaktır. Ancak diğer bütün Türk müziği kategori ayrımlarıyla karşılaştırıldığında bugün (2008) kapanmış olan CD Rehberi web sitesi en geniş yapıya ve tür ayrımlarına en yakın kategori başlıklarına sahiptir.

1996 - CD Rehberi çalışmasının kritiği: CD Rehberi web sayfasında uygulanan müzik tasnif yönteminin, Uluocak tarafından yapılmış ilk çalışma olması ve ayrıca Türk Müziği tasnifinin hangi aşamalardan geçmiş olduğunu göstermesi nedeniyle üzerinde durulması gerekmektedir.

CD Rehberi 1996 yılında o tarihte yayınlanmış bulunan CD'lerden yaklaşık 1,000 tanesinin analiz edilerek, ve benzer albümlerin aynı başlık altına alınmasıyla oluşturulmuştur. Bu tasnif için yukarıda bahsedilen yöntemlerin herhangi birisi kullanılmamış, bu başlıklar yalnızca yazarın kişisel görüşleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Buna rağmen, ortaya çıkan bu başlıklar, Türk Müziklerinin temel ayrımlarını ortaya koymaktadır. Bu ayrımlar içerisinde Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Arabesk Müzik, Türk Pop Müziği ve Türk Rock Müziği ilk bakışta görülmektedir.

Burada müzik türü olmayan şiir başlığının kullanılma sebebi, şiir yorumu olan çok sayıda CD'nin yayınlanmış olması ve bu sitenin aslında gerçekten bir cd rehberi olmasıdır. 'Deforme' müzik başlığı ise mizahi nedenlerden dolayı kullanılmıştır.

Konu başlıkları, müzikal açıdan tartışma konusu olsa da birer alt tür başlığı olabilecek kadar belirgin ayrımlardır. Bu başlıklar ayrıca mevcut besteleri açıkta bırakmayacak şekilde geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır.

Bu çalışmanın yazarı olan Uluocak'ın Türk müziği türlerinin tasnif edilmesiyle ilgili görüşlerinin temeli CD Rehberi web sayfasındaki kendisine ait ilk çalışmalarıdır.

CD Rehberi tasnif metodunun en büyük eksiği, hiyerarşik yapıda olmayıp, tek kademeli liste olmasıdır. Bu tür bir liste türler arasındaki ilişkileri göstermekten çok uzaktır.³⁶

³⁶ Örneğin Pop-Rock, Anadolu Rock ve Türk Rock müziklerinin aralarındaki ilişkiyi gösterecek isimlerinden başka bir işaret mevcut değildir.

3.2.2.8 Borcaklı tasnif sistemi önerisi

Türk Müziklerinin tasnifine yönelik sayılı çalışmalardan biri de Ahmet Borcaklı'nın (Borcaklı, 1977) kütüphanelere yönelik kataloglama çalışmasıdır. Bu çalışma her türlü yazılı dokümanı, ses kayıtlarını, müzik aletleri ve diğer ilgili eşyayı kapsayan geniş ve detaylı bir yöntemi anlatmaktadır.

Müzik kayıtlarının tasnifi için tür, biçim, mod, sanatçı gibi farklı kriterler kullanılmıştır. Sonuçta her eser için bir fiş oluşturulmuştur. Bu fişlerden örnekler **EK A.17'de** verilmiştir.

Bu çalışmanın bizim çalışmamızdan farkları şunlardır: Birincisi bazı temel tür başlıkları belirlenmiş olmakla beraber genel bir tür – alt tür yapısı mevcut değildir. Seçilen tür başlıkları içinde Geleneksel THM, Geleneksel TSM, Türk Hafif Müziği, Mehter, Caz, Çağdaş çok sesli müzikler bizim de farklı isimlerle kullandığımız ancak aynı türleri ifade eden başlıklardır. Bunların yanında Arabesk terimi yerine kullandığını düşündüğümüz “Piyasa” veya “Minibüs” müziği terimleri yer almaktadır (Borcaklı, 1977).

İkinci olarak, türlerin belirlenmesinde ağırlık biçim ve modlara verilmiştir. Her türde kullanılan biçimler detaylı olarak anlatılmıştır. Özellikle THM ve TSM'nde ise modlar (makamlar) ana başlıklar altında tasnif edilmiştir.³⁷ Biz makamların eserleri belirleyen özellikleri arasında olması gerektiğini kabul ediyoruz ancak bunun tür belirleyici bir özellik olarak kullanılmaması gerektiğini savunuyoruz.

3.2.2.9 Akdoğu tasnif sistemi

Türk müzik türleri üzerine yapılmış en kapsamlı çalışma Onur Akdoğu'nun “Türk Müziği'nde Türler ve Biçimler” adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada genel anlamıyla ‘tür’ün tanımları verilmiş, Türk Müzikleri tür adı verilen gruplara ayrılmış, ses ve perde dizgeleri, makamlar ve biçimler anlatılmıştır.

Tür'ün tanımı “ortak özelliklere sahip olguların her biri” olarak yapılmıştır. Bu bizim açımızdan da kabul edilebilir bir tanımdır. Yine bu tanım çerçevesinde ‘temel türler’ ve ‘alt türler’ tanımları yapılmıştır.

Tür tanımı yanında form – biçim de tanımlanmış, ‘form’un ‘tür’ ile karıştırılmaması gerekliliği özellikle vurgulanmıştır. Ancak ne yazık ki yazarın kendisi de ileriki bölümlerde bu yanılgıya düşmüş, Türkü, Zeybek, Maya gibi formları Geleneksel

³⁷ Örneğin Yegah perdesinde karar veren makamlar grubu belirlenmiş, Sultani-Yegah, Ferahfeza, Şedaraban gibi makamlar bu başlığın altında toplanmıştır.

Halk Müziği türleri olarak tanımlamıştır (Akdoğu, 2003, s.161). Benzer şekilde Geleneksel Sanat Müziği türleri olarak Şarkı, Gazel, Fasıl gibi formları saymıştır. (Akdoğu, 2003, s.275).

Buna rağmen müzikte türün tanımına uygun olmayan, sadece eserleri tasnif etmeye yönelik, tür harici kategori başlıklarına yer verilmiştir.

İlk ayrım müziği 'Ulusal' ve 'Uluslararası,' başlıkları altında toplamaya çalışmıştır. Birden çok ulus tarafından sevilerek dinlenen müzikler 'Uluslararası' yalnızca bir ulus tarafından sevilen müzikler ise 'ulusal' müzikler olarak tanımlanmıştır.³⁸

İkinci ayrım ise üretiliş amaçlarına göre belirlenen türler olarak yapılmıştır. Ancak bu amaçlar yalnızca 'Dünyasal' ve 'İnançsal' olarak ikiye ayrılmıştır. Bu ayrım Batı Müziği'ndeki 'Kutsal' (dini) ve 'Seküler' (din dışı) ayrımıyla benzerlik göstermektedir. Ancak dini konulu ve pop tarzında bestelenmiş eserler de gerek Türk Müziklerinde gerekse Batı Müziklerinde mevcuttur (Akdoğu, 2003, s.4).

Türk Müzik türleri için ayrıca sözel ve çalgısal, ve eğlence müziği gibi ayrımlara gidilmiştir.

Ayrıca köprü tür ve paçal tür gibi yeni tanımlar da yer almaktadır. Köprü tür şu şekilde anlatılmaktadır:

"Yukarıda andığımız alt türlerin dışında olmasına karşın, bu türlerden herhangi ikisinin arasında bir köprü niteliği taşıyan, dolayısıyla, türsel açıdan ne birini, ne de diğerinin tam olarak yansıtmayan türe de köprü tür denilir. Köprü türün en önemli özelliği, birbirine bağladığı her iki türün de özelliklerinden bir bölümünü içermesi yanında, diğer özelliği de, bir bireşim olmasıdır. Örneğin, Rumeli Türküleri Geleneksel Sanat Müziği ile Geleneksel Halk Müziği arasında bir tür köprü olarak yer alır. Dolayısıyla, bir köprü tür'dür." (Akdoğu, 2003, s.4)

Paçal tür tanımı da şöyle yapılmaktadır:

"Yine, yukarıda andığımız türlerin dışında kalan, ama, seslendirme biçimi, kullandığı dizge ve çalgılarla ilgili olarak iki ya da üç türün özelliklerin birleşimiyle ortaya çıkmış türe de paçal tür denilir. Sözelimi Arabesk gibi. Bu şekildeki oluşumlar, özgün bir tür değildiler." (Akdoğu, 2003, s.5)

Tanımdan görüldüğü gibi özgün ve olmayan türler de kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra Köprüsel Türk Müziği de Türk Müzik türleri içinde yer almaktadır.³⁹ Bu tanımlar müzikleri sistematik bir şekilde türlere ayırmaya yarayan sınıfları adlandırmanın

³⁸ Bu tanıma göre Sertap Erener'in Eurovision Şarkı yarışmasında birinci olan parçası ile Finlandiya'lı grup Lordi'nin Hard Rock Hallelujah isimli parçaları aynı türde yer alırken Erener'in bütün diğer parçaları 'ulusal' başlığı altında farklı bir türde yer alacaktır. Müzikal açıdan benzerlik gösteren eserlerin farklı türlerde, farklılık gösteren eserlerin ise aynı türde yer alması kanımızca doğru bir tür ayrımı değildir.

³⁹ Sn. Onur Akdoğu'nun çalışması özellikle Türk Halk Müziklerinin özelliklerinin belirtilmesi için mutlaka ki önemli ve değerli bir çalışmadır. Ancak kitap başlığında belirtilen tür kelimesinin müzik türlerinin belirtilmesi için doğru tanımlanmadığı görüşündeyiz.

yanında bu yapının temeline etki eden yeni kümeler de tanımlamaktadır. Bu tasnif teorisinin temeline aykırıdır.

Bu çalışmada Türk müzikleri muhtelif gruplara ayrılmakta ve çeşitli başlıklar altında gruplandırılmaktadır. Ancak bu grupla tasnif teorisine uygun olmadığı gibi grup başlıklarının müzik türleri ile ilgisi yoktur. O halde bu gruplandırma yönteminin çalışmamıza herhangi bir temel teşkil edeceğini söylememiz mümkün değildir.

4. TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI TASNİF SİSTEMİ BELİRLENMESİ

Dinleyicilerin aradıkları müziklere kolayca erişebilme ihtiyacı gerek kütüphanelerin gerekse ticari kuruluşların müzik eserlerini tasnif etme gereğini doğurmuştur. Kullanılan tasnif yöntemleri arasında alfabetik besteci veya icracı sıralamaları, eser başlıklarının listelenmesi, beste formlarına ve türlere göre tasnif gibi metotlar mevcuttur. İsimlere göre sıralamalar bilinen eserlerin kolayca bulunabilmesine imkan verirken, dinleyicinin daha önceden bilmediği eserleri aramasına uygun değildir.

Daha önceden bilgi sahibi olmadan bir eserin aranması için eserleri sanatçılara göre listelemenin yanı sıra genel anlayışa uygun olacak şekilde de düzenlemek gerekmektedir. Dinleyicilerin anlayışını ve beğenilerini özetleyen tasnif yöntemi, önceki bölümlerde de anlatılmaya çalışıldığı üzere hiyerarşik yöneme dayanan türlere göre tasniftir.

Dinleyici dinlemek istediği ve beğendiği bir eseri ve eserin benzerlerini bulmak istediğinde, o eserin ait olduğu ana tür ve alt dallarında benzer tatta eserler aramak isteyebilir. Dinleyicinin beğendiği, ruh haline veya içinde bulunduğu sosyal duruma uygun müzikleri ve benzerlerini bulabilmesi için eserlerin türlere ayrılarak tasnif edilmiş olması gerekmektedir.

Türler belirlenirken iki noktaya özellikle dikkat edilmesi gerekmektedir. Birincisi ve bu çalışmada öncelikle göz önünde bulundurulacak nokta ortalama dinleyicinin müzik bilgisi, zevki, algısı, göz önünde bulundurulmalıdır. İkincisi ortaya çıkacak türler anlayışı kütüphanelerde genel kullanıma uygun olmalıdır.

Türlerin belirlenmesi çalışmaları iletişimin, dinleyicilerin, müzik zevklerinin müzik ürünlerinin, ticaretinin artması nedeniyle yurt dışında 1950'lerden itibaren yeniden ele alınmaktadır (Uluslararası Standart Numaralama çalışmalarında olduğu gibi). Türkiye'de ve Türk Müzikleri için de benzer bir çalışmanın yapılması gereği ilk defa Onur Akdoğu'nun dikkatini çekmiş olmakla birlikte, biraz sonra değineceğimiz türleri belirleyici özellikler üzerinde yeterince durmamıştır. Onun tür anlayışı "üretim özellikleri ve toplumsal beğeni" (Akdoğu, 2003, s.1) temeli üzerine kuruludur. Tür tanımlarında yazdığımız gibi türü belirleyen başka terimler de vardır. Bu nedenle

Türk müzik kayıtları tasnif sistemine geçmeden önce müziğin türlerini belirleyici özellikler, tasnif kuralları üzerinde durulacaktır.

4.1 Müziğin Türlerini Belirleyici Özellikler Neler Olmalıdır?

Türk müziğinin türlerini belirleyici özellikler konusuna doğrudan doğruya değinmemekle birlikte Onur Akdoğu'nun türler kitabında "ses dizgeleri," "ezgi," "uygu (akor anlamında)," "tema," "makam," "motif," "biçim" vb. pek çok özellik üzerinde durmaktadır. Dağınık halde bulunan bu bilgilerden müziğin türlerini belirleyici özellikleri çıkarmak zordur. Hangilerini temel olarak aldığı net olarak anlaşılmamaktadır.

Konu hakkında Süleyman Şenel "biçim," "vezin," "anlatı," "melodi" olmak üzere dört temel esas üzerinde durmaktadır (Şenel, 2007).

Bu çalışmada Türk müziklerini türlerine ve alt türlerine ayırırken çoğunlukla müzikal özellikler göz önünde bulundurulacaktır. Bu müzikal özellikler konu hakkındaki çeşitli kitaplardan derlenen temel bir bilgi olarak sunulmaktadır. Müziğin temel özelliklerinin farklılığı aynı zamanda müziğin türünün de farklılığını belirler.

1. Ritim unsuru: Ritim unsuru ifadesi üç ayrı özelliği kapsamaktadır. **a) Ritmik yapısı:** İncelenen eserin kullandığı usul; **b) Ritim belirginliği:** ritmin ön planda kullanılıyor ya da arka planda kalıyor olması; **c) Tempo:** incelenen eserin metronom ölçüsünün hızlılığı ya da yavaşlığı anlamındadır.

2. Melodik Yapı: Müzik cümlelerinin sade, karmaşık, süslemeli olarak yapılandırılması anlamındadır. Sözlü eserlerde ise müzik cümlelerinin melismatik (her bir hecenin birden fazla notaya denk gelmesi) veya sillabik (her bir hecenin bir notaya denk gelmesi) yapılanması ya da melodik yapının yerini resitatif (konuşur gibi) bir yorumun almış olması melodik yapı içindedir.

3. Form Yapısı: İncelenen eserin (bu müzikal veya sözlü de olabilir) klasik formda veya dışında olması.

4. Armonik Yapı: Eserin tek sesli ya da çok sesli oluşu.

5. Enstrüman Tipleri: Eserin icrasında kullanılması gereken enstrümanların klasik, modern, standart, elektronik ve ya etnik olması ya da bunlardan bir kaçının birarada bulunması kimi zaman tipik bir tür özelliği olabilir.

6. Konu Eğilimi: Eserde vurgulanan duygu, din, cinsellik, sosyal içerik gibi konular esrin türünü tanıttıcı özellikler olabilir.

7. Aidiyet: Eser söz konusu olduğunda öncelikli olarak bestecisi, yorumcusu, ideoloji gibi ne ile bağdaştırılıp anıldığı tür ayırd edici bir kriter olarak kabul edilebilir.

8. Yorum (Üslup): Bir eserin icrasındaki farklı yorumlar eserin orijinal türünü başka bir türe çeviren belirleyici özellik olabilir.

4.2 Türk Müzik Türleri İçin Tasnif Kuralları

Türk Müzik Türleri için yapacağımız tasnif çalışmasının temelini Pachet ve Cazaly'nin (Pachet ve Cazaly, 2000) Batı Müzikleri için önerdikleri çalışmaları oluşturmaktadır. Bu çalışmada müziğin tasnifi konusunda mevcut sorunlar incelenmekte ve bir yöntem önerilmektedir. Bu yöntemle göre yapılması ve yapılmaması gerekenlerin yanında tasnife başlarken karar verilmesi gereken hususlar da mevcuttur.

Tasnif yönteminin amaçları şöyle belirlenmiştir:

— Yöntem mümkün olduğunca objektif olmalı, ortak kriterlere veya müzikal özelliklere bağlı olarak tanımlanmalıdır. Buna uygun olarak 'Diferensiyalizm' yani 'Fark metodu' kullanılmaktadır. Fark metoduna göre bir alt tür türler belirlenirken müzikal özellikleriyle mutlak olarak tanımlanmaz. Bunun yerine kendisine yakın diğer türlerden farklarının belirtilmesiyle ortaya çıkar.⁴⁰

— Tür başlıkları, tanımlayıcı özelliklerden bağımsız olmalıdır. Örneğin 'Dans Müziği' terimi ve müzikle dans edilebilir olması birbirlerinden bağımsız olamayacağı için türler arasına konulmamıştır.⁴¹

— Türler eserler arasında benzerliği ön plana çıkaracak şekilde seçilmelidir. Yeni bir türün yaratılıp yaratılmayacağına karar verirken yalnızca bu benzerlik dikkate alınacaktır.

— Bu tasnif yöntemi tutarlı ve gelişmeye açık olmalıdır. Tasnif aynı kritere göre yapılmalıdır. Aynı anda farklı kriterlere (yapıya, enstrümana ve türe) göre dallandırma yapılamaz.

Bir hiyerarşik yapı oluştururken dikkat edilmesi gereken noktalar ise şunlardır:

⁴⁰ Örneğin Oda Müziği'ni tanımlarken Klasik Batı Müziği'ni temsil eden bir eserden farklarının neler olduğunu söylememiz gerekir. Buna göre Oda Müziği'ni temsil eden bir eser yaklaşık 2-10 kişilik oda orkestraları tarafından çalınır, orta derecede ses yüksekliğine sahiptir, genellikle sözsüz icra edilir,...

⁴¹ Aksi halde THM içinde dans müzikleri olacağı gibi T. Pop veya T. Jazz içerisinde de dans müzikleri olacaktı. Ancak Oryantal müzik özel bir dans için bestelenmiş bir grup eser olduğu için ayrı bir tür olarak kabul edilebilir.

- Dallandırma anlamlı olmalıdır. Herkes tarafından kabul görmese bile kolayca anlaşılabilir olmalıdır.
- Her dalda yeterli sayıda alt eleman bulunmalıdır; elemanların bir-iki dalın altına toplanmaması gerekir.
- Dallandırma ne çok geniş ve sığ ne de çok dar ve derin olmalıdır. Örneğin her katmanda ikişer alt dal olmayacağı gibi yirmişer dala da bölünmesi uygun değildir.

5. TÜRK MÜZİĞİ KAYITLARI TASNİF SİSTEMİ ÖNERİSİ

Bu bölümde birinci adımda Türk Müziği ana türleri belirlenecektir. Ana türler ve bunların dalları olan alt türler şeklinde hiyerarşik yapı oluşturulacaktır. Sonuçta mevcutta bütün türleri gösteren bir ağaç yapısı görülecektir. Ortaya çıkacak yeni türler ise bu ağaca dallar olarak eklenebilecektir.

İkinci adımda ise ağacın dalları numaralandırılacaktır. Türler ve hiyerarşik yapıları belirlendikten sonra eserlerin bu yapı temel alınarak kütüphane kodlama sistemlerine benzer bir yöntemle numaralandırılması aranan kayıtların kolaylıkla bulunması açısından kanımızca faydalıdır. Bunun için de Amerikan Kongre Kütüphanesi veya Dewey sistemlerinden, Dewey ondalık sistemi kullanılacaktır.

5.1 Ana Müzik Türlerinin Belirlenmesi Çalışması

Ana müzik türleri belirlenirken, türlerin ayrımını teori düzeyinde müzikal temellere oturtmanın yanı sıra, genel dinleyicinin istekleri doğrultusunda hazırlanan web sitelerinde Türk Müziklerini nasıl sınıflandırdıklarına bakıldı. Böylece teorik tasnif düşüncesinin genel dinleyicinin algılamasına uygun olup olmadığı da kontrol edilmiş oldu. İncelenen sitelerden elde edilen sonuçlara göre Türk müziği dinleyicilerinin tamamının Türk Sanat Müziği, Türk Halk Müziği, Pop Müzik türlerini, büyük çoğunluğu ise Türk Rock Müzikleri, Arabesk ve Fantezi türlerini temel tür olarak belirledikleri görülmüştür.

Bu sonuçların gösterdiği kütüphane ve arşivlerin konu başlıkları ve ticari kuruluşların tür başlıkları ile genel dinleyicilerin algılarının birbirlerine yakın olduğudur. Bu yakınlık kanımızca rastlantısal olmaktan ya da zoraki etkilemeden çok seçilen başlıkların mevcut türlere gerçekten benzerlik göstermesinden kaynaklanmaktadır.

Türk Müzikleri ana tür başlıkları belirlenirken birbirlerinden yeterli derecede ayrılabilir olmasına dikkat edildi. Buna göre aşağıdaki başlıklar temel tür başlıkları olarak alındı:

Türk Müziği

Türk Halk Müziği

Arabesk Müzik

Türk Pop Müziği

Türk Rock Müziği

Türk Caz Müziği

Türkiye’de Klasik Batı Müziği

Coğrafi Bölgelere ve Toplumlara Göre Müzikler

Bu ana tür başlıklarının yanı sıra Osmanlı ve Türkiye’ye ait toplumların tarihi müzik türleri (Kilise, Yahudi, Rum, Ermeni) ile coğrafi ayrımlardan dolayı Türk müziklerinden büyük ayrılıklar gösteren diğer Türk topluluklarının müziklerini de (Tatar, Türkmen, Çerkez, Kafkas) temel tür olarak aldık. Fakat bu son iki türü daha genel bir başlıkta toplayarak, sadece Türkiye’yi değil sınır ötesindeki Türk müziklerini de göz önüne alarak “Coğrafi Bölgelere ve Toplumlara Göre Müzikler” başlığıyla ifade etmeyi tercih ettik. Bu başlık her ne kadar kendi başına bir tür oluşturmaya da, tasnif açısından dinleyicilerin istekleri göz önünde bulunularak, kendi bağlı oldukları toplumların ve coğrafi bölgelerin müziklerinin de bir başlık altında derlenmesi yararlı görülmüştür.

Bu çalışmamız aynı zamanda bütün müzik ve ses kayıtlarının tasnifine de temel olması amacıyla kataloglama aşaması için tür başlıklarımıza ses kayıtları (doğa ve hayvan sesleri, sesli kitaplar, Kur’an okuyuşları, gülbanklar gibi) ve yabancı müzikleri de ekledik. Bunlara “Ses Kayıtları” ve “Yabancı Müzikler” adını verdik.

Bu çalışmaya alternatif olarak bu çalışmanın sadece müzikler ve sadece Türk müzikleri ile sınırlı olması gereği iddia edilerek Ses Kayıtlarının değilse de Yabancı Müziklerin bu listeden çıkartılması söz konusu olabilir.

Sorunlu olarak bahsi geçen başlıkların (Ses Kayıtları ve Yabancı Müzikler) dışında kalan 8 tür (ve bunların alt türleri) ise Türkiye’de yaygın olarak dinlenen müziklerin büyük bir bölümünü içermektedir. Bu yönüme göre hazırladığımız Türk Müzik türleri listesi **EK A.18**’de verilmiştir.

5.2 Tür Başlıklarının İncelenmesi ve Tasnifi Çalışması

Bir önceki bölümde listelenen tür başlıklarını sırasıyla inceleyelim. Her ne kadar bu ayrım aksiyomatik⁴² olarak yapılsa da destekleyecek argümanları vardır.

⁴² “İspatlanmasına gerek olmayan, kendiliğinden ortada bulunan açık önerme” anlamında kullanılmaktadır.

5.2.1 Türk Müziği

Her ne kadar Türklere ait bütün müzikler Türk müziği olarak kabul edilebilirse de biz bu araştırma da tanımımızı sadece bir tür müzik için daraltacağız. TM dediğimizde 13-14. yy'dan başlayarak daha sonra İstanbul, saray ve çevresinde de toplanan ve günümüze kadar gelen, kendine özgü makam ve usullerle bestelenen, Kanun, Ud, Tambur gibi "Türk Müziği Çalgıları"yla icra edilen müziklerin tamamını kastediyoruz.

Bu başlık altında günümüzde kullanılan terimlerle Klasik Türk Müziği, Türk Sanat Müziği, Fantezi Türk Sanat Müziği, Oyun Havaları, Türküler, Dini Müzik alt başlıklarını sayabiliriz.

Klasik Türk Müziği: Ercüment Berker'in dönemler önerisi yaklaşımına işaret ederek S. Aksüt, Türk Müziği'ni şöyle tanımlamaktadır:

"Klasik, Neoklasik ve Romantik dönemleri içeren son derece zengin ve ifade kabiliyeti yüksek sesler, makamlar ve ritimler, usullerle bestelenmiş yüzyıllardır süregelen kendi öz müziğimizdir" (Aksüt, 1990).

Klasik Türk Müziği'nde kullanılan sözler genellikle divan edebiyatına dayalı süslemeli ve dolaylı bir anlatıma sahip olmakla birlikte halk edebiyatı örnekleri de içermektedir. Çoğunlukla saray çevrelerinde gelişmiş olduğu belirtilen (İlyasoğlu, 1994, s.277), gerçekte ise saray dışında da görülen şehir müziği olarak değerlendirilebilecek bir müziktir (Uslu, 2008).

Kültür Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Korosu şefi hocamız sayın Prof. Dr. Nevzat Atlığ, elli yıldır yurt içi ve yurt dışı konser ve kayıtları ile sürdürdüğü şeflik yaşantısı içinde Türk ve yabancıların müziğimize bakış açılarının şu şekilde birleştiğini ifade ediyorlar:

"Bu musiki, sözleri anlaşılın ya da anlaşılmasın, dinleyicisine büyük bir huzur veriyor ve kişiyi manevi bir ortama sürüklüyor." (Atlıg, 1997)

Klasik Türk Musikisi Abdülkadir Meragi'den Mustafa Itri'ye, III.Selim'den Dede Efendi'ye, Tanburi Mustafa Çavuş'tan Hacı Arif Bey'e ve bugünün Türk Sanat Müziğine ulaşıldığında dahi yine geriye dönülüp dinlemeye değer, hiçbir zaman değerini yitirmeyecek sanat eserlerini kapsadığı kabul edilmektedir.

Nail Yavuzoğlu'nun belirttiği gibi

"20. yy bestecilerinden Cevdet Çağla, Alaettin Yavaşca, Selahattin İçli gibi bestekarların da klasik formda eserler vermiş oldukları görülmektedir." (Yavuzoğlu, 2008)

Klasik Türk Müziği terimi hakkında bazı tartışmalar varsa da müzik otoritelerinin çoğunluğunun kabul ettiği bir terim olduğu anlaşılmaktadır.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Ritmik yapısı içerisinde klasik usuller yer almaktadır. Melodik yapısı içerisinde müzik cümleleri ağırlıklı, melismatiktir. Form yapısı olarak klasik formlar görülmektedir. Armonik yapısı yoktur. Enstrüman tipleri standart Klasik Türk Müziği enstrümanlarıdır. Konu eğilimi olarak aruz vezni ile işlenmiş klasik edebiyatımızın konularını işler. Aidiyet olarak eserler bestekar adıyla anılır. Yorum (üslup) klasiktir. Örneğin; Dede Efendi, İtri gibi bestekarların klasik eserleri gibi. Klasik Türk müziği icrasını devam ettiren Alaeddin Yavaşca, Nevzat Atlığ, Bekir S. Sezgün icraları örnek verilebilir.

Türk Sanat Müziği: Her ne kadar peşrev, taksim gibi çalgı müziği içerse de çoğunlukla söze, dolayısıyla yüksek edebiyata⁴³ dayalı bir musikidir. Klasik Türk Müziği ses sistemi ve makam-usul anlayışı içinde, daha sade bir dil kullanarak ve daha çok şarkı formunda üretilmiş eserlerden oluşan türdür.

Klasik üslupta fakat farklı bir melodik çizgi, melodik yapı ve usullerinin basitliği ile Türk Müziği'nin klasik anlayışı dışında bir türdür.

Bu müziğin edebiyat sanatı ile olan derin beraberliği insana şiirle iç içe olmayı güçlendiren bir ortamı hazırlar. Güfte seçiminde dilin, halkın anlayabileceği şekilde seçiminin yanı sıra yine kolay okunabilir olan hece veznine geçiş de gözlemlenmiştir.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Form yapısı olarak şarkı formu ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Melodik yapı hareketlidir. Konu eğilimi olarak hece veznine geçiş dönemi şiirlerini çoğunlukla işler. Örneğin

"Tamburi Cemil Bey, Münir Nurettin Selçuk, Sadettin Kaynak, Suphi Ezgi ve 20. yy'ın yeni akım bestecileri bu türe ait eserler vermiş ve de vermektedirler." (Yavuzoğlu, 2008)

Fantezi Türk Sanat Müziği: Türk Sanat Müziği'nden daha basit usulleri ve melodik yapısı, hareketli temposu, eğlenceli içeriği ve serbest formlarıyla ayrılmıştır. Çalgıları geleneksel kullanımda olmayan yeni enstrümanlar ile denemeler, ses çeşitlilikleri, tınılar eklenmesi ve daha sonra çok seslilik denemeleri bu türün oluşumunu hızlandırmıştır. Bestecisinin yanı sıra icracıları da ön plana çıkartmaktadır.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Temposu hareketlidir, melodik yapısı süslüdür, form yapısı olarak klasik form ve kurallardan uzaklaşmıştır, armonik yapı ve çok seslilik denemeleri mevcuttur, enstrüman olarak Batı Müziği enstrümanları ve ağırlıklı olarak yaylılar eklenmiştir, aidiyet besteciden çok icracıya geçmiştir. Örneğin; Yıldırım Gürses'in eserleri ve yorumu, Emel Sayın'ın yorumları.

⁴³ Yüksek edebiyat terimi ile, alt kültürün, halkın ürettiklerinden en güzelleri seçilerek oluşak ve kendi içinde gelişen yazılı gelenek kastedilmektedir.

Dini Müzik: Dini formlar ve dini içerikli güftelerle ayrı bir alt tür oluşturmaktadır. Enstrümanlardan ney, kudüm, def, daire ve bendir ön plana çıkmaktadır. Alt bölünmeleri Mevlevi, Sufi, Cami müzikleri şeklinde olabilir.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Form yapısı olarak, dini formları kullanır (Bekir Sıtkı Sezgin'in Dini Musiki notlarında (Sezgin, 1993) belirtildiği üzere dini musiki formları cami musikisi ve dergah (tekke) musikisi formları olarak iki ana grupta incelenir. Ayrıca ortak kullanılan formlar da mevcuttur), enstrüman olarak ney ve kudüm gibi dini müzik enstrümanlarını kullanır, konu eğilimi olarak din üzerinedir, aidiyet bakımından İslam ideolojisine aittir.

Mehter Müziği: Osmanlı ordusunun askeri müziğidir.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Ritim belirginliği bakımından ritim ön plandadır, enstrüman tipleri olarak Haydar Sanal'ın Mehter Musikisi adlı eserinde ve Türk Musikisi notlarında (Sanal, 1985) yazdığı üzere zurna, boru, nakkare, davul, kös, zil gibi mehter sazları kullanılır. Örneğin Hücüm Marşı, Ceddin Deden.

Türküler: Özellikle İstanbul, Trakya ve Harput yöresi türkülerinin Türk Müziği yapısında, çoğunlukla türkü-şarkı formlarında icra edilmesiyle oluşan türdür. Neşeli havası, eğlenceli içeriği, hareketli temposuyla belirginleşir. İstanbul Türküleri, Rumeli Türküleri, Oyun Havaları, Roman Havaları, Oryantal eserler, Ege, Güneydoğu (Harput) ve Azeri Türküleri gibi alt başlıklara ayrılır.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Melodik yapının hareketliliği, form yapısı olarak türkü ve şarkı formlarının kullanılması dikkat çeker. Konu eğilimi olarak daha halka ait güncel olayları içerir. Aidiyet anonimdir. Örneğin; "Yanıyor mu Yeşil Köşkün Lambası," "Alişimin Kaşları Kare."

Özgün Türk Müziği Yorumları: Orijinal Türk Müziği eserlerinin makamsal yapısını değiştirmeden armonizasyon denenmiştir. Batı Müziği enstrümanları ile, tampere sistem ile ancak popülerize edilmeden icra edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Önceleri piyano daha sonra perdesiz gitar ile muhtelif düzenlemeler yapılmış, armonizasyon denemiştir (Yavuzoğlu, 2008). Besteciden çok yorumcusu ile ön plana çıkar. Bu türe yeni besteler de eklenmiştir.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Melodik yapı açısından Türk Müziği'nin tampere sistemde icra edilebilecek makamlarından genellikle sözsüz eserleri seçilmekte, armonik yapı ve çeşitli düzenlemeler denenmekte, enstrüman

tipleri Batı Müziği enstrümanları olarak görülmektedir. Aidiyet yorumcuya aittir. Örneğin; Hasan Cihat Öter.

Çocuk Şarkıları: TSM makam ve usullerinden esinlenilerek bestelenen çocuk Şarkılarıdır.

“Özellikle 20. yy’ın ikinci yarısında müzik eğitiminin önem kazanmasıyla hızlanan TSM çocuk şarkıları besteciliği TC Kültür Bakanlığı’nın düzenlediği “Türk Müziği Çocuk Şarkıları” ve “Çevre Çocuk Şarkıları” beste yarışmalarıyla desteklenmiş ve tevik edilmiştir.” (Ergöz, 2003, s.18)

Türk Müziği Çocuk Şarkıları; Türk Sanat Müziği tarzının yanısıra, Türk Halk Müziği tarzında ve anonim ezgiler olarak da sınıflandırılabilir. Muammer Sun, Selahattin İçli, Alaettin Yavaşca gibi Türk Müziği bestecilerinin bu türde eser örnekleri mevcuttur.

5.2.2 Türk Halk Müziği

Türk Halk Müziği’nin nasıl tasnif edilmesi gerektiği konusunda Boratav, Gazimihal, Öztelli gibi, halk müziği ve halk edebiyatıyla uğraşan, teori üreten bilim adamları tarafından fikirler ortaya atılmıştır. Bu fikirlerin neler olduğu Fikri Soysal tarafından yapılan yüksek lisans tezinde bir araya getirilmiştir (Soysal, 2007, s.17). Türküler ezgilerine, yapılarına, konularına göre olmak üzere üç ana başlıkta tasnif edilmiştir. Müzikal yapı ile söz yapısı bu üç özelliğin içerisine yerleştirilmiştir. Çalışmamızda ise tasnif türe göre yapılmış, ezgiler, yapılar, vb müzikal özellikler türün belirleyici özellikleri olarak kullanılmıştır.

Her milletin olduğu gibi Türk halkının da zaman içinde gelişmiş ve yerleşmiş bir müzik tarzı vardır. Bu tarz Anadolu’da halk ozanlarınca söylenmiş sözlerin Türk halkınca yıllardır yoğurup, aldığı son müzikal şekildir. Türk halkınca anonim olarak yaratılmış, Türk halkının müziğidir.

Bu müzik kendine özgü bağlama, mey, kaval, sipsi, bendir, zurna, kemane, kemençe gibi sazlarla icra edilir. Uzun havalar (ağıt, bozlak, gurbet havası v.b.), kırık havalar (türküler v.b.) ve halk danslarımız kendilerine özgü yöresel özellikler taşırlar. Şekil, enstrüman, ritim ve tempo iyi bir dinleyiciye ilk kez dinlediği bir parça için dahi karakteristik ipuçları ile yöreyi hissettirir.

Türküler de ozanlar ve aşıklar geleneğinden gelmiş ve beslenmişlerdir. Pir Sultan Abdal, Aşık Kul Himmet, Sürmani, Aşık Veysel başlıca ozanlarımızdandır. Kökenini Anadolu’ya, Karadeniz’e, Trakya’ya, en mühimi halka dayandırdığı için yerini hep koruyan, dejenere olmadan, deforme edilmeden korunan, ferde değil halka ait bir türdür (Koç, 1997).

Bu türü 3 alt başlığa ayırdık. Bunlar aslına sadık kalınarak yorumlanan ve çoğu bestecisi bilinmeyen anonim eserlerden oluşan Geleneksel Türk Halk Müziği; Türk Halk Müziği ile pop tarzının birleşmesi sonucu ortaya çıkan ve çoğu yeni bestelenen Popüler Türk Halk Müziği; üçüncüsü ise Ruhi Su ile başlattığı akımın devamında kişilerin geleneksel formlara bağlı kalmadan yorumladıkları Özgün Türk Halk Müziği (veya Yorum Türk Halk Müziği).

Türk Halk Müziği türkülerin tasnif problemi ile ilgilenenlerin öne sürdükleri gibi konularına göre de tasnif edilebilir. Nitekim Türk Halk Müziği ürünlerinin aşk, gurbet, ninni, tören, eşkıya, aile faciaları, kahramanlık, olay, yas, dini türküler şeklinde tarif edenler vardır (Soysal, 2007, s.19).

Geleneksel Türk Halk Müziği: Coğrafi ayrım farklı alt türlerin oluşmasına sebep olmuştur. Bu türler Orta Anadolu, Karadeniz, Ege, Doğu-G.Doğu, Trakya-Rumeli, Alevi-Bektaşî, Kars-Kafkas-Azerî'dir. Bu başlıklar isimlerini coğrafi bölgelerden almış olsalar da, kendileri coğrafi ayrımları göstermek yerine, bu coğrafyalarda gelişen türleri ve tarzları belirtmek için kullanılmışlardır.⁴⁴

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Melodik yapısı halk müziği ezgileri içermekte, form yapısı THM formlarında, enstrüman bakımından geleneksel THM enstrümanları kullanılmaktadır. Aidiyeti anonim, derleyen veya halk ozanlarına aittir. Örneğin Muzaffer Sarısözen'in Gaziantep yöresinden derlediği "Gönül Gurbet Ele Varma."

Popüler Türk Halk Müziği: Genel olarak Türk Halk Müziği tarzında icra edilen, ancak çoğunlukla yakın zamanda bestelenmiş, batı enstrümanlarının da kullanıldığı, pop müzik tarzından etkilenmiş eserlerden oluşur. Bestecisinin biliniyor olması tek başına yeterli bir kriter değildir. Anonim bir eser bu tarzda icra edilebileceği gibi yakın zamanda yaşamış bir halk ozanının bestesi bu türe değil Geleneksel Türk Halk Müziği altında tasnif edilmelidir.

Geleneksel Türk Halk Müziği'nin de zamanının popüler müziği olduğu göz önünde bulundurulursa, Popüler Türk Halk Müziği'nin de alt türleri benzer ayrımlar gösterebilir. Ankara yöresi ve Karadeniz Bölgesi tarzı müzikler şimdiden kendi popüler tarzlarını oluşturmuşlardır.

Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Ritmik yapı olarak eserler hareketlenmiş, form yapısı olarak türkü formu ağırlıklı kullanılmıştır. Armonik yapıda çok seslilik denenmektedir. Enstrüman bakımından batı müziği enstrümanları

⁴⁴ Türe göre tasnif yaparken coğrafi tasnif yapmak tasnif kurallarına göre hata kabul edilecektir.

eklenmiştir. Aidiyet besteci-icracıya aittir. Örneğin; Ankaralı Turgut'un modern misket havaları, İsmail Türüt'ün Karadeniz türküleri.

Özgün Türk Halk Müziği Yorumları: Geleneksel tarzdan uzaklaşılmasıyla ortaya çıkmıştır. Bu uzaklaşma dinleyicilerin beğenisini artıracak şekilde popüler tarzlara doğru değil, icracının kendi sanatsal tercihi sonucu lirik yorumlara doğru olmuştur. Bu tarza zamanla batı tarzı enstrümanlar da eklenmiştir. Ancak bu enstrümanlar Arabesk'te olduğu gibi yaylılar, ya da Rock müzikte olduğu gibi elektro gitar değil, daha yumuşak (az baskın) sesleri olan flüt, akustik gitar, üçgen zil gibi enstrümanlardır. Elektronik klavyeler de kullanılmaktadır.

Türün tipik müzikal özelliklerini özetle sayacak olursak: Ritim belirginliği bakımından ritim ön planda, armonik yapı çok sesli, THM Enstrümanlarına flüt, gitar gibi Batı müziği enstrümanları katılmıştır. Örneğin; Modern Folk Üçlüsü'nün yorumları, Ruhi Su, Zülfü Livaneli, Fatih Kısaparmak gibi yorumcuların besteleri.

"Protest Özgün Türk Halk Müziği", politik sola yatkın ve toplumsal olaylara paralel gelişen sert çıkışlar içermesiyle bir alt türde kabul edilebilir.

5.2.3 Arabesk Müzik

Arabesk Müziğin tanımını Selahattin İçli şu şekilde yapmaktadır:

"Arap tarzı manasındaki bu deyiş, 1900'lerin ilk yarısında Türkiye'ye gelen Arap filmlerine fantezi müzikler yazan bestekar Sadettin Kaynak ile başladığı iddia edilen fakat esasında sonradan Türk Sanat müziğinde başlayan bazılarında dejenerasyon olarak görülen farklı bir yaklaşımla ortaya çıkan yeni bir türün adı olmuş durumdadır." (İçli, 1996)

Yalçın Tura da kitabında, "1936'dan 1948'e kadar Türkiye'ye sokulan Mısır filmlerinin Türkçe söz giydirilmiş Arap ezgilerini, 1970'lerden sonra ortalığı kasıp kavuran Arabesk modasının köklerinin atılışı" olarak ifade eder (Tura, 1988, s.42).

Çoğunlukla kaderci, teslimiyetçi, kimi zaman isyankar bir söylem taşıyan sözlerle ortaya çıkan, Türk Müziği makamlarının bir parça dejenere edilmiş sesleriyle oturtulmuş melodiler kanun, keman, çello, klasik kemençe, ud, tambur, ney v.b. Türk Sanat Müziği enstrümanları ve bağlama gibi Türk halk müziği enstrümanları ile icra edilirken sonrasında çok seslendirme örnekleri de görülmektedir.

TRT tarafından uzun süre yasaklanmış olsa da plak şirketleri ve özel kanallarca desteklenmiş, dinleyici kitlesi geniş olması sebebiyle gelişmiş ve tür haline dönüşmüştür.

Bazılarınca “sanatsal kalitesi” sorgulanan bu müzik eserlerinin Türk Müziği türleri içinde tasnif edilme gerekliliği değiştirmez. Ortalama bir dinleyiciye tipik bir arabesk müzik dinletildiğinde bunu “Arabesk” kelimesiyle tanımlayabilmektedir. Bu sebeple Arabesk Müziğin sanatsal değerinin tartışma konusu olması bunun bir tür olarak tanınmasına engel değildir.

Arabesk müziği **Arabesk** ve daha hafif tarz olan **Pop Arabesk** alt türlerine ayırmak mümkündür.

Arabesk: Türün tipik müzikal özelliklerini sayacak olursak: Melodik yapı içerisinde bol çeyrek ses ve bol Arap tarzı süslemeler, armonik yapıda çeşitli çok seslilik denemeleri vardır. Enstrüman tipi olarak TSM ve THM enstrümanları ile özellikle yaylı batı müziği enstrümanları kullanılmaktadır. Konu eğilimi olarak çoğunlukla aşk acısı ve sosyo-ekonomik yetersizliğe isyan görülmektedir. Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur, Müslüm Gürses, Kibariye gibi isimler bu türün önde gelenleri olarak anılabilirler (Koç, 1997).

Pop Arabesk: Bu türü Arabesk Müzikten ayıran tipik müzikal özellikleri açıklayacak olursak, ritmik yapı içerisinde dans ritimleri kullanılmakta, melodik yapı daha hareketli olup, enstrüman tiplerine elektronik enstrümanlar eklenmiştir. Konu eğilimi bakımından daha hafif ve daha az yoğun, daha basit söylemler taşır. Örneğin İbrahim Tatlıses’in “Mavi Mavi” gibi çalışmaları ve Emrah.

5.2.4 Türk Pop Müziği

Pop müzik başlangıçta popüler müzikler ve “eğlence müziği” şeklinde kullanılmaya başlamışken bugün kendine has bir müzik türünün adı olmuştur. Zamanla kendisinden alt türleri de oluşmuştur. Naim Dilmener Türk Pop Müziği tarihini kitabında (Dilmener, 2003) başlangıcından bugüne, on yıllık dilimlerle dönemlere ayırarak tasnif etmiştir.

Aranjmanlar: Bu başlık altında yabancı eserlerin Türkçe sözlerle yorumlanması sonucu ortaya çıkmış eserleri kastedilmektedir. 60’larda yabancı bestelere Türkçe sözler yazılmış, hatta orijinal eserleri Türkçe sözlerle yabancı yorumcular da (Adamo, Mark Arian, Peppino di Capri) seslendirmişlerdir.

Örneğin; Ajda Pekkan yorumları.

Türkçe Pop: 70’lerde aranjmanın sönüşü Türk müzisyenler tarafından (Atilla Özdemiroğlu, Selmi Andak, Şanar Yurdatapan) bestelenen “yerli popun” ortaya çıkışı ile başlayan dönemi bu başlık altında toplayabiliriz. 80’lerde Nilüfer, 90’larda

ve 2000'lerde bilgisayar destekli düzenlemeler ile sanatçı patlaması dikkati çekmiştir. İçerisinde Aranjmanları her zaman barındırmıştır (Dilmener, 2008).

Pop Müziğin tipik özelliklerini gösteren parçalar bu başlık altındadır. Örneğin; Sezen Aksu.

Fantezi-Taverna: Tek başına bir piyanist ya da udi şantörün kendine has birikimiyle Türk Sanat Müziği, Türk Pop Müziği, Arabesk ile harmanlanmış, her nasılsa pop listelerinde de zaman zaman boy gösteren bestelerine yer verişiyile değişik bir müzik türü de ortaya çıkmıştır.

Türkü, şarkı, pop parçaları, hatta ki rock gibi materyaller kullanır, tek başlarına ya da az kişi ile sahne aldıklarından genellikle ritim box kullanırlar. Nadiren yanlarına kanun, ud, ney gibi sazlar aldıkları da görülebilir. Temeli sağlam hiçbir müzik tarzına dayanmaz ve genellikle aşk şarkıları vazgeçilmez repertuarlarını oluşturup alkolün etkisindeki müşterilerine hoş vakit geçirtmeye yöneliktirler. Zaman zaman unutulmuş ve zaman zaman tutulan bir tarzdır fakat genellikle müzik otoritelerince sanat değeri taşımadığı düşünülen ve klasikleşmesi mümkün görülmeyen bir türdür.

Örneğin; Ümit Besen, Cengiz Kurtoğlu, Arif Susam, Ferdi Özbeğen.

Özgün Pop: Sözleri genellikle sosyal içerikli olup kısmen protest bir söylem taşır. Müzikal olarak en büyük özelliği ise Batı müziği çalgıları ile Türk Halk Müziği çalgılarının icrada bir arada kullanılmasıdır.

Şarkı sözleri daha çok bir döneme damgasını vurmuş dünyaca ünlü yerli ve yabancı daha ziyade sol görüşe sahip şairlerin şiirlerinden oluşur. Fakat bazen salt toplumsal içeriğe dayanmayıp aşk şiirlerinin, mizah öğelerinin, hicivlerin de kullanıldığı görülür. Sert çıkışlar gelişen toplumsal olaylara paralel olarak gelişmektedir. Genellikle toplumun genç işçi ve üniversiteli kesiminin bu tarz müziği dinlediği düşünülmektedir (Koç, 1997).

Bu türde armonik yapıda orkestralama tekniği kullanılmakta, melodik yapının vokalle işlenişinde resitatif bir üslup göze çarpmaktadır.

Örneğin; Yeni Türkü, Grup Gündoğarken.

Türkçe Rap: Tempo eşliğinde, sosyal içerikli konularda, söz ağırlıklı ve resitatif⁴⁵ bir üslupla icra edilen popun alt türüdür.

⁴⁵ Konuşur gibi.

Şiirsel Vokal Ağırlıklı Müzik: Türk edebiyatının önemli şiirlerinin yavaş bir tempo ile bestelenip teatral bir sunumla icrasdır.

Örneğin; Hümeýra, Zuhal Olcay gibi tiyatro sanatçılarının müzikal yorumları.

Tango: Türk halkının ilk tanıştığı tangolar Fransız, Rus, Yunan tangosu gibi Avrupalı tangolardı. Cumhuriyetin getirdiği yenilikler içinde kadın-erkek ayrımının giderek ortadan kalktığı günlerin sembolü tango oldu. Çok sesli müzik deneyleriyle operetler, düetler, piyano eserleri yazan Türk bestecileri varken 1928’de bestelenen ve 1932’de Seyyan Hanım tarafın- dan plağa okunan Necip Celal’in “Mazi”tangosu ilk sözlü Türk tangosu oldu. Daha öncesinde Muhlis Sabahattin Bey’in “Tango Türk” adıyla Sahibinin Sesi firmasından yayınlanmış sözsüz tangosu 1928’de yayınlanmıştı. Ayrıca Süreyya Opereti solistlerinden Afife Hanım “Gül Tango”, “Şivekar”, “Sevda” gibi tangoları banda okumuştı. Necip Celal’in açtığı yolda Fehmi Ege, Mustafa Şükrü, Kadri Cerrahoğlu, Necdet Koyutürk gibi besteciler yetişti. Seyyan Hanım’ın sesi tangoların sevilmesinde etkili oldu ve geleneksel müziğimizden yararlanan tangoların sözlerinde aşk, aşk acısı, kırgınlık, kavuşamama, yitirilen bir şeyin ardından yakınma temaları işlendi (Ünlü, 2004, s.313 vd.). Celal İnce, Şecaattin Tanyerli, Birsen Alan, İbrahim Özgür, Mefharet Atalay Türk tangosunun yetiştirdiği solistlerdir. Türkiye’de Arjantin tangosunu sevdirenlerden biri de Orhan Avşar’dır (Akgün, 1993). 1950’lere kadar iletişimin çok eksik olmasına rağmen Türk toplumunun her kademesine ve Anadolu’nun en ücra köşesine kadar tangolar sokulmuş ve sevilmiştir.

“Tangonun zerafeti, asaleti, rakstaki estetiği ve güfte seçimindeki duygu yapısı bu dönemde insanları son derece seviyeli bir ruh yapısına doğru etkilemiştir.” (İçli, 1997)

Bu türü “Tango Uyarlamaları” ve “Türk Tangoları” olarak iki alt başlığa ayırabiliriz.

5.2.5 Türk Rock Müziği

Metin Solmaz kitabında Blues’dan Rock’a geçişin ilk adımı olarak elektrikli gitarın Blues’da kullanılmaya başlanılmasını gösterir (Solmaz, 1994, s.12). Türk Rock Müziği, Batı’daki Rock Müziği tarzında yapılan müziklerden oluşur. Elektro gitar ve vibratolar vazgeçilmezdir. “Türk Rock Müziği,” “Anadolu Rock Müziği,” “Protest Rock” şeklinde alt türlerin oluştuğu görülmektedir.

Türk Rock Müziği: Batı Rock müzik tarzında, Türkçe sözlerle bestelenmiş veya düzenlenmiştir.

Örneğin; Teoman.

Anadolu Rock: Türk Halk Müziği melodilerinin Rock müzik formunda düzenlenmesi ile ortaya çıkmıştır. Aşık geleneğine uyularak bestelenmiş eserlerin yine Rock müzik formunda düzenlenmesiyle sürmektedir.

Örneğin; Barış Manço.

Protest Rock: Rock enstrümanlarıyla icra edilen, vokale dayalı, düzeni eleştiren sözlerle ve sanatçının yorumunu ön plana çıkaran eserler ve icralardır.

Örneğin; Cem Karaca.

5.2.6 Türk Caz Müziği

Cüneyt Sermet kitabında Caz cümle kuruluşunda; paraphrase⁴⁶ ve chorus-phrase⁴⁷ olarak, Caz'ın başlangıç devirlerine ve daha gelişmiş dönemlerine ait, iki usulden bahseder. Devirler ve müzisyenlere göre Cazın evrelerini anlatır. Türkiye'de 1982 yılında, ülkemizin "yıldızlar topluluğu" oluşumunda sayılan "Big Band"⁴⁸ formasyonunda seslendirme yapan "TRT İstanbul Hafif Müzik ve Caz Orkestrası" Süheyl Denizci tarafından kurulmuştur. Çalışmamızda Türk Caz müziği ana başlığı altında Klasik Caz ve Türk Füzyon alt başlıklarına yer verilmiştir (Sermet, 1990, s.213).

Klasik Caz: Türk müzisyenler tarafından icra edilen yabancı eserlerle, Türk Caz bestelerinden oluşan Tonal Caz eserleridir.

Örneğin; Neşet Ruacan.

Türk Füzyon: "Melodik yapısı makamsal olan, Türk ritim (aksak vb) ve çalgılarını kullanan, armonik yapısı da klasik cazdan farklılık gösteren Modal Caz eserleridir" (Yavuzoğlu, 2008).

Örneğin; Okay Temiz, Önder Foğan

5.2.7 Türkiye'de Klasik Batı Müziği

Bu tür başlığı Türk sanatçılar tarafından bestelenmiş eserleri tasnif etmek için kullanılmaktadır. Aşağıda açıklanan alt türlere ayrılmıştır.

Bando Müzikleri: "Askeri Marşlar" ve "Kurum Marşları" olarak alt iki türe de ayrılabilir.

⁴⁶ Belirli bir tematik malzemeyi süsleme ve çeşitleme ile değiştirerek sunmak.

⁴⁷ Belirli bir akor dizisi üzerine solistin kendi akor dizilerini inşa etmesi.

⁴⁸ Büyük caz orkestrası.

Türkçe Kantolar: Kantolar, 19. yy. ortalarında İtalya'dan gelen Guatelli ve Donizetti gibi Mızıkacı-i Humayun'a gelen müzisyenlerin müzik alanında getirdikleri Batı etkileriyle Türk bestecilerinin hafif sahne müzikleri oluşturmaları ile ortaya çıkmışlardır.

Bu besteler ritmik açıdan cazip, melodik yapıları basit fakat etkili, sözleri açısından da tatlı hafiflikler gösteren eserlerdir. Bunları genellikle azınlık hanımları sahnede okumuşlardır (Yahudi, Rum, Ermeni v.b.).

"Bu tarz bir ihtiyaçtı. Yani toplumun hareketli, ritmik, hafif eserler ihtiyacına cevap vermişlerdir. Burada Türk müziğine ait birçok makamın da çok zarif bir biçimde kullanıldığı görülmektedir." (İçli, 1997)

Salon Müzikleri: Mazurka, Polka, Vals gibi 19. yy'dan itibaren görülen Batı tarzında bestelerdir. Özellikle Osmanlı Padişahları bu türe örnek teşkil eden besteler vermişlerdir.⁴⁹

Sözlü Çok Sesli Türk Müziği: XIX. yy. da Türk müziği makamları ile Türk bestecilerince operetler yazılmaya başlandı. İtalyan Radeglia "Şaban" operasında Türk müziği makam ve usullerini kullandı. Fakat ilk kez Ermeni piyanist Dikran Çuhacıyan Türk müziği ile operet bestelemeye başladı. Melodiye verdiği önem Türk halkını çoksesliliğe alıştırmak içindir.

"Leblebici Horhor Ağa", "Köse Kahya", "Arif", "Zamire" başlıca operetleridir. Ali Bey'in "Letafet" opereti, Mızıkacı-i Humayun'dan Haydar Bey'in "Pembe Kız", "Çengi", "Sigorta", "Binbirdirek", "Allak Kız" operetleri tutuldu. İsmail Hakkı Bey İstanbul Opereti'ni kurdu.

XX. yy. da Dr. Suphi Ezgi, Fahri Kopuz, Hasan Ferit Alnar, Muhlis Sabahattin Ezgi ile yavaş yavaş operete yeni bir anlayış geldi. Cemal Reşit Rey ile Türk makamlarının ve usullerinin kullanılması devri son buldu. 1940'larda Batı ve Türk müziği karıştırılarak müstehcen ve kaba sahnelerin dansözlerle süslediği eserler ortaya çıktı. Bu yıllarda Revü tarzı gerçek operete darbe vurdu. Bar müziği yerine operet tabiri kullanılır hale geldi. Tıpkı meyhane müziğine Türk müziği denildiği gibi (Öztuna, 1964).

Bu türün Türk toplumunda büyük ilgi görmesine rağmen sürdürülememesi oldukça hazindir. Çünkü daha genişleyerek müzikallerin ve Türk operasının doğmasına yol açabilirdi. Operet, müzikaller ve operanın kişinin vasıf dokusunu oluşturma ve müzik

⁴⁹ Sultan V. Murad'ın Celile Sultan için bestelemiş olduğu, 1882 tarihli Polka'nın, kendi el yazısı ile yazmış olduğu notası Derya Özlem Uluocak'ın Yüksek Lisans Tezi'nde (Uluocak, 1995 EK A.1) Refik Ahmet Sevengil'in Türk Tiyatrosu Tarihi 4 - Saray Tiyatrosu (Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1962, s. 215-216) isimli kitabından alıntı yapılarak sunulmuştur.

kültürünü genişletmesi açısından çok büyük bir önemi olduğu düşünülebilir (İçli, 1997).

Orkestral Çok Sesli Türk Müziği: Türkiye’de Türk Beşleri ile başlayıp devam eden klasik bestecilerin orkestra eserlerini içerecektir.

Örneğin; Adnan Saygun.

Çocuk Şarkıları: Batı Müziği’nden müzik eğitimi için sadeleştirilerek uyarlanan eserlerle, bu tarzdaki yeni bestelerden oluşmaktadır.

5.2.8 Coğrafi bölgelere ve toplumlara göre müzikler

“Tarihi Müzikler” (Sümer, Bizans,...), “Orta Asya Müzikleri” (Türkmen, Tatar,...), “Toplum Müzikleri” (Yahudi, Ermeni, Çerkez,...) gibi, bugünkü sınırlarımız dışında kalan Türklerin ve bugünkü sınırlarımız içerisindeki kaynaşmış olduğumuz toplumların müzikleri kastedilmektedir. Müzik literatüründe, bazı müzikoloji ve etno-müzikoloji yazılarında kullanılan “Etnik Müzik” terimi yerine bu çalışmada “Toplum Müzikleri” terimi önerilmektedir.

5.2.9 Yabancı müzikler

Bu başlık bir tür olmaktan çok, yabancı müziklerin kataloglanabilmesi için bir başlık olarak verilmektedir. Böylelikle yabancı kayıtlar 900’lü numaralarla tasnif edilecektir. Bunun alt türleri ise yabancı tür başlıklarından oluşacaktır. Bu alt türler bu araştırmanın amacı dışındadır.

5.3 Tür Başlıklarının Numaralandırılması ve Kataloglanması

Türk Müziği kayıtları tasnif sistemini önce türler açısından incelemiş olduk. Ana türleri ve alt türleri belirledikten sonra nasıl kataloglanması gerektiği üzerinde de durulmuştur. Daha önceki bölümlerde çeşitli kataloglama yöntemlerine değinmiştik. Bu çalışmada katalog sistemlerinden Dewey, kullanım kolaylığı sebebiyle daha uygun görülmüştür. Belirlenen türlere Dewey esas alınarak onlu sisteme uygun kodlar verilmiştir (**EK 19**).

Ana tür başlıklarına 100’lük, alt türlere 10’luk ve dallarına ise birlik numaralar verilmiştir. Örneğin Türk Halk Müziği için 200’lü numaralar, bunun alt türü olan Geleneksel THM için 210’lu numaralar kullanılmıştır.

Kataloglama aşamasında 000 “Ses Kayıtları” için, 900 “Yabancı Müzikler” için ayrılmış olup, bu çalışmaya alternatif olarak başlıkların sadece müzikler veya

sadece Türk Müzikleri ile sınırlı olması gerektiği iddia edildiğinde bu başlıkların listeden çıkartılmaları söz konusu olabilir.

“Ses Kayıtları,” doğa ve hayvan sesleri, sesli kitaplar, Kur’an okunuşları gibi bestelenmemiş sesleri ifade eder. “Yabancı Müzikler” ise Türkiye’de yaygın olarak dinlenen ve tanınan yabancı müziklerin kayıtlarını içermektedir.⁵⁰

Recep Uslu’nun önerisi; önceleri 100’lük birimler halinde ana türlere verilen rakamlardan ibaret bir yapı kurulmuş iken, Dewey’deki kütüphane tasnifinde müzik için kullanılan “780.” Kodunun esas alınması, noktadan sonra “Recording”in (Kayıt) kısaltması olan “R” harfi yanında, uluslar arası ülke kodu “TR” ve daha sonra onluk kodlamaya geçilmesi şeklindedir. Böylelikle bu sistemin diğer ülke müzikleri için de kullanılabilir hale gelebileceğini düşünülebilir. Örneğin; Türk Müziği ana türlerini belirlerken ses kayıtları (780.R.TR.000) şeklinde yer alacaktır. Bu durumda her ülke için ayrıca bir yabancı müzikler listesi oluşturmaya gerek olmadığından 900’lü numaralarla tasnif edilebilecek olan “Yabancı Müzikler” başlığı zaten kullanım dışı kalacaktır.

Şu ana kadar olan çalışmamızla ülkemizde Türk Müziği kayıtları için standart bir tasnif sistemi ve türler katalogu hazırlanmış önerilmiş olup, bir sonraki adım uluslararası katalog sistemlerine ne şekilde entegre edilebileceği olacaktır.

⁵⁰ Yabancı müzikler başlığı altında Batı Müzikleri için varolan tasnif sistemlerinden herhangi bir seçilerek alt başlıklar belirlenebilir. Kanımızca AllMusic web sitesinin başlıkları detaylı olması sebebiyle tercih edilebilir.

6. SONUÇ VE TARTIŞMA

İnsanlar beğendikleri müzikleri dinlemek isterler. Bu beğeni eserin kalitesi, sanatçının popülaritesi, içinde bulunulan sosyal çevre ile şekillendiği kadar “tür” diye adlandırdığımız eser gruplarından da etkilenir.

Müzik türleri daha önceleri kesin sınırları olan Klasik Batı Müziği formlarını ve bu formda bestelenmiş eserleri belirtirken, yakın zamanda tür, dinleyicinin eserle estetik etkileşiminin doğasına ve yapısına dayandırılmıştır. Günümüzde Klasik Batı Müziği “tür”leri varlıklarını sürdürürken, “tür”ün modern anlamına uygun müzik türleri ortaya çıkmıştır.

Türk Müzik Türleri üzerine bir çalışma yapabilmek için öncelikle bu yeni anlayışa göre türlerin gerçekte var olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Müziği türlere ayırmak ancak türlerin var olduğunun ispatlanmasından sonra mümkün olabilir. Türlerin varlığı formel bir yöntem kullanmaktan çok iddiamızı destekleyici kanıtları toplayarak ispatlanabilir.

Türk Müziği Kayıtlarını Tasnif çalışmamızı üç aşamada gerçekleştirdik. Birinci adım türlerin varlığının ispatı, ikinci adım türlere göre tasnif metodunun geliştirilmesi, üçüncü adım ise bu yönetime dayanarak mevcut Türk Müziği kayıtlarını altında toplayabileceğimiz tür başlıklarının, alt türlerin ve dalların belirlenmesidir.

Yapılan literatür taraması sonucunda Türk Müziği kayıtlarını türlere göre tasniflemek için bugüne kadar herhangi bir çalışmanın yapılmadığı görülmüştür. Konu ilk defa bu tezde ele alınmıştır. Popüler Batı Müzikleri için yapılan tür çalışmaları, tür tasnifinin gerekliliği ve tasnif metodunun şekli üzerine yoğunlaşmış, türlerin belirlenmesi ve kayıtların tasnifi çalışmaları eksik kalmış, bir noktada bu çalışma ticari kuruluşlara bırakılmıştır.

“Tür”ün varlığının gösterilebilmesi için dünyada tür anlayışının sınırları belirtilmiştir. Çeşitli kaynaklar türün tanımını yaparken “ortak özellik gösteren eserler” tabirini kullanmış ancak bu ortak özelliklerin ne olduklarını tanımlamamıştır. Dolayısıyla hangi kriterlere göre ayırım yapılacağı belirsiz kalmıştır.

Franco Fabbri'nin (Fabbri, 1980) tür tanımı çok geniş olmakla beraber sınırlarını bizim belirleyebilmemize imkan tanıdığı için bu çalışmada temel tür tanımı olarak kullanılmıştır. Bu tanım dinleyicilerin beğenileriyle oluşmuş gruplara tür adı vermemize imkan tanmaktadır.

Bizim amacımız müzik eserlerini beğeni yakınlığına göre tasnif etmektir. Müzik eserlerini beğeni gruplarına ayırmamız durumunda, dinleyiciler beğendikleri tarzda ve benzeri eserlere daha kolay ulaşabileceklerdir.

Genel beğeni ve anlayışa göre belirlediğimiz gruptaki eserlerin ortak müzikal özelliklerinin olması ise bu gruplara modern anlamıyla tür dememize imkan sağlamaktadır.

Bu kullanımı desteklemek amacıyla müzik teorisi yanında nöro-psikoloji ve bilgisayar bilimleri alanında müzik türleri üzerine yapılmış çalışmalar incelenmiştir. Müzik teorisi harici yapılan bu çalışmalar dinleyicilerin eserleri gruplara ayırdığını, bu grupların ortak müziksel özellikler taşıdığını, birbirleriyle olan ilişkilerinin hiyerarşik yapıda olduğunu, bu gruplandırmaların kısmen bilgisayarlar tarafından da taklit edilebileceğini göstermektedir.

Dolayısıyla, dinleyicilerin birbirlerine yakın buldukları müzik eserlerini gruplandırması sonucu ortaya çıkan tasnifin aslında müzikal özelliklere göre tasnif ile örtüştüğü sonucuna varırız. Böylece türlerin var olduğu ve nasıl belirlendiği gösterilmiştir.

Tasnif edilen diğer nesnelere bakıldığında (kitaplar, canlılar, vb) yapılan tasnif için listeleme ve hiyerarşik yöntemlerden birinin kullanıldığı görülmektedir. Listeler hazırlanması kolay olmasına karşın, hiyerarşik sistemler nesneler arası mantıksal ilişkileri de gösterdiğinden istenen nesneye ve benzerlerine ulaşmada büyük kolaylık sağlamaktadır. Amerikan Kongre Kütüphanesi ve Dewey Onlu tasnif sistemleri karmaşık yapıya sahip hiyerarşik sistemlere örnektir.

Müzik türlerini tasnif etmek için dünyada başlangıçta ulusal, daha sonraları uluslararası haline dönüşen sistemler ortaya çıkmıştır (ANCSR, USMARC vd). Ancak bu sistemler Batı Müziklerini temel alması sebebiyle Türk Müziklerini tasnif etmekte kullanılamayacağı gibi, listeler halinde olması nedeniyle de Batı Müziklerinin tasnifinde yetersiz kalmışlardır.

Türk Müzikleri için bir tasnif sistemi geliştirilmesi gerektiği günümüzden yaklaşık 30 yıl önce belirtilmesine karşın, bu çalışmalar gerçekleşmemiştir (Borcaklı 1977; Akdoğu 1987). Günümüzde ise, TRT, Kültür Bakanlığı, MESAM, MSG de dahil

olmak üzere çeşitli kurumlar tarafından uygulanan tasnif sistemleri arasında hala düzensizlik olduğu görülmektedir.

Tür tasnifi konusunda en başarılı görülen kurumlar, Türkiye'dekiler de dahil olmak üzere, ticari web siteleridir (müzik dükkanları). Bunun sebebinin ticari gereklilikten dolayı bu siteler tarafından kullanılan tasnif metodunun dinleyici beğenilerini, psikolojilerini ve eserler arasındaki ilişkileri yansıtması olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum yukarıda yaptığımız tür tanımını desteklemektedir.

Müzik türlerini belirlemek için yapılan analizde 1/ritim 2/melodik yapı 3/ form yapısı 4/armonik yapı esas olmakla birlikte bunlara ek olarak konu, enstrüman, aidiyet ve yorumun türü belirleyen özellikler olduğu görülmektedir.

Çalışmamız sonucunda Türk Müziği ana türleri Türk Müziği (TM), Türk Halk Müziği (THM), Arabesk, Türkçe Pop, Türk Rock, Türkçe Jaz-Blues, Türkiye'de Klasik Batı Müziği ile Coğrafi Bölgelere ve Toplumlara göre müziklerden ibaret görülmüştür.

Ana türler yanında kataloglama çalışmasına yararlı olacağını düşündüğümüz bestelenmemiş “Sesler” ve Türk dinleyicisinin beğenisini kazanan “Yabancı Müzikler” başlıkları ilave edilmiştir. Her ana tür ve alt tür müzik türlerini belirleyici özellikler göz önünde bulundurularak açıklanmaya çalışılmış ve örnekler verilmiştir.

Daha sonra ise bu başlıklar Dewey benzeri numaralandırma sistemi ile işaretlendirilerek bir kataloglama sistemi önerilmiştir. Böylece bu sanatta yeterlik çalışmasının amacı da gerçekleşmiş olmaktadır.

Ekler kısmı türü destekleyen ve açıklayan önemli tablolardan oluşmaktadır. Ekler içinde özellikle **EK A.18** bu tezin tablolar haline getirilmiş şekliyle ibarettir. **EK A.19** Sonuçların liste halinde sıralanmış şeklidir.

Türlerin uluslararası kataloglamada yer alması için Dewey sistemi ile birleştirilmesi uygun görülmüş kayıt (recording) kelimesinin yanında ülke koduna yer veren bir kodlama sistemi önerilmiştir.

Dewey ve LoC katalog sistemleri gibi hiyerarşik sistemler açık sistemlerdir. Doğru tasarlandıklarında hem yatay hem de dikey yönde yeni eklemelere kolaylıkla izin verirler. Gelecekte şu anda var olmayan yeni bir tür ortaya çıktığında bunu mevcut müzik türlerinin yanında sınıflandırmak mümkündür.

Sanatsal tartışmalar eğer bir alt türün ve onun dallarının ayrı bir tür olarak ele alınması sonucunu doğuruyorsa, bahsi geçen alt türü dallarıyla birlikte bir veya iki

seviye yukarıya taşımak mümkündür. Özellikle bilgisayar ortamında böyle bir değişikliği yapmak oldukça kolaydır.

Bu çalışmada her eserin bir türe ait olması gereği varsayılmıştır. Çalışmamızda yapılacak bir genişletme ile eserlerin ana türü yanında ikinci bir türe de ait olabileceği varsayımıyla tasnif metodunun eseri, birden çok türle ilişkilendirmesine izin verecek hale getirmek mümkündür.

Bu çalışma yalnızca türlerin tasnifi için bir öneri getirmektedir. Eserin ismi, sanatçıları, yayıncı, tarih, güfte, makam, form, vb. bilgilerin veritabanında ayrı alanlar olarak tutulması gerekmektedir. Bu alanların ne yapıda olacağı ise bu çalışmanın kapsamı dışındadır.

KAYNAKLAR

- Açan, Çiğdem**, Nisan 2006. Borusan Müzik Kütüphanesi Sorumlusu, Kişisel görüşme.
- Akdoğu, Onur**, 2003. Türk Müziğinde Türler ve Biçimler. Akademi Yayıncılık, İzmir.
- Akdoğu, Onur**, 1987. Türk Müziğinde Kütüphanecilik ve Arşiv. Akademi Yayıncılık. İzmir.
- Akgün, Fehmi**, 1993. Yıllar Boyunca Tango. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Akkuş, Metin**, 2006. Klasik Türk Şiirinin Anlam Dünyası: Edebi Türler ve Tarzları. Fenomen Yayıncılık, İstanbul.
- Aksüt, Sadun**, 1990. Geçmişten Günümüze Türk Musikisinde Bir Gezinti. İstanbul.
- Ana Britannica**, 2005. Ana Yayıncılık, İstanbul, "Tür," Cilt 19, s.364.
- Atlıg, Nevzat**, Nisan 1997. İTÜ TMDK Öğretim Üyesi ve TC KB Devlet TM Korosu Şefi. Kişisel görüşme.
- Borcaklı, Ahmet**, 1977. Türk Müziği Tasnif Sistemi Denemesi. *I. Uluslararası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*. III. Cilt, s.169-198.
- Bregman, A. S.**, 1990. Auditory scene analysis: The perceptual organization of sound. MIT Press.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi**, 1986. Gelişim Yayınları, İstanbul. Cilt 18, s.11280.
- Chandler, Daniel**, 2006. An Introduction to Genre Theory, web dokümanı. <http://www.aber.ac.uk/media/Documents/intgenre/intgenre.html>. Şubat 2006 tarihinde indirildi.
- Chicago University**, 2006. Genre, web dokümanı. <http://www.chicagoschoolmediatheory.net/glossary2004/genre.htm>. Şubat 2006 Tarihinde indirildi.
- Dewey Onlu Sistem Özeti**. İ.Ü. Kütüphanecilik Bölümü Ders Notları.
- Dilmener, Naim**, 2003. Hafif Türk Pop Tarihi – Bak Bir Varmış Bir Yokmuş. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Dilmener, Naim**, Nisan 2008. Yazar ve Müzik Yorumcusu. Kişisel görüşme.
- Diğer, Aylin**, Aralık 2005. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Öğretim Üyesi ve Kütüphane Sorumlusu. Kişisel görüşme.
- Dixon, Simon, Gouyon, Fabien ve Widmer, Gerhard**, 2004. Towards Characterisation of Music via Rhythmic Patterns. *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 2004.
- Economist Magazine**, 2006. Today we have naming of parts, web dokümanı. story_id=5492016. 9 Şubat 2006 tarihinde indirildi.

Ergan, Mehmet Salih ve Tol, Nermin, 1992. Orta ve Yükseköğrenim Gören Bireylerin En Çok Dinledikleri Müzik Türleri. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı 6, sayfa 201-204.

Ergöz, Hatice Selen, 2003. Türk Müziği'nde Çocuk Şarkıları, *Sanatta Yeterlik Tezi*, İTÜ, SBE, Temel Bilimler Ana Sanat Dalı, TSM Programı, İstanbul.

Fabbri, Franco, 1980. A Theory of Musical Genres: Two Applications. *1980 Yılı International Conference on Popular Music Studies (Amsterdam) Konferansı'nda sunulan makale*. 15 Ocak 2007 tarihinde Philip Tagg'in <http://www.tagg.org/xpdfs/ffabbri81a.pdf> adresli web sitesinden indirildi.

Fabbri, Franco, 1999. Browsing Music Spaces: Categories and the Musical Mind. *1999 Yılı IASPM (UK) Konferansı'nda sunulan makale*. 15 Ocak 2007 tarihinde Philip Tagg'in <http://tagg.mediamusicstudies.net/xpdfs/ffabbri990717.pdf> adresli web sitesinden indirildi.

The Free Dictionary, 2006. <http://www.thefreedictionary.com/genre>. Şubat 2006 tarihinde indirildi.

Grove Music Online, 2008. Genre Maddesi. Oxford University Press. <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/40599?q=genre>. 9 Temmuz 2008 tarihinde indirildi.

Hargreaves, David J., North, Adrian C., 1999. Developing Concepts of Musical Style. *Musicae Scientiae* 3: s.193-216

Hodeir, Andre, 2003. Müzikte Türler ve Biçimler, Çev: İlhan Usmanbaş. Pan Yayıncılık. İstanbul.

Hutchinson Encyclopedia, 2006.

<http://www.tiscali.co.uk/reference/encyclopaedia/hutchinson/m0001480.html>. Şubat 2006 tarihinde indirildi.

ISMN, 2000. Uluslararası Standard Müzik Numaralama Sistemi El Kitabı, Çev: Hakan Gür. Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı. Ankara.

İçli, Selahattin, Nisan 1996. İTÜ TMDK Kompozisyon Bölümü Öğretim Üyesi. Kişisel görüşme.

İçli, Selahattin, Nisan 1997. İTÜ TMDK Kompozisyon Bölümü Öğretim Üyesi. Kişisel görüşme.

İlyasoğlu, Evin, 1994. Zaman İçinde Müzik. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Janata, Petr, Birk, Jeffrey L., Tillmann, Barbara. ve Bharucha, Jamsheed J., 2003. Online Detection of Tonal Pop-Out in Modulating Context. *Music Perception*, Vol 20, No:3 s.283-305.

Janata, Petr, Grafton, Scott T., 2003. Swinging in the Brain: Shared Neural Substrates for Behaviors Related to Sequencing and Music. *Nature Neuroscience*. Vol 6, No 7, July 2003, s.682-687.

Janata, Petr, Tillmann, Barbara ve Bharucha, Jamsheed J., 2002. Listening to Polyphonic music recruits domain general attention and memory circuits. *Cognitive, Affective, & Behavioral Neuroscience*. 2002, 2 (2), s.121-140.

Kaçmaz, Canan, Kasım 2005. MSG Üye İlişkileri Sorumlusu. Kişisel görüşme.

Kızılcıkoğlu, Ayfer Kasım 2005. TRT İstanbul Bölge Müdürlüğü Arşiv Kitaplık Servisi Şefi. Kişisel görüşme.

Koç, Ahmet, Mayıs 1997. Aranör. Kişisel görüşme.

- McKay, Cory**, 2004. Automatic Genre Classification of MIDI Recordings, *Yüksek Lisans Tezi*, McGill University, Faculty of Music, Dept. Of Theory, Montreal, Kanada.
- McKay, Cory ve Fujinaga, Ichiro**, 2004, Automatic Genre Classification Using Large High-Level Musical Feature Sets, *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 10-15 Ekim, Barcelona, Spain.
- McKay, Cory ve Fujinaga, Ichiro**, 2005. Musical Genre Classification: Is it worth pursuing and how can it be improved?, *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 2005.
- Library of Congress**, 1994. Discussion Paper No:81 Form of Musical Codes in Bibliographic Records.
- Lidy, Thomas ve Lauber, Andreas**, 2005. Evaluation of Feature Extractors and Psycho-acoustic Transformations for Music Genre Classification. *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 2005 s.34-36.
- van der Merwe, Peter**, 1989. Origins of the Popular Style: The Antecedents of Twentieth-Century Popular Music. Clarendon Press, Oxford, İngiltere. s.3.
- MESAM**, 2006. Kurumsal web sitesi. <http://www.mesam.org.tr> . Şubat 2006'da indirildi.
- Milli Kütüphane**, 2006. Kütüphane web sitesi. <http://www.mkutup.gov.tr> . Şubat 2006'da indirildi
- Öztuna, Yılmaz**, 1964. Türk Musikisi Ansiklopedisi. M.E.B. Cilt 2 s.116.
- Pachet, François ve Cazaly, Daniel**, 2000. *Content-Based Multimedia Information Access Conference (RIAO) Proceedings*, Nisan 2000, Paris, Fransa.
- Pampalk, Elias, Flexer, Arthur ve Widmer, Gerhard**, 2005. Improvements of Audio-Based Music Similarity and Genre Classification. *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 2005 s.628-633.
- Perrot, David, Gjerdingen, Robert O.**, 1999 Scanning the Dial: An Exploration of Factors in the Identification of Musical Style. *Research Notes*. Department of Music, Northwestern University, Illinois, USA.
- Riley, Jenn ve Meyer, Constance A.**, 2006. Ask a Librarian: The Role of Librarians in the Music Information Retrieval Community. *Proceedings of the International Conference on Music Information Retrieval*, 2006.
- Salganik, Matthew J., Dodds, Peter Sheridan ve Watts, Duncan J.**, 2006. Experimental Study of Inequality and Unpredictability in an Artificial Cultural Market. *Science*, 311: s.854-856.
- Sanal, Haydar**, 1985. Türk Musikisi Tarihi, *Ders Notları*, İTÜ TMDK Çalgı Eğitim Bölümü Lise 2, İstanbul.
- Sayan, Erol**, 2003. Müziğimize Dair. Ankara.
- Sermet, Cüneyt**, 1990. Cazın İçinden. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Sezgin, Bekir Sıtkı**, 1993. Dini Müsiki, *Ders Notları*, İTÜ SBE TSM Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Solmaz, Metin**, 1994. Rock Sözlüğü. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Soysal, Fikri**, 2007. Rumeli Olay Türküleri, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Sosya Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenel, Süleyman**, 2007. Aşık Fasılları. Kastamonu.

- Tekman, H. Gürkan, Hortaçsu, Nuran**, 2002a. Aspects of Stylistic Knowledge: What are Different Styles Like and Why do We Listen to Them? *Psychology of Music*, 30 (1): s.28-47.
- Tekman, H. Gürkan, Hortaçsu, Nuran**, 2002b. Music and Social Identity: Stylistic identification as a Response to Musical Style. *International Journal of Psychology*, 37(5), s.277-285.
- Tekman, H. Gürkan**, 1998. A Multidimensional Study of Preference Judgements for Excerpts of Music. *Psychological Reports*, 82, s.851-860.
- Tillmann, Barbara, Janata, Petr, ve Bharucha, Jamsheed J.**, 2002. *Cognitive Brain Research*. 16 (2003), s.145-161.
- Tura, Yalçın**, 1988. Türk Musikisinin Mes'eleleri. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Uluocak, Derya Özlem**, 1995. Osmanlı Hanedanı'nda Müzik, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ, SBE, Güzel Sanatlar Ana Sanat Dalı, Müsiki Sanat Dalı, TSM Alanı, İstanbul.
- Uluocak, Derya Özlem**, 1997. <http://cdrehberi.com>, Ocak 1998'e inirildi .
- Uslu, Recep**, 2006. Müzikoloji ve Kaynakları. İTÜ Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Uslu, Recep**, 2008. Müzik tarihi Açısından Esad Efendi'nin Artab-ul Asar'ı. *Musikişinas*, s.2-18 (Uslu'daki nüsha).
- Ünlü, Cemal**, 2004 Git Zaman, Gel Zaman. Pan Yayıncılık, İstanbul.
- Weinberger Norman M.**, 2004. *Music and the Brain*. Scientific American On-line. ArticleID=0007D716-71A1-1179-AF8683414B7F0000. 6 Mart 2006 tarihinde indirildi.
- Wikipedia**, 2006. <http://en.wikipedia.org/wiki/Genre> .
- Wurman, R.Saul**, 1996. Information Architects. Graphis Press Corp, Zürih, İsviçre.
- Yavuzoğlu, Nail**, Mart 2008. İTÜ TMDK Kompozisyon Bölümü Öğretim Üyesi. Kişisel görüşme.

EKLER

EK A.1: Amerikan Kongre Kütüphanesi Konu Başlıkları ve Alt Başlık Örnekleri

LoC (Library of Congress – Amerikan Kongre Kütüphanesi) konu başlıkları

A	Genel
B	Felsefe, Din
C	Tarih ve İlgili Bilimler
D	Tarih: Genel ve Eski Dünya
E	Tarih: Amerika
F	Tarih: Amerika
G	Coğrafya, Antropoloji, El Sanatları
H	Sosyal Bilimler
J	Politika
K	Hukuk
L	Eğitim
M	Müzik ve Müzik Kitapları
N	Güzel Sanatlar
P	Dil ve Edebiyat
Q	Bilim
R	Tıp
S	Tarım
T	Teknoloji
U	Askeri Bilimler
V	Deniz Bilimleri
Z	Bibliyografya, Kütüphanecilik, Ansiklopediler

LoC (Library of Congress – Amerikan Kongre Kütüphanesi) alt başlık örnekleri

...	
H	Sosyal Bilimler
HA	İstatistik
HB	Ekonomi Teorisi
HC	Ekonomi Tarihi
HD	Endüstri, Toprak Kullanımı ve İşgücü
HE	Taşıma ve Haberleşme
HF	Finans
...	

EK A.2: Dewey Onlu (Decimal) Sistemi Konu Başlıkları ve Alt Başlık Örnekleri

Dewey temel konu başlıkları

- 000 – Bilgisayar bilimleri, Bilgi ve Genel Konular
- 100 – Felsefe ve Psikoloji
- 200 – Din
- 300 – Sosyal Bilimler
- 400 – Dil
- 500 – Tabii Bilimler ve Matematik
- 600 – Teknoloji
- 700 – Sanat
- 800 – Edebiyat
- 900 – Tarih ve Coğrafya

Dewey alt başlık örnekleri

- 500 Tabii Bilimler ve Matematik
- 501 Felsefe ve Teori
- 502 Muhtelif Derlemeler
- 503 Sözlükler, Ansiklopediler ve Dizinler
- ...
- 510 Matematik
- 511 Genel İlkeler
- 512 Cebir ve Sayı Teorisi
- 513 Aritmetik
- 514 Topoloji
- 515 Analiz
- 516 Geometri
- 517 Kullanılmayan
- 518 Kullanılmayan
- 519 Olasılık ve Uygulamalı Matematik
- 520 Astronomi ve Bağlı Bilimler
- ...

EK A.3: ANCSR Ses Kayıtları İçin Tasnif Sistemi Tanımları

ANSCR Ses kayıtları için alfa nümerik tasnif sistemi anlamına gelir (Alpha-Numeric System for Classification of Recordings). ANSCR sistemi kütüphanelerin CD, plak, kaset vb. kayıtlarını düzenlemek için Dewey onlu sistemi yerine kullanılır. Her bir nesne için çağrı numarası dört grupta toplanan bir dizi harf ve sayıdan oluşur.

ANSCR çağrı numarası aşağıdaki diziye benzer:

Bilgisayarda B MOZA MF A20

Nesnenin üzerindeki etikette

B (1 – Müzik türü)
MOZA (2 – Besteci veya icracı)
MF (3 – Eserin veya albümün başlığı)
A20 (4 – İracı veya yayıncı numarası)

Bu dört terimin açıklaması:

1 – Müzik Türü

Bu sayılar müziğin türünü belirler. Bu harfler müzik türlerini raflarda bir araya getirmek için kullanılır. Bu harfler türün kısaltmaları değildir. Eğer albümde birden çok müzik eseri varsa, ilk eser temel alınır.

2 – Besteci veya icracı

Klasik müzikler için bestecinin soyadının 4 harfli kısaltması. Pop müzikleri için icracıya yönelik olması nedeniyle, icracının soyadı kısaltması.

3 – Eserin veya albümün başlığı

Klasik müzikler için eserin ismine dayalıdır. Pop müzikleri için albümün takılar ve sanatçı hariç başlığının ilk üç kelimesine dayandırılır.

4 – İracı veya yayıncı numarası

Eğer icracı ön plana çıkarılmışsa icracının soyadının ilk harfiyle başlar. Aksi durumda yayıncı şirketin numarasıdır.

ANCSR tür başlıkları

A	Müzik alışkanlığı oturtan, muhtelif koleksiyonlar (antolojiler, tarihi değeri olan kayıtlar, biyografik koleksiyonlar vb.)
B	Operalar
C	Koro müzikleri (dini ve din dışı)
D	Solo vokal müzikler (aryalar hariç)
E	Orkestra müzikleri
EA	Genel orkestra müzikleri
EB	Bale müzikleri
EC	Konçertolar
ES	Senfoniler
F	Oda müzikleri
G	Enstrümantal klasik müzik
GG	Solo gitar
GO	Solo org
GP	Solo piyano
GS	Yaylılar (gitar ve keman harici)
GV	Keman
GW	Nefesli çalgılar
GX	Vurmalı çalgılar
H	Bando müziği
J	Elektronik veya mekanik müzikler (Synthesizers, müzik kutusu, vb.)
K	Müzikaller
L	Film ve televizyon müzikleri
M	Popüler
MA	Muhtelif popülere müzikler
MC	Country (bluegrass dahil)
MG	Gospeller
MJ	Jazz müziği
MR	Rock, ritim & blues, blues
P	Amerikan folk müzikleri ve Amerikan yerli müzikleri
Q	Uluslar arası ve Dünya müzikleri (folk ve pop)
R	Tatil müzikleri
S-X	Konuşmalar
S	Komedi
T	Oyunlar
U	Şiir
V	Düzyazı
W	Dokümanterler (tarihi olayların canlandırılması, biyografiler, röportajlar, vb.)
X	Eğitim amaçlı (Dans, lisan, vb.)
Y	Ses efektleri

EK A.4: OCLC Müzik Tasnif Sistemi

OCLC (Online Computer Library Center – Online Bilgisayar Kütüphane Merkezi) 1967 yılında bilgi maliyetlerini azaltmak amacıyla kütüphane araştırmaları için kurulmuştur. Kar gözetmediği servislerinden dünyanın 96 ülkesinde 50,000'den fazla kütüphane yararlanmaktadır.

Müzik eserlerinin formunu gösteren aşağıda listelenmiş iki karakterli alfabetik kodlama kullanılır.

OCLC form başlıkları

an	Milli marşlar
bd	Baladlar
bt	Bale müzikleri
bg	Bluegrass
bl	Blues
cn	Kononlar ve rondlar
ct	Kantatlar
cz	Canzonas (instrumental music so designated)
cr	Carols
ca	Şanson
cs	Chance compositions
cp	Polifonik şansonlar
cc	Hristiyan Chant
cb	Diğer Chant
cl	Koral prelüdler
ch	Chorales
cg	Concerti grossi
co	Konçertolar
cy	Country
df	Dans formları (mazurka, menuet, Polonez, payan ve vals dışındaki dans müzikleri)
dv	Divertimentoslar, serenadlar, cassations, divertissemets and notturnler
ft	Fantaziler
fm	Folk müzikleri (halk şarkıları, baladlar vb.)
fg	Fügler
gm	Gospel
hy	Hymns
jz	Jazz
md	Madrigaller
mr	Marşlar
ms	Cenaze müzikleri (mass)
mz	Mazurkalar
mi	Menüetler
mo	Motets

mp	Film müzikleri
mc	Revüler ve komediler
nc	Noktürnler
op	Operalar
or	Oratoryolar
ov	Uvertürler
pt	Part-songs
ps	Passacaglias (includes all types of ostinato basses)
pm	Passion music
pv	Pavans
po	Polonezler
pp	Popüler müzikler
pr	Prelüdlar
pg	Program music (Senfonik şiirler hariç)
rg	Ragtime music
rq	Requiems
rp	Rapsodiler
ri	Ricercars
rc	Rock müzik
rd	Rondlar
sn	Sonatlar
sg	Şarkılar
sd	Dans müzikleri - Square dance music
st	Çalışmalar ve Egzersizler (etütler ve diğer eğitim amaçlı eserler)
su	Süitler
sp	Senfonik şiirler
sy	Senfoniler
tc	Tokkatalar
ts	Trio-sonatlar
vr	Varyasyonlar
wz	Valsler

Yeni önerilen USMARC kodları

ai	Aryalar
ba	Bagateller
ci	Capricciolar
cx	Noel, yılbaşı müzikleri
cm	Bilgisayar müzikleri
dn	Dans müzikleri
ds	Disco müzik
ec	Elektronik müzik
eg	Elegies
ff	Fanfare
fy	Funky müzik
gv	Gavot
hr	Hard rock
hs	House müzik
ic	Incidental music
in	Intermezzo
jg	Jug band müziği
li	Lieder
mq	Musique concerte

na	Ulusal müzikler
nw	New wave müzik
pk	Polka
pl	Psalms (müzik)
re	Raggae
rp	Rap (müzik)
rb	Rhythm and blues
ro	Rock opera
si	Sinfonia
sk	Ska müzik
sl	Soul music
sq	Square dance music
tr	Tarantella

EK A.5: AllMusic Web Sitesi Müzik Kategorileri Listesi

Kategori isimlerinin anlaşılır olması ve sayısının çokluğu nedeniyle Ruh Hali ve Temalar başlıklarından bazıları haricinde kalanlar Türkçe'ye çevrilmemiştir.

AllMusic tür listesi

ROCK

Alternative/Indie-Rock

Industrial
Alternative Pop/Rock
Goth Rock
Lo-Fi
Grunge
Shoegaze
Britpop
Post-Rock/Experimental
Funk Metal
Indie Rock
Paisley Underground
Jangle Pop
Alternative Country-Rock
Punk Revival
Post-Grunge
Third Wave Ska Revival
Neo-Psychedelia
Riot Grrrl
Space Rock
Adult Alternative Pop/Rock
Alternative Dance
Cocktail
Dream Pop
Punk-Pop
British Trad Rock
Industrial Dance
Madchester
Psychobilly
Ska-Punk
Cowpunk
New Zealand Rock
Chamber Pop
Twee Pop
Emo
Slowcore

Electro-Industrial

Ambient Pop
C-86
Indie Pop
Noise Pop
Math Rock
Queercore
Sadcore
Shibuya-Kei
Skatepunk
Garage Punk
Alternative Folk
Neo-Glam
College Rock
Pop Underground
American Underground
Indie Electronic

Art-Rock/Experimental

Prog-Rock/Art Rock
Kraut Rock
Noise-Rock
Neo-Prog
Experimental Rock
Canterbury Scene
Avant-Prog

Folk/Country Rock

Country-Rock
Folk-Pop
Singer/Songwriter
Folk-Rock
British Folk-Rock

Hard Rock

Blues-Rock
Christian Metal
Hard Rock

Southern Rock
 Thrash
 Death Metal/Black Metal
 Glam Rock
 Grindcore
 Heavy Metal
 Speed Metal
 Hair Metal
 Arena Rock
 Alternative Metal
 British Metal
 Boogie Rock
 Industrial Metal
 Rap-Metal
 Guitar Virtuoso
 Progressive Metal
 Neo-Classical Metal
 Album Rock
 Aussie Rock
 Pop-Metal
 Rap-Rock
 New Wave of British Heavy Metal
 Detroit Rock
 Glitter
 Punk Metal
 Stoner Metal
 Scandinavian Metal
 Goth Metal
 Doom Metal
 Symphonic Black Metal
 Sludge Metal
 Power Metal

Pop/Rock
 Christian Rock
 Pop
 Pop/Rock
 Girl Group
 Bubblegum
 Teen Idol
 Brill Building Pop
 Comedy Rock
 Baroque Pop
 Sunshine Pop
 AM Pop
 Celebrity

Punk/New Wave
 Synth Pop
 Punk
 Alternative Pop/Rock
 Hardcore Punk
 New Wave

Power Pop
 Ska Revival
 Mod Revival
 Post-Punk
 New Romantic
 No Wave
 Proto-Punk
 Oi!
 Garage Rock Revival
 British Punk
 Christian Punk
 New York Punk
 L.A. Punk
 American Punk
 Straight-Edge
 Anarchist Punk
 Sophisti-Pop
 College Rock
 Post-Hardcore

Rock & Roll/Roots
 Rock & Roll
 Blues-Rock
 Tex-Mex
 Instrumental Rock
 Rockabilly
 Roots Rock
 Surf
 Pub Rock
 Hot Rod
 Rockabilly Revival
 Surf Revival
 Swamp Pop
 American Trad Rock
 Jam Bands
 Heartland Rock
 Frat Rock
 Hot Rod Revival
 Retro-Rock
 Latin Rock
 Bar Band

Soft Rock
 Singer/Songwriter
 Adult Contemporary
 Soft Rock
 Pop/Rock
 Psychedelic/Garage
 Psychedelic
 Garage Rock
 Acid Rock
 Psychedelic Pop
 British Psychodelia

Obscuro
Acid Folk

Europop
Euro-Pop
Euro-Rock
Swedish Pop/Rock

Foreign Language Rock
Rock en Español
French Pop
Foreign Language Rock
Italian Pop
Asian Pop
Japanese Pop
Japanese Rock
Hong Kong Pop
French Rock
Aboriginal Rock

British Invasion
British Invasion
Psychedelic
Merseybeat
British Blues
Mod
British Psychodelia
Freakbeat
Early British Pop/Rock

JAZZ

Big Band/Swing
Big Band
Progressive Big Band
Dance Bands
Swing
Ballroom Dance
Modern Big Band
Progressive Jazz
Jive
Retro Swing
Orchestral Jazz
Sweet Bands
Experimental Big Band
Continental Jazz
British Dance Bands
Society Dance Band

Bop
Bop
Vocalese

Cool
Cool
West Coast Jazz

Free Jazz
Modern Creative
Modern Free
Early Creative
M-Base
Free Jazz
Third Stream
Free Funk
Avant-Garde Jazz

Fusion
Fusion
Jazz-Pop
Contemporary Jazz
Crossover Jazz
Free Funk
Jazz-Rock
Smooth Jazz

Hard Bop
Neo-Bop
Post-Bop
Hard Bop
Modal Music
Standards

Latin Jazz/World Fusion
World Fusion
Latin Jazz
Afro-Cuban Jazz
Brazilian Jazz
Big Band Latino
Cuban Jazz
African Jazz

New Orleans/Classic Jazz
Boogie-Woogie
Ragtime
Dixieland
Stride
Classic Jazz
New Orleans Jazz
Mainstream Jazz
Trad Jazz
New Orleans Brass Bands
Novelty Ragtime
Dixieland Revival

Soul Jazz/Groove

Jazz-Funk
Soul-Jazz
Hard Bop

R&B

Hip-Hop/Urban

Hip-Hop
Urban
Christian Rap
Gangsta Rap
New Jack Swing
G-Funk
Go-Go
Alternative Rap
Bass Music
East Coast Rap
Hardcore Rap
Jazz-Rap
Old-School Rap
Quiet Storm
Southern Rap
West Coast Rap
Latin Rap
Pop-Rap
British Rap
Comedy Rap
Contemporary R&B
Dirty Rap
Foreign Language Rap
Party Rap
Underground Rap
Turntablism
Dirty South
Political Rap
Golden Age

R&B/Soul

Soul
Funk
Disco
R&B
Urban
Urban
Latin Soul
Doo Wop
Motown
New Orleans R&B
Philly Soul
Blue-Eyed Soul
Go-Go

Beach
Country-Soul
Freestyle
Northern Soul
Pop-Soul
Retro-Soul
Uptown Soul
Southern Soul
Deep Soul
Memphis Soul
Chicago Soul
Smooth Soul
Blaxploitation
Brown-Eyed Soul
Neo-Soul
Psychedelic Soul
Deep Funk Revival
Post-Disco

RAP

Hip-Hop/Urban

Hip-Hop
Urban
Christian Rap
Gangsta Rap
New Jack Swing
G-Funk
Go-Go
Alternative Rap
Bass Music
East Coast Rap
Hardcore Rap
Jazz-Rap
Old-School Rap
Quiet Storm
Southern Rap
West Coast Rap
Latin Rap
Pop-Rap
British Rap
Comedy Rap
Contemporary R&B
Dirty Rap
Foreign Language Rap
Party Rap
Underground Rap
Turntablism
Dirty South
Political Rap
Golden Age

COUNTRY

Alternative Country
Alternative Country-Rock
Alternative Country
Americana
Neo-Traditional Folk

Contemporary Country
Contemporary Country
New Traditionalist
Neo-Traditionalist Country
Contemporary Bluegrass
Country-Pop
Country-Pop
Nashville Sound/Countrypolitan
Urban Cowboy

Folk/Country Rock
Country-Rock
Folk-Pop
Singer/Songwriter
Folk-Rock
British Folk-Rock

Honky Tonk
Traditional Country
Honky Tonk
Bakersfield Sound
Truck Driving Country

Progressive Country
Progressive Bluegrass
Progressive Country
Country-Folk
Outlaw Country
Rodeo

Traditional Country
Traditional Bluegrass
Old-Timey
Traditional Country
Cowboy
Yodeling
Bluegrass
String Bands
Country Gospel
Instrumental Country
Country Boogie
Close Harmony
Square Dance
Jug Band

Bluegrass-Gospel
Western Swing
Western Swing
Western Swing Revival

BLUES

Chicago Blues
Chicago Blues
Modern Electric Chicago Blues

Country Blues
Acoustic Blues
Modern Acoustic Blues
Classic Female Blues
Acoustic Memphis Blues
Acoustic Chicago Blues
Acoustic New Orleans Blues
Acoustic Texas Blues
Blues Gospel
Acoustic Louisiana Blues
Country Blues
Vaudeville Blues
Prewar Country Blues
Delta Blues
Folk-Blues
Early American Blues
Memphis Blues
Blues Revival
Dirty Blues
Work Songs
Prewar Blues
Spirituals
Prewar Gospel Blues
Songster

Delta Blues
Finger-Picked Guitar

East Coast Blues
Jump Blues
Piedmont Blues
East Coast Blues
New York Blues

Harmonica Blues
Electric Harmonica Blues
Harmonica Blues

Louisiana Blues
Louisiana Blues

Modern Electric Blues
Modern Electric Blues
Blues-Rock
Modern Electric Chicago Blues
Modern Delta Blues
Contemporary Blues
Modern Electric Texas Blues

Texas Blues
Electric Texas Blues
Texas Blues
Electric Blues
R&B
Soul-Blues
Electric Chicago Blues

Electric Blues
Electric Texas Blues
Electric Country Blues
Electric Delta Blues
Electric Memphis Blues
Electric Harmonica Blues
Urban Blues
New Orleans Blues
Swamp Blues
Juke Joint Blues
Detroit Blues
Slide Guitar Blues

Jump Blues/Piano Blues
R&B
Piano Blues
West Coast Blues
Jazz Blues
St. Louis Blues

Piedmont Blues

ELEKTRONİK

Dance
Dance-Pop
House
Disco
Urban
Hi-NRG
Acid Jazz
Euro-Dance
Club/Dance
Rave
Garage/House

Freestyle
Alternative Dance
Latin Dance
Teen Pop
Latin Freestyle

Electronica
House
Ambient
Acid House
Newbeat
Techno
Club/Dance
Hardcore Techno
Jungle/Drum'n'bass
Trance
Trip-Hop
Electro
Tribal-House
Acid Techno
Ambient Dub
Ambient Techno
Dark Ambient
Detroit Techno
Electro-Techno
Neo-Electro
Electro-Jazz
Ambient Breakbeat
Downbeat
Electronica
Experimental Electro
Experimental Techno
Funky Breaks
Gabba
Progressive House
Happy Hardcore
Ambient House
2-Step/British Garage
Big Beat
Experimental Dub
Goa Trance
Tech-House
Downtempo
Experimental Ambient
Experimental Jungle
Industrial Drum'n'Bass
Techno Bass
Progressive Trance
Drill'n'bass
Jazz-House
Techno-Dub
Minimal Techno
Illbient

Glitch
Nu Breaks
IDM
Broken Beat
Left-Field House
Microhouse

KLASİK

Ballet
Band Music
Chamber Music
Choral Music
Concerto
Electronic/Avant-Garde/Minimalist
Music
Film Music
Keyboard Music
Musical Theater
Opera
Orchestral Music
Symphony
Vocal Music

RUH HALİ

Acerbic – Sivri dilli
Aggressive – Saldırgan
Ambitious – Tutkulu
Amiable/Good-Natured – İyi huylu
Angry – Kızgın
Angst-Ridden – Pişman
Atmospheric – Romantik
Austere – Haşin
Autumnal
Bitter – Sevimsiz
Bittersweet – Tatlısert
Bleak – Kasvetli
Boisterous – Taşkın
Brash – Yüzsüz
Brassy – Arsız
Bravado – Kabadayı
Bright – Neşeli
Brittle – Kırılgan
Brooding - Kuluçkada
Calm/Peaceful – Sakin
Campy – Kamp yaparken
Carefree – Kaygısız
Cathartic – Müshil
Cerebral – Beyinsel

Cheerful – Neşeli
Circular - Dolambaçlı
Clinical – Deli
Cold – Soğuk
Complex – Karmaşık
Confident – Emin
Confrontational – Göğüs geren
Crunchy - Çiğner
Cynical/Sarcastic – Alaycı
Delicate – Nazik
Detached – Kopuk
Difficult - Zor
Distraught – Çılgın
Dramatic – Dramatik
Dreamy – Rüyada
Druggy – İlaç almış
Earnest – Ağırbaşlı
Earthy – Dünyaya ait
Eccentric – Kaçık
Eerie – Korkutucu
Effervescent – Çoşkulu
Elaborate – Özenilmiş
Elegant – Şık
Energetic – Enerjili
Enigmatic – Muammalı
Epic – Destansı
Ethereal – Ruhani
Exciting – Heyecanlı
Exuberant – Taşkın
Fierce – Vahşi
Fiery- Ateşli
Fractured – Parçalanmış
Freakish – Korkunç
Freewheeling – Başıboş
Fun – Eğlence
Gentle – Kibar
Giddy – Uçarı
Gleeful – Şen
Gloomy – Hüzünlü
Greasy – Yağlı
Gritty – Cesur
Gutsy – Fırtınalı
Happy – Mutlu
Harsh – Sert
Hedonistic -
Hostile – Düşmanca
Humorous - Espirili
Hungry – Aç
Hypnotic – Hipnotik
Indulgent - Hoşgörülü
Innocent - Masum
Insular – Dar görüşlü
Intense – Yoğun

Intimate – İçten
Ironic – Cinaslı
Irreverent – Saygısız
Joyous – Sevinçli
Knotty – Karışık
Laid-Back/Mellow - Çakırkef
Lazy – Tembel
Light – Hafif
Literate – Kültürlü
Lively – Canlı
Lush – Bereketli
Malevolent – Kötü niyetli
Manic – Çılgın
Meandering – Dolambaçlı
Melancholy – Melankoli
Menacing – Tehditkar
Messy – Karmakarışık
Naive – Saf
Nihilistic – Hiçlik
Nocturnal – Tatlı ve duygulu
Nostalgic – Hasret
Ominous – Uğursuz
Organic – Organik
Outraged – Zulüm gören
Outrageous – Zalim
Paranoid – Paranoyak
Party/Celebratory – Kutlama
Passionate – Hararetili
Pastoral – Doğal
Plaintive – Kederli
Playful – Eğlenceli
Poignant – Keskin
Precious – Kıymetli
Provocative – Kışkırtıcı
Quirky – Acayip
Rambunctious – Kontrolsüz
Ramshackle – Viran
Raucous – Boğuk
Rebellious – Başkaldıran
Reckless – Dikkatsiz
Refined/Mannered – Rafine
Reflective – Yansıtıcı
Relaxed – Gevşemiş
Reserved – Ağzı sıkı
Restrained – Zaptedilmiş
Reverent – Saygılı
Rollicking – Şamatalı
Romantic – Romantik
Rousing – Heyecan verici
Rowdy – Külhanbeyi
Rustic – Basit
Sad – Üzgün
Sardonic – Alaycı

Searching – Arayan
Self-Conscious – Kendini bilen
Sensual – Şehvetli
Sentimental – Duygusal
Sexual – Cinsel
Sexy – Seksi
Silly – Aptal
Sleazy – Bayağı
Slick – Kurnaz
Smooth – Yumuşak
Snide -
Soft – Yumşak
Somber – Sefil
Soothing – Sakinleştiren
Sophisticated – Sofistike
Spacey – Mesafeli
Sparkling – Parlayan
Sparse – Seyrek
Spicy – Baharatlı
Spiritual – Ruhani
Spooky – Tekin olmayan
Sprawling – Yayılan
Springlike – Bahar
Stately – Haşmetli
Street-Smart – Uyanık çarıklı
Stylish – Şık
Suffocating – Boğulan
Sugary – Şekerli
Summery – Yaz
Swaggering – Caka satan
Sweet – Tatlı
Tense/Anxious – Gergin
Theatrical – Yapmacık
Thuggish – Eşkıya
Trashy – Çöp gibi
Trippy – Kıvrak
Uncompromising – Uzlaşmaz
Unsettling – Tedirgin
Urgent – Acil
Visceral – İç organlar
Volatile – Uçucu
Warm – Sıcak
Weary – Yorgun
Whimsical – Kaprisli
Wintry – Kış
Wistful – Arzulu
Witty – Esprili
Wry – Çarpık
Yearning – Arzulayan

TEMALAR

Affection/Fondness – Meyl
Affirmation – Yemin
Anniversary – Yıldönümü
At the Beach – Plajda
At the Office – Ofiste
Autumn – Sonbahar
Background Music – Arka plan
Birthday Party – Doğum günü partisi
Breakup – Ayrılık
Celebration – Kutlama
Christmas Party – Yılbaşı partisi
Club – Kulüp
Comfort – Keyifli
Cool & Cocky
D-I-V-O-R-C-E - Boşanma
Day Driving – Gündüz araba sürme
Dinner Ambiance – Akşam yemeği
Drinking - İçki
Early Morning – Sabahın erken saati
Empowering – Gücü yerinde
Exercise Workout Music - Egzersiz
Feeling Blue - Hüzünlenmiş
Freedom – Özgürlük
Girls Night Out – Kızların Gecesi
Guys Night Out – Erkeklerin Gecesi
Halloween – Cadılar bayramı
Hanging Out – Sakakta sürme
Heartache – Kalp ağrısı
Holidays/New Years – Tatil / Yeni Yıl
Homecoming – Eve Dönüş
Housework – Ev işi
Illness – Hastalık
In Love – Aşık
Introspection – Kendini gözlemlemek
Jealousy – Kıskançlık
Late Night – Gece geç saatler
Long Walk – Uzun yürüyüş
Loss/Grief – Kayıp (ölüm)
Maverick – Başına Buyruk
Meditation – Meditasyon
Mischievous – Afacan
Monday Morning – Pazartesi Sabah

Motivation – Motivasyon
New Love – Yeni aşk
Night Driving – Gece araç sürme
Parenthood – Anne baba
Party Time – Parti zamanı
Patriotic – Vatansever
Picnic – Piknik
Playful - Neşeli
Pool Party – Bilardo partisi
Prom – Mezuniyet balosu
Rainy Day – Yağmur
Reflection – Derin düşünceler
Regret – Pişmanlık
Relaxation – Gevşeme
Reminiscing – Mutlu anılar
Reunion – Toplantı
Revolutionary – Devrim
Road Trip - Yolculuk
Romantic Evening – Romantik akşam
Scary Music – Korku müziği
School – Okul
Seduction – Baştan çıkarma
Sexy
Slow Dance
Small Gathering – Küçük toplantı
Solitude – Yalnızlık
Spring – Bahar
Stay in Bed – Yatakta gün geçirme
Summertime – Yazın
Sunday Afternoon – Pazar günü
Sweet Dreams – Tatlı rüyalar
TGIF – Cuma akşamı
The Creative Side -
The Great Outdoors - Açıklık
The Sporting Life - Spor
Vacation – Tatil
Victory – Zafer
Wedding – Evlilik
Winter - Kış
With the Family - Aileyle

EK A.6: Milli Kütüphane Görsel İşitsel Malzeme Kayıt Örnekleri

Şekil A.1: Milli Kütüphane kayıt örnekleri.
(gerçek sorgu sonuç sayfası görselleri)

	<i>SYSNO</i>	0506932
	<i>YER</i>	Mus Nt1979 BD 64
	<i>Yazar</i>	Aksüt, Sadun, 1932- (F)
	<i>TekEser</i>	[Türk Klâsik Müz.]
	<i>Eser</i>	Hasret [müzik] : SÛzinâk saz semaisi : Usulü aksak semai
	<i>Yayıml</i>	[19--]
	<i>FizTan</i>	1 nota (1 s.) ; 28 cm
	<i>Dil</i>	TUR
	<i>Holdings</i>	

	<i>SYSNO</i>	0506846
	<i>YER</i>	Mus Nt1979 BD 29
	<i>Yazar</i>	Arel, Hüseyin Sadeddin
	<i>TekEser</i>	[Türk Klâsik Müz.]
	<i>Eser</i>	Apkefzâ saz eseri [müzik] : Usûlü yürük semâî : Soprano kemençe için
	<i>Yayıml</i>	[19--]
	<i>FizTan</i>	1 nota (1 s.) ; 28 cm
	<i>Dil</i>	TUR
	<i>Holdings</i>	

Şekil A.1: Milli Kütüphane kayıt örnekleri (devam).

	<i>SYSNO</i>	0428251
	<i>YER</i>	Mus P 1989 AD 46
	<i>Eser</i>	Hülya [Ses kaydı] / Söz: Özenç Eşsiz; müzik: F. Ege; Şecaattin Tanyerli. Çapkın / söz: Raşit Biçersoy; müzik: F. Ege; Şecaattin Tanyerli
	<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Columbia , [19??]
	<i>FizTan</i>	1 plak : 33 1/3 dñş. ; 17 cm
	<i>EkGiris</i>	Eşsiz, Özenç (F)
	<i>EkGiris</i>	Ege, F. (F)
	<i>EkGiris</i>	Tanyerli, Şecaattin (F)
	<i>EkGiris</i>	Biçersoy, Raşit (F)
	<i>EkGiris</i>	Çapkın
	<i>Dil</i>	TUR
	<i>Holdings</i>	

	<i>SYSNO</i>	0430533
	<i>Dil</i>	tur
	<i>YER</i>	Mus P 1994 AD 95
	<i>TekEser</i>	[Klasik Türk müziği]
	<i>Eser</i>	Lambaya püf de! Kalk gidelim küheylan / Söz ve müzik : Barış Manço [Ses kaydı]
	<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Yavuz Plâk, [1994]
	<i>FizTan</i>	1 plak : 33 1/3 dñş. ; 17,5 cm
	<i>EkGiris</i>	Manço, Barış (F)
	<i>EkGiris</i>	Kalk gidelim Küheylan
	<i>Dil</i>	TUR
	<i>Holdings</i>	

	<i>SYSNO</i>	0505210
	<i>YER</i>	Mus P 1994 CD 49
	<i>Yazar</i>	Manço, Barış
	<i>Eser</i>	Sarı çizmeli Mehmet' ağa [ses kaydı] / Barış Manço
	<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Yavuz Plak, [19??]
	<i>FizTan</i>	1 plak : 33 1/3 dñş. , stereo ; 30 cm
	<i>Dil</i>	TUR
	<i>Holdings</i>	

Şekil A.1: Milli Kütüphane kayıt örnekleri (devam).

<i>SYSNO</i>	0484356
<i>YER</i>	Mus Tp 1993 BD 1006
<i>Yazar</i>	Pınar, Sadettin (F)
<i>TekEser</i>	[Klasik Türk Müziği]
<i>Eser</i>	Kalbimi ayağına ; yüzüm gülsede kızlar [ses kaydı]
<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Sahibinin Sesi, [19--?]
<i>FizTan</i>	1 plak : 78 devir ; 25 cm
<i>EkGiris</i>	Meliha (F)
<i>EkGiris</i>	Yüzüm gülsede kızlar
<i>Dil</i>	TUR
<i>Holdings</i>	

<i>SYSNO</i>	0482575
<i>YER</i>	Mus Tp 1993 BD 1444
<i>Yazar</i>	Pınar, Salahettin (F)
<i>TekEser</i>	[Klasik Türk Müziği]
<i>Eser</i>	Delisin del göynüm / Salahettin Pınar. Sabah yıllardan beri / Zeki Duygulu [ses kaydı]
<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Sahibinin Sesi, [19??]
<i>FizTan</i>	1 plak : 78 devir ; 25 cm
<i>EkGiris</i>	Duygulu, Zeki (F)
<i>EkGiris</i>	sabah yıllardan beri
<i>Dil</i>	TUR
<i>Holdings</i>	

<i>SYSNO</i>	0448218
<i>YER</i>	Mus Nt1985 B 19
<i>Yazar</i>	Pınar, Selâhaddin (F)
<i>TekEser</i>	[Türk Klâsik Müziği]
<i>Eser</i>	Dile düştüm dile [müzik] : Karcıgar : aksak & curcuna
<i>Yayım</i>	[Y.y.] : Çağlar, [19--?]
<i>FizTan</i>	1 nota (2 s.) ; 28 cm
<i>Seri</i>	Çağlar nota yayını ; 11
<i>Dil</i>	TUR
<i>Holdings</i>	

Şekil A.1: Milli Kütüphane kayıt örnekleri (devam).

<i>SYSNO</i>	0504899
<i>YER</i>	Mus P 1994 CD 37
<i>Yazar</i>	Tatlises, İbrahim
<i>TekEser</i>	[Türk Halk Müziği]
<i>Eser</i>	Ayağında kundura [ses kaydı] / İbrahim Tatlises
<i>Yayım</i>	[Y.y.] : türküola, [19??]
<i>FizTan</i>	1 plak : 33 1/3 dnş. , stereo ; 30 cm
<i>Dil</i>	TUR
<i>Holdings</i>	

<i>SYSNO</i>	0430540
<i>Dil</i>	tur
<i>YER</i>	Mus P 1994 AD 102
<i>Yazar</i>	Gencebay, Orhan (F)
<i>TekEser</i>	[Klasik Türk müziği]
<i>Eser</i>	Koderemin oyunu / Söz, müzik : Orhan Gencebay. Kimler geldi kimler geçti = (If we were free) / söz : Fikret Şeneş [Ses kaydı]
<i>Yayım</i>	[İstanbul] : İstanbul, [1994]
<i>FizTan</i>	1 plak : 33 1/3 dnş. ; 17,5 cm
<i>EkGiris</i>	Şeneş, Fikret (F)
<i>EkGiris</i>	Kimler geldi kimler geçti = (If we were free)
<i>Dil</i>	TUR
<i>Holdings</i>	

EK A.7: TRT Müzik Tasnif Yöntemi

TRT Arşiv Şefi ile telefon konuşması yapılarak görüşleri ve mevcut TRT tasnif yönteminin hakkında bilgi alındı (**Kızılcıklıoğlu, 2005**). Buna göre kaydı tutulan bilgiler ve kategoriler aşağıdaki gibidir.

Kayıt Alanları:

Eser adı
Besteci
Söz Yazarı
Makamı
Kategorisi
Geliş sırası

Müzik türleri (kategorisi) aşağıdaki 4 başlık altında toplanmaktadır.

TSM

THM

Klasik Batı Müziği (Senfoni, Konçerto, Opera, Orkestral, Türk Besteciler, Koro+Dini müzikler, Şan ve Lied'ler, Oda Müziği)

Pop Müzikler – (Türkçe Pop, Jazz, Film Müzikleri, Yabancı Pop, Folk + Otantik + Dünya, enstrümantal)

EK A.8: MESAM ve MSG Müzik Türleri

MESAM Müzik Türleri Listesi

Anlatım
Arabesk
Bale
Çocuk Şarkısı
Dizi Müziği
Enstrümantal
Fantezi
Film Müziği
Fon Müziği
Jazz
Karışık Müzik
Klasik Batı Müziği
Light Müzik
Marş
Müzikal
Opera
Özgün Müzik
Pop Reklam
Rock
Şiir
Tango
Taverna
Tiyatro
Türk Halk Müziği
Türk Müziği

MSG Müzik Türleri Listesi

Etnik
THM
Hip hop
Reggae
Enstrümantal
Fon Müziği
Fantezi
Film Müziği
Şiir
New age
Rock
Pop
Klasik Türk Müziği
Dini
Tango
Opera
Çocuk Şarkısı
Alternatif
Blues
Klasik Batı Müziği
Jazz
Taverna
Özgün
Elektronik
Marş

EK A.9: T.C. Kültür Bakanlığı Web Sitesi “Türkiye’den Müzik” Sayfası

T.C. Kültür Bakanlığı / Ministry of Culture, Republic of Turkey

11/15/2006 03:29 PM

T.C. Kültür Bakanlığı

Kültür Bakanlığı

İl İl Türkiye

Güncel

Kültür ve Sanat

Türkiye'den Müzik

- [Klasik Türk Müziği](#)
- [Türküler](#)
- [Kurtuluş Türküleri](#)
- [Oyun Havaları](#)
- [Kantolar](#)
- [Tangolar](#)
- [Türk Pop Müziği](#)
- [Çocuk Şarkıları](#)
- [Opera](#)
- [Senfonik Müzik](#)
- [Tedaî Müzikleri](#)
- [Eski İstanbul Müzikleri](#)
- [Mehter Müziği](#)
- [Mevlevî Müziği](#)
- [İlahiler](#)
- [Marşlar](#)

T.C. Kültür Bakanlığı ve Kalan Müzik arşivlerinden faydalanılmıştır.

• [Türk Halk Çalgıları](#)

• [mesam](#)

Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Mesleği Birliği

[Kültür Bakanlığı](#) [İl İl Türkiye](#) [Güncel](#) [Kültür ve Sanat](#)
[Arşiv](#) [E-Posta](#) [Ara](#) [Menü](#)

<http://www.discoverturkey.com/kultursanat/muzik.html>

Page 1 of 2

Şekil A.2: T.C. Kültür Bakanlığı web sitesi “Türkiye’den Müzik” sayfası.

EK A.10: Kalan Müzik Web Sitesi Müzik Sayfası

Kalan Müzik

http://www.kalan.com/scripts/default.asp

KALAN

16 Kasım 106, Perşembe
Albüm/Sanatçı Arat

KALAN.COM IN ENGLISH

HAFTANIN ALBÜMÜ

Zahidem
Neşet Ertaş
Cd fiyatı:
7,00 YTL
Satın Al

-> KATALOG 2006 <-

TÜRLER

Çağdaş Klasik Müzik
Dini Müzikler

Yardım
Kişisel Sayfanız
Alışveriş Listeniz
ANASAYFA SANATÇILAR DERGİ KALAN MÜZİK GÖRÜŞLERİNİZ

Mevlit okuduğunda kuşları sustururdu

Bir zamanlar Hafız Kemal adında sanatçı bir din adamı vardı. Hem müziyen hem mevlithandı. Sesi o kadar güzeldi ki, 20. yüzyılın başında İstanbul'da tam bir efsaneye dönüşmüştü. Ben büyüklerimden duymuştum. Derlerdi ki: "O Süleymaniye Camii'nde mevlit okurken kuşlar susar, havuzun fiskiyelerindeki sular durur, çnarların yaprakları arasında gezinen rüzgar hızını keser, bütün Şehir onu dinlerdi." Fatihli, Sunusi Akyüzü adında bir ilkokul öğretmenimiz vardı. Bir gramofonu vardı. O gramofonun kapağını sadece Hafız Burhan'la Hafız Kemal'in eserlerini çalmak için açardı. Ölümünün üzerinden 40 yıl geçmesine rağmen, bazı evlerde, o büyük müziyenin taş plakları mücevher gibi saklanırdı. Sonra nedense ansızın unutuldu. **Yazının devamı...**

Kemanın kutsal kitabı 200 yıl sonra ilk kez Türkiye'de kaydedildi

Keman sanatçısı Cihat Aşkın, yaklaşık 200 yıllık Kreutzer Etüdleri'nin dünyadaki ilk integral kaydını Kalan Müzik etiketiyle piyasaya sundu. Kreutzer etüdleri dönemin ünlü keman sanatçıları tarafından "Kemanın kutsal kitabı" olarak nitelendirilir.

Cihat Aşkın, keman dünyasının ülkemizdeki en başarılı ve en üretken isimlerinden biri. Aşkın, icracılığı ve eğitimciliğinin yanısıra kurduğu oda orkestraları ile de sanat dünyasının yakından tanındığı bir isim. Geçtiğimiz sezon CAKA (Cihat Aşkın ve Küçük Arkadaşları) projesiyle adından söz ettiren sanatçı haziran ayında Kalan Müzik etiketiyle piyasaya çıkan **Yazının devamı...**

Diğer Yazılar: Senfonik Dersim müziği | Aşkın kanunu yazılır mı yeniden? Sefarad'ın Cumhuriyet yolculuğu | Vafasını Bu Resme Tertip Ettiler... Yine Hafız Kemal gelir şehitlerin ruhu şad olur

YENİ ALBÜMLER

TV & KONSERLER

1 of 5

11/16/06 1:09 PM

Kalan Müzik

http://www.kalan.com/scripts/default.asp

DVD-VCD Serisi
Film Müzikleri
Halk Müziği
Klasik Türk Müziği
Lisanslı Albümler
Pop, Rock, Caz "Fusion"
Protest Müzik
Şiir, Film, Tiyatro Müzikleri
Tango, Kanto, Eski Popüler
Türk "Fusion"
Türkiye'de Etnik Müzik

DİZİLER

Arşiv Serisi
Neşet Ertaş

KALAN EXTRA

KITAPLAR

Kalan Seçkileri
Pan Batı Müziği
Pan Halk Müziği
Pan Müzik Dışı
Pan Müzik Teorisi
Pan Nota Kitabı
Pan Popüler Müzik
Pan Türk Müziği

HAFTANIN KİTABI

Türkiye'de Çingene Müziği
Melih Duygulu
Kitap fiyatı:

Nurdan Bir Hale
Nazife Güran
Cd fiyatı: 8,50 TL
Satın Al

Hüseyin Hilmi Paşa'nın torunu, zarfı bir Türk Hanımefendisi, ilk kadın bestecimiz Nazife Güran'ın, çağının müzik stillerini ve yeniliklerini bilip onları taklit etmeden, içinden geldiği gibi yazıp, sevinçlerini, kırılanlıklarını, özlemlerini yalın ve cesur bir duyurulukla dile getiren bu naif kompozitörün seçme eserleri, soprano Ece İdil ve piyanist Metin Ülkü'nün yorumu ile Kalan Müzik tarafından albüm olarak yayınlandı. Nazife Güran'ın müziğe yaklaşıma, ele aldığı biçimler dolaysız bir içtenlikle, adeta Schubert lied formunu ve küçük parçalarını bize animsatan bir romantizm içerisindedir. Liedlerinde yarattığı atmosfer, eşliği Şiire katkı maddesi olarak kullanmış, Şan çizgisini destekleyen, zaman zaman yalnız bırakır gibi yapıp, Şiirin bittiği yerde de alıp başını giden, temayla bütünleşen bir senfonik poem yapısidir. Bu naif ve kırılğan liedlerin sözlerinin çoğu kendi kaleminden çıkmışsa da Yahya Kemal Beyatlı, Ahmed Haşim gibi ustaların Şiirlerini de bestelemek cesaretini aşın duygusallığında bulmuştur. Liedlerdeki içe dönük tasvir ve ilahi duygular, onda, çabası bir şekilde kendiliğinden ortaya çıkar. Melodilerinin içinde her zaman biraz Türk, biraz Osmanlı kokusu ve her şeyden önce kadın olduğu hissedilir. Piyanı yapıtlarında da gene küçük formların mahiri olarak adeta Schubert'in mouvement'larına benzer şekilde bir yapı ortaya koyar. Tasvirdeki başarısı onun müziğinin resmini çizir. Bu müzik, yurt sevgisiyle dolu hafif bir parfüm gibidir.

Hafız Kemal Bey
Hafız Kemal Bey
Lüks cd fiyatı: 12,00 TL
Satın Al

EDİTÖRÜN SEÇİMİ

Bu hafta sizlere Bird Topaloğlu'nun Lazeburi isimli albümünden "Ngzaşi Kaide / Yol Havası" isimli eserin mp3'ünü sunuyoruz...

ve MP3

YARIŞMA

Sorumuza doğru cevap verenler arasından seçilecek 5 kişi **Ömür Bahçesi** albümünü kazanacak.

FORUMLAR

İnternette Müzik
Kardes Türküler
Fethiyeli Ramazan Güngör
Arşiv serisi!

EN ÇOK SATANLAR

- 1- **Yeşilçam Şarkıları / Artık Sevmeyeceğim**
- 2- **Yeşilçam Şarkıları / Aşkın Kanunu**
- 3- **Balarsı Ahmet**

2 of 5

11/16/06 1:09 PM

Şekil A.3: Kalan Müzik web sitesi müzik sayfası.

EK A.11: D&R Web Sitesi Müzik Sayfası

www.dr.com.tr 11/15/2006 03:33 PM

D&R MUSIC BOOK STORE

Üyelik

Elektronik Posta

Şifre Hatırlatma

Tıklayın, kolayca üye olun!

Alışveriş sepeti
Şu an sepetinizde hiç ürün yok.

Arama
Tüm kategorilerde
Detaylı aramak için tıklayınız

Bize Ulaşın **D&R Hakkında** **Linkler** **Etkinlikler** **Yardım** **Card by D&R** **Mağazalar** **Siparişlerim** **Ana Sayfa**

Kitap **Müzik** **Film** **Elektronik** **Yazılım** **Hobi** **Dergi**

Baba ve Piç... **7'nin Bitirdin...** **The Little Mermaid- KuçukDeniz...** **Creative Live! Motion Siyah W...** **Pro Evolution Soccer 6 PC...** **Kapı Mesajı Panosu 14 x 7 cm ..** **In Style (Tr)...**

Müzik

En çok dinlenen albümler (yerli)

- 7'nin Bitirdin Nazım Önce
- Mucize Nağmeler Various
- Afili Yalnızlık emmayın
- A Touch Of Love Onur Güneş
- Festival Kenan Doğulu
- Allahasmarladık Sezen Aksoy
- Sağanak Atımlar Kıp
- Köprüler-2 Various
- Efsane Konserler Zülfü Livaneli
- Friends & Family Ayhan Sırmacı

En çok dinlenen albümler (yabancı)

- Cafe De Pera 5 Various
- Cuba Mi Amor Various
- Power Party 5 Various
- Best Jazz 100 Various
- The Open Door Evanesence
- Romantic Classics Various
- Julio Iglesias
- FutureSex / LoveSounds Justin Timberlake
- Diva : The Singles Collection Sarah Brightman
- Rudebox Robbie Williams
- L Oriental Ennio Macias

Classic
Compilations
Dance
Diğer eserler
Electronica
Jazz Music
Mp3 Yükleme Kartları
New-Age Music
Pop Music
Rock Music
Single
Soundtracks
TMM
TSM
Türkçe Pop / Rock
World Music

☒ Tümünü ara ☐ Sanatçı ☐ Şarkı ☐ Albüm

Arat

http://www.dr.com.tr/FO/zone.aspx?zone=Muzik

Page 1 of 2

Şekil A.4: D&R web sitesi müzik sayfası.

EK A.12: Hepsiburada Web Sitesi Müzik Sayfası

Hepsiburada.com | Akıllı Alışveriş Burada | MÜZİK 11/15/2006 03:45 PM

Müzik [Sepetim](#) [Müşteri Hizmetleri](#) [Bize Ulaşın](#) [Anasayfa](#)

[Bilgisayar](#) [Ofis & Kırtasiye](#) [Telefon](#) [Bebek & Çocuk](#) [Ev Elektronikleri](#) [Mutfak](#) [Sağlık & Güzellik](#) [Mobilya](#) [Ev Tekstil](#) [Saat](#) [Fraganslar](#)

[Çocuk](#) [Oto Aksesuar](#) [Hurdavat & Bahçe](#) [Pet Shop](#) [Müzik](#) [Film](#) [Kitap](#) [Hediye](#) [Spor](#) [Tarih](#) [Diğer](#)

[Hizmetler](#) [Listelerim](#) [Yeni Ürünler](#) [Gelecek Ürünler](#) [İndirimdeki](#) [Kampanyalar](#)

Sanatçılar

A	B	C	Ç	D
E	F	G	H	I
J	K	L	M	N
O	P	Q	R	S
T	U	V	W	Y
Z				

Yerli Müzik

ALATURKA
ARABESK
ÇOCUK
ENSTRÜMENTAL TÜRK MÜZİĞİ
FANTAZİ
FİLM MÜZİĞİ
HALK MÜZİĞİ
JAZZ / NEW AGE / KLASİK
KLASİK MÜZİK
MUZİ MP3 YÜKLEME KARTLARI
MÜZİKAL
ORYANTAL

7'N BİTİRDİN (NAZAN ÖNCEL)-KASET
7,30 YTL +KDV
0,33 YTL den başlayan taksitlerle

YERLİ PLAKA (CEZA)-CD
7,32 YTL +KDV
0,33 YTL den başlayan taksitlerle

ILHAN ŞİŞEN 2006
7,08 YTL +KDV
0,32 YTL den başlayan taksitlerle

AFİLİ YALNIZLIK (EMRE AYDIN)
9,11 YTL +KDV

FESTİVAL (KENAN DOĞULU)-CD
7,12 YTL +KDV

AMAN (EYLEM) CD
6,57 YTL +KDV

EN ÇOK SATILANLAR

1 **7'N BİTİRDİN (NAZAN ÖNCEL)-KASET**
7,30 YTL + KDV

8+3 Peşin Fiyatına **Taksit**
12 taksite %3 vade farkı

+bonus **10** Peşin Fiyatına **Taksit**

Şehmuz Helvacı
Bu mağazadaki ürünler hakkında sorularınız için [Tıklayınız](#)

<http://www.hepsiburada.com/department.aspx?CategoryID=10751> Page 1 of 3

Şekil A.5: Hepsiburada web sitesi müzik sayfası.

EK A.13: Ideefixe Web Sitesi Müzik Sayfası

IDEEFIXE - Müzik - Müzik Türleri

11/15/2006 03:43 PM

www.ideefixe.com

15 Kasım 2006 Çarşamba

Yeni ziyaretçinin kılavuzu

vitrin kitap müzik DVD video siber market spor & sağlık telefon bilgisayar & elektronik fotoğrafçı

TÜRLER YAPIM FİRMALARI ÇOK SATANLAR YENİLER MÜZİSYENLER

Müzik

Detaylı Arama

ALİŞVERİŞ LİSTESİ

Listeniz Boş

SATIN AL

Yabancı

- Blues
- Çocuklar İçin
- Dans
 - Latin / Rap&Hip-Hop / Acid Caz / Dance-Pop
 - Electronica / Techno / Trip-Hop
- Etnik
 - Latin / Afro-Cuban / Brazilian
 - Reggae / Dub
 - Folk / Country
 - World Music
- Film Müzikleri / Müzikaller
- Karışık
 - Derleme
 - Kolektif
- Klasik Müzik

Yerli

- Heavy Metal / Hard Rock
- Punk / Indie / Alternative
- Rock'n Roll / Soft Rock / Folk Rock
- Anlatı / Oyun / Stand-Up
- Pop
- Caz
- Flamenko
- Silir / Anlatı / Oyun / Stand-Up
- Caz
- Çocuklar İçin
- Dans
 - Rap & Hip-Hop / Acid Caz / Dance-Pop / House
 - Electronica / Techno / Trip-Hop

Özgün Müzik

- Pop
- Rock
- Tango, Kanto, Operet
- Tasavvuf
- Halk Müziği
 - Çağdaş Halk Müziği
 - Geleneksel Halk Müziği
- Komedi
- Fantazi
- New Age
- Kürtçe
- Enstrümantal
- Oyun Havaaları
- Karadeniz

http://www.ideefixe.com/muzik/kategori_index.asp

Page 1 of 2

Şekil A.6: Ideefixe web sitesi müzik sayfası.

EK A.14: Vesaire Web Sitesi Müzik Sayfası

vesaire.com - Kitap, Dvd, Hobi, Müzik yeni alışveriş alışkanlığınız

http://www.vesaire.com/?tree=muzik&sid=021d5591da3d32f90dc7ce6e96978cc3

www.vesaire.com

Akılmadıklar | Sepet | Sipariş Takip

Ürün Kişi Müzik ARA

Hemen Üye Olun Sizimize üye olmak için tıklayınız (Üyelik ücretsizdir). Üye iseniz buradan giriş yapabilirsiniz

CardFinans ile alışverişleriniz Peşin Fiyatına 6 Taksit

Üye girişi V

ANASAYFA KİTAP FİLM MÜZİK HOBI BEBEK & ÇOCUK

ÇOK SATANLAR | YENİLER | KATEGORİLER | ÖN SİPARİŞ | FİRMALAR | SANATÇILAR

Size özel ürün önerilerimizi görmek için giriş yapınız.

Ödüllü yarışmamıza katılmak ister misiniz?

Ödüllü yarışmamıza katılmak ister misiniz?

KATEGORİLER

- Arabesk
- Blues
- Caz
- Güçlü
- Dans
- Etne
- Enstrümantal
- Film Müzikleri
- Halk Müziği
- Klasik Müzik
- Karışık
- Latin
- New Age
- Opera
- Orkestra
- Pop

Sizin İçin Seçtiklerimiz

Türkülerimiz 6 9,90 YTL

Aha 9,00 YTL

Ayrılmayalım 9,00 YTL

CARD FINANS Peşin Fiyatına 6 Taksit

AXESS

world

+bonus

Havale ile Ödeme

YENİLER

- Mucize Nağmeler
- A Touch Of Love
- İhan Şişen 2006

Hepsi >

1 of 3

11/16/06 1:12 PM

Şekil A.7: Vesaire web sitesi müzik sayfası.

EK A.15: Turkish Music and Voice Library Web Sitesi

Turkish Music and Voice Library

11/15/2006 03:34 PM

HOME | FORUM | SESLİCHAT | POSTCARD | MOBILE | LIVE | MEMBERS | SEARCH | SHOP | HELP

HOME
DOCUMENTS
FOLK
POP (A-K)
POP (L-Z)
ARABESQUE
TAVERN
CLASSICAL
MARCHES
RELIGIOUS
CHILDREN
COMEDY
POETRY
PEOPLE
IRANIAN
GREEK
WORLDWIDE
MIDI
LINKS
TV
RADIO
NEWSPAPER
BEST SITES
FORUM
CD STORE

What's New:

- May 2006: Real Player is available for PocketPC and Mobile. [click here](#) for pocketpc player.
- April 26 2006: Legendary Turkish Folk Singer Ali Ekber Cioek has passed away. [news here](#). Listen [him from here](#)
- Apr 2006: Innovative Turkish PseudoRadio is coming! Try our first example [Turkish Classics Channel - 1](#).
- Apr 2006: Mazhar Fuat Ozkan release their new album! Try [Amanin Aman](#)
- Oct 2005: DO you know you can listen realmedia mobile? Click [here](#) to download mobile player.
- Sep 2005: listen [Afshin](#) from Iran. Our Iranian music page has just [opened and testing](#).
- Sep 2005: [RADIO ALATURKA](#) will be available. Very best Turkish songs.
- May 2005: Radio stations are welcomed for international live broadcast. Try [QRT-FM Izmir](#). Now Contact us for broadcast request.
- March 2005: We have moved to a Streaming AudioServer. There may be problems for a while. Send e-mail to info@turkishmusic.org if you have problems. Switch to "use http/TCP" protocol settings from your RealPlayer if you experience interruptions. [here is how to do it](#).
- March 2005: Turkish Music and Voice Library is celebrating its 10th year on the internet.
- We have a Worldmusic store (Turkish-Iranian-Greek-Armenian)! Shipping worldwide! [Please purchase original CD's and support singers](#)
- We have famous seslichat voicechat rooms. [click here](#) !

Our Favourites:

- Worldwide famous Iranian group [Shahin & Sepide](#), please try it out! A complete Iranian Music section will be next to come! Here is preliminary [iranian music section](#)
- Legendary 70's famous hits, [Memleketim](#) by Ayten Alpman, [Gecici Dost](#) Kervani (Baris Manco), [Muhtar](#) by Cem Karaca, [Eskiya](#) Dinyaya (Edip Akbayram), [Fesahat](#) Allah (Edin Kozay), [Daglar Daglar](#) Beni (Kubati), [Neden Olmasin](#) (Kayanani), [Eyvildir Gel](#) (Alpay), [Bodrum Bodrum](#) (MFC), [Alagayik](#) (Mogollar), [Minik Serçe](#) (Seyhan Aksu), [Gönlü Baylanında](#) (Selda Bağcan), [iki Kekik](#) (Tolga Candar), [Göküzünde Yalnız Gezen](#) (Behiye Aksoy), [Kara](#)

Ads by Google

[Türk Müzik](#)
[Pop Müzik](#)
[Canlı Müzik](#)
[Araba Müzik](#)

events

music camp in rustic Pennsylvania.

Mar 23 2005
Yeni Türkü Concert in Washington DC.

Apr 1-10 2005
4th Boston Turkish Film Festival

May 28 2005
Music of the Armenian composers of the late Ottoman Empire.

<http://www.turkishmusic.org/>

Page 1 of 3

Şekil A.8: Turkish Music and Voice Library web sitesi.

EK A.16: CD Rehberi Web Sitesi Kategori Sayfası

Turknet tarafından hazırlanan CD Rehberi 1996 yılında Türk müzik CD'lerinin %50'den fazlasını tanıma ve dinleme imkanı sağlayan ilk müzik sitelerinden biridir. Bu site için bine yakın CD'nin müzikal tasnifi yazar tarafından yapılmıştır.

CD
REHBERİ

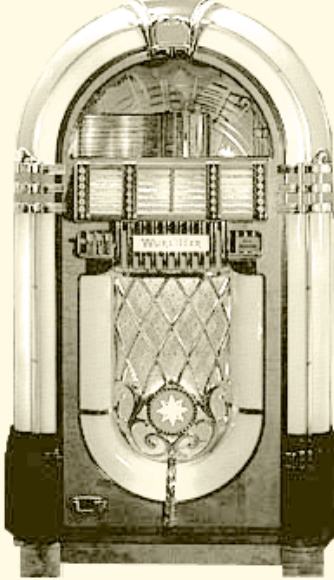
HABER
MAGAZİN

MÜZİK
KUTUSU

MÜZİK
MEYDANI

SES
ARŞİVİ

ON-LINE
ALİŞVERİŞ

Dinlemek istediğiniz albümlere müzik türlerinden veya alfabetik sanatçı listelerinden ulaşabilirsiniz.

KLASİK TÜRK SAN'AT MÜZİĞİ
Dede Efendi, Hacı Arif Bey...**DİNİ TÜRK MÜZİĞİ**
İlahiler, Ayinler, Nefesler...**TÜRK SAN'AT MÜZİĞİ**
Saadettin Kaynak, Selahattin Pınar...**HAFİF TÜRK SAN'AT MÜZİĞİ**
Muazzez Abacı, Yılmaz Morgül...**YORUM TÜRK SAN'AT MÜZİĞİ**
Doğan Canku, Hasan Cihat Öter...**TÜRK ARABESK MÜZİK**
Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur...**TÜRK POP ARABESK MÜZİK**
İbrahim Tatlıses, Emrah...**FANTAZİ-TAVERNA MÜZİĞİ**
Coşkun Sabah, Ferdi Özbeğen...**ORYANTAL VE OYUN HAVALARI**
Mezdeke, Ekrem ve Gültekin...**GELENEKSEL TÜRK HALK MÜZİĞİ**
Arif Sağ, Musa Eroğlu...**BESTE TÜRK HALK MÜZİĞİ**
Ruhi Su, Kubat...**YORUM TÜRK HALK MÜZİĞİ**
Okay Temiz, Ethem Adnan Ergil...**TÜRK ETNİK MÜZİKLERİ**
Rebetika, Şivan Perwer...**ÖZGÜN TÜRK MÜZİĞİ**
Edip Akbayram, Yeni Türkü...**PROTEST ÖZGÜN TÜRK MÜZİĞİ**
Ahmet Kaya, Zülfü Livaneli...**TÜRK FİLM MÜZİKLERİ**
Esin Engin, Cihat Berkay...**TÜRK POP MÜZİĞİ**
Sezen Aksu, Nilüfer...**TÜRK POP-ROCK MÜZİĞİ**
Haluk Levent, Ayna...**ANADOLU ROCK MÜZİĞİ**
Moğollar, Barış Manço...**TÜRK ROCK MÜZİĞİ**
Erkin Koray, Şebnem Ferah...**TÜRK ALTERNATİF MÜZİKLERİ**
Athena, Cemali, Tuğçe San...**TÜRK RAP MÜZİK**
Kartel, Erci-E...**TÜRK JAZZ-BLUES**
Erol Pekcan, Nûkhet Ruacan...**ŞİİSEL VOKAL AĞIRLI MÜZİK**
Hümeysra, Zuhal Olcay...**TÜRKİYE'DE KLASİK BATI MÜZİĞİ**
Adnan Saygun, Yalçın Tura...**TANGO TÜRK**
Şecaattin Tanyerli...**TÜRK KANTOLAR**
Nurhan Damcıoğlu...**TÜRK MARŞLARI**
Mehter Marşları...**ŞİİR YORUMLARI**
İbrahim Sadri, Baymelo...**ÇOCUK ŞARKILARI**
Ali Kocatepe, Şirinler...**A B C Ç D E F G H I J K L M N O Ö P R S Ş T U Ü V Y Z**

Şekil A.9: CD Rehberi web sitesi kategori sayfası.

EK A.17: Borçaklı Tasnif Sistemi Fiş Örnekleri

Örnek: 1

1960 BD 195

Hacı Arif Bey: Meftun olalı se şehi hubanı cihana... [Nota]

Hüzzam Şarkı. İstanbul 1960 İskender Kudmanı. 2 S.4

4. I, Şar 72

4. Geleneksel Türk Sanat Müziği

I Sözlü Eser

Şar Şarkı

7 Segah karar perdesi grubu

2 Hüzzam Makamı

Örnek: 2

1959 BD 181

Dürüye'nin güğümleri kalaylı... [Nota] Hüzzam halk türküsü.

Ankara 1959 Yeni Hayat Matbaası. 1 S. 4

6. KI, Tür 72

6. Türk Halk Müziği

K Kırık hava

I Sözlü Eser

Tür Türkü

7 Segah karar perdesi grubu

2 Hüzzam makamı

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi.

Bestelenmemiş Sesler (000)

Doğa Sesleri (010)	
Örnek:	Türkiye'ye özgü doğa sesleri.

Çevre Sesleri (020)	
Örnek:	İnsan yapısı çevre sesleri.

Ses Efektleri (030)	
Örnek:	Yapay üretilmiş sesler.

Ses Kayıtları (040)	
Örnek:	Şiir, hikaye, tiyatro vb. kayıtlar.

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türk Müziği (100)

Klasik Türk Müziği (110)	
Ritim	Klasik usuller
Melodi	Ağdalı, Melismatik müzik cümleleri
Form	Klasik formlar
Armoni	Yok
Enstrüman	Standart Klasik TM enstrümanları
Konu	Klasik edebiyatın konuları
Aidiyet	Bestekar
Yorum	Klasik
Örnek	Dede Efendi'nin klasik eserleri gibi

Türk Sanat Müziği (120)	
Ritim	Daha küçük usuller
Melodi	Daha Hareketli
Form	Şarkı formu ağırlıklı
Konu	Hece veznine geçiş dönemi şiirleri
Örnek	Tamburi Cemil Bey, Saadettin Kaynak'ın eserleri

Fantezi Türk Sanat Müziği (130)	
Ritim	Hareketli tempo
Melodi	Süslü melodik yapı
Armoni	Armonik yapı ve çok seslilik denemeleri
Enstrüman	Batı müziği enstrümanları eklenmiş
Aidiyet	İcracı
Örnek	Yıldırım Gürses'in eserleri

Dini Müzik (140)	
Form	Dini formlar
Enstrüman	Ney ve kudüm gibi dini müzik enstrümanları
Konu	Dini ve ibadet
Aidiyet	İslam ideolojisi
Örnek	Ezan
Alt Türler	Mevlevi Musikisi (151) Cami - Tekke Musikisi (152)

Mehter Müziği (150)	
Ritim	Ritim ön planda
Enstrüman	Zurna, davul, kös, zil gibi mehter sazları
Konu	Askeri kahramanlık
Örnek	Hücum marşı

Türküler (160)	
Melodi	Hareketli
Form	Türkü ve şarkı formları
Konu	Halka ait güncel olaylar
Aidiyet	Anonim
Örnek	Alişimin Kaşları Kare, Yanıyor mu Yeşil Köşkün Lambası

Özgün TM Yorumları (170)	
Melodi	Tampere icrası mümkün makam örnekleri
Armoni	Armonik yapı ve çeşitli düzenlemeler
Enstrüman	Batı müziği enstrümanları
Aidiyet	Yorumcu
Örnek	Hasan Cihat Öter

Çocuk Şarkıları (180)	
Melodi	Basit
Form	Basit
Konu	Çocuksu
Aidiyet	Besteci
Örnek	Necdet Varol, Selahattin İçli, Alaettin Yavaşca

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türk Halk Müziği (200)

Geleneksel Türk Halk Müziği (210)	
Melodi	Halk müziği ezgileri
Form	THM formları
Armoni	Geleneksel THM enstrümanları
Aidiyet	Anonim
Örnek	Gönül Gurbet Ele Varma
Alt Türler	Orta Anadolu (211)
	Karadeniz (212)
	Ege (213)
	Doğu-G.Doğu (214)
	Trakya-Rumeli (215)
	Alevi-Bektaşî (216)
	Kars-Kafkas-Azeri (217)

Popüler Türk Halk Müziği (220)	
Ritim	Hareketli
Form	Türkü formu ağırlıklı
Armoni	Çok seslilik denenmekte
Enstrüman	Batı müziği enstrümanları eklenmiş
Aidiyet	Besteci-icracı
Örnek	Ankaralı Turgut, Davut Güloğlu
Alt Türler	Orta Anadolu (221)
	Karadeniz (222)

Özgün Türk Halk Müziği Yorumları (230)	
Ritim	Ön planda
Armoni	Çok sesli
Enstrüman	THM enstrümanlarına, gitar fülüt gibi akustik Batı müziği enstrümanları katılmış
Aidiyet	Anonim ve besteci-icracı
Örnek	Modern Folk Üçlüsü, Fatih Kısaparmak

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Arabesk Müzik (300)

Arabesk (310)	
Melodi	Bol çeyrek ses ve bol Arap tarzı süsleme
Armoni	Çok seslilik denemeleri
Enstrüman	TSM, THM ve özellikle yaylı Batı müziği enstrümanları
Konu	Sosyo ekonomik yetersizlik
Örnek	Orhan Gencebay, Kibariye

Pop Arabesk (320)	
Ritim	Dans ritimleri
Melodi	Hareketli
Enstrüman	Elektronik enstrümanlar eklenmiş
Yorum	Daha düz
Örnek	Emrah

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türk Pop Müziği (400)

Aranjmanlar (410)	
Aidiyet	Türk söz yazarı ve yorumcu
Örnek	Fecri Ebciöğlu sözleriyle Ajda Pekkan

Türkçe Pop (420)	
Aidiyet	Türk besteci ve yorumcu
Örnek	Erol Evgin, Sezen Aksu

Fantezi-Taverna (430)	
Enstrüman	Ritim box, kanun veya ud ilavesi
Konu	Aşk ve acı
Aidiyet	Besteci-icracı
Örnek	Ümit Besen, Cengiz Kurtoğlu

Özgün Pop (440)	
Armoni	Orkestrlama tekniği
Enstrüman	Yerel enstrümanlara batı müziği çalgıları eklenmiş
Konu	Aşk şiirleri, mizah öğeleri, hicivler, sosyal içerik.
Yorum	Resitatif
Örnek	Yeni Türkü
Alt Türler	Protest Özgün (441)

Türkçe Rap (450)	
Yorum	Söz ağırlıklı ve resitatif
Konu	Sosyal içerikli

Şiirsel Vokal Ağırlıklı Müzik (460)	
Yorum	Teatral sunum
Ritim	Yavaş tempo
Konu	Türk edebiyatından seçme şiirler
Örnek	Hümevra

Tango (470)	
Konu	Aşk ve aşk acısı
Enstrüman	Akordeon, piyano
Ritim	Tango ritimleri
Aidiyet	Seyyan Hanım, Şecaattin Tanyerli
Örnek	İcracı, besteci

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türk Rock Müziği (500)

Türk Rock Müziği (510)	
Enstrüman	Elektro gitar
Yorum	Batı Rock müzik tarzında
Örnek	Teoman

Anadolu Rock (520)	
Melodik yapı	Türk Halk Müziği Ezgileri
Form	Rock müzik formu
Örnek	Barış Manço

Protest Rock (530)	
Konu	Düzeni eleştiren sözler
Yorum	Sanatçı yorumu ön planda
Örnek	Cem Karaca

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türk Caz Müziği (600)

Klasik Caz (610)	
Melodi	Tonal caz
Enstrüman	Caz enstrümanları
Ritim	Caz ritimleri
Aidiyet	Yabancı ve Türk besteci ve yorumcular
Örnek	Neşet Ruacan

Türk Füzyon (620)	
Melodi	Makamsal
Ritim	Türk ritimleri
Örnek	Okay Temiz, Önder Foğan

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Türkiye'de Klasik Batı Müziği (700)

Bando Müzikleri (710)	
Üslup	Bandoları tarafından batı müziği çalgıları kullanılarak icra edilen müzikler.

Türkçe Kantolar (720)	
Ritim	Hareketli
Melodi	Türk makamlarıyla basit melodiler
Konu	Hafif meşrep
Örnek	Nurhan Damcıoğlu, Huysuz Virjin

Salon Müzikleri (730)	
Örnek	Mazurka, polka, vals

Sözlü Çok Sesli Türk Müziği (740)	
Ritim	Türk müziği usulleri
Melodi	Türk müziği makamları kullanılarak
Form	Operet, oratoryo
Örnek	İsmail Hakkı Bey, Muhlis Sabahattin Ezgi, Cemal Reşit Rey

Orkestral Çok Sesli Türk Müziği (750)	
Örnek	Adnan Saygun

Çocuk Şarkıları (760)	
Armoni	Müzik eğitimi için sadeleştirilmiş
Örnek	Muammer Sun, Cenan Akın

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Coğrafi Bölgelere ve Toplumlara Göre Müzikler (800)

Coğrafi bölgelere ve toplumlara göre ayrılabilen müzik türlerini listelemek amacıyla oluşturulmuş genel konu başlığı.

Çizelge A.1: Türk Müzik Türleri Hiyerarşik Gösterimi (devam).

Yabancı Kategori Başlıkları (900)

Yabancı Müzik kayıtlarının tasnifi için genel konu başlığı

EK A.19: Türk Müzik Türleri Başlıkları

Türk Müzik türleri başlıkları

000	Bestelenmemiş Sesler
010	Doğa Sesleri
011	Kuş Ötüşleri
012	Muhtelif Hayvan Sesleri
013	Doğa Sesleri (Nehir, Fırtına,...)
020	Çevre Sesleri
021	İnsan Sesleri
022	Araç Sesleri
030	Ses Efektleri
040	Ses Kayıtları
041	Sesli Kitaplar
042	Şiir Kayıtları
043	Radyo Tiyatrosu
044	Masallar
100	Türk Müziği
110	Klasik Türk Müziği
120	Türk Sanat Müziği
130	Fantezi Türk Sanat Müziği
140	Dini Müzikler
150	Mehter Müziği
151	Cami Musıkisi
152	Tekke Musıkisi
160	Türküler
170	Özgün Türk Müziği Yorumları
180	Çocuk Şarkıları
200	Türk Halk Müziği
210	Geleneksel THM
211	Orta Anadolu
212	Karadeniz
213	Ege
214	Doğu-Güneydoğu
215	Trakya-Rumeli
216	Alevi-Bektaşî
217	Kars-Kafkas-Azeri
220	Popüler Türk Halk Müziği
221	Orta Anadolu
222	Karadeniz
230	Özgün Türk Halk Müziği Yorumları
300	Arabesk Müzik
310	Arabesk
320	Pop Arabesk
400	Pop Müzik
410	Aranjmanlar
420	Türkçe Pop

430	Fantezi-Taverna
440	Özgün Pop
441	Protest Özgün
450	Türkçe Rap
460	Şiirsel Vokal Ağırlıklı Müzik
470	Tango
500	Türk Rock Müziği
510	Türk Rock Müziği
520	Anadolu Rock
530	Protest Rock
600	Caz
610	Klasik Caz
620	Türk Füzyon
700	Türkiye’de Klasik Batı Müziği
710	Bando Müzikleri
720	Türkçe Kantolar
730	Salon Müzikleri
740	Sözlü Çok Sesli Türk Müziği
750	Orkestral Çok Sesli Türk Müziği
760	Çocuk Şarkıları
800	Coğrafi Bölgelere ve Toplumlara Göre Müzikler
900	Yabancı Müzikler (Yabancı müzik kayıtlarının tasnifi için genel konu başlığı)

EK A.20: Music XML Örneği

Sol anahtarında, birlik do notasının XML formatında yazılması.

```
<?xml version="1.0" encoding="UTF-8" standalone="no"?>
<!DOCTYPE score-partwise PUBLIC
"-//Recordare//DTD MusicXML 2.0 Partwise//EN"
"http://www.musicxml.org/dtds/partwise.dtd">
<score-partwise version="2.0">
  <part-list>
    <score-part id="P1">
      <part-name>Music</part-name>
    </score-part>
  </part-list>
  <part id="P1">
    <measure number="1">
      <attributes>
        <divisions>1</divisions>
        <key>
          <fifths>0</fifths>
        </key>
        <time>
          <beats>4</beats>
          <beat-type>4</beat-type>
        </time>
        <clef>
          <sign>G</sign>
          <line>2</line>
        </clef>
      </attributes>
      <note>
        <pitch>
          <step>C</step>
          <octave>4</octave>
        </pitch>
        <duration>4</duration>
        <type>whole</type>
      </note>
    </measure>
  </part>
</score-partwise>
```


Şekil A.10: Sol anahtarında birlik do notası

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında İstanbul'da doğdu.

İlk öğrenimi sırasında T.R.T. İstanbul Radyosu Çocuk Korosu sınavlarını kazanarak, Cenan Akın ve Yücel Elmas yönetimindeki koro çalışmalarına devam etti.

1981 - 1987 Tarihleri arasında İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Çalgı Eğitim Bölümü'nde, kanun sazı üzerine orta ve lise eğitimini tamamladı.

Orta öğrenimi sırasında Hasbiye Sakpınar ile piyano ve şan, Tanju Duru ile klasik gitar, Murat Güner ile folk gitar üzerine birer yıl amatör seviyede özel çalışmalar yaptı.

1987 - 1991 Tarihleri arasında İ.T.Ü. Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Bölümü'nde lisans eğitimini "İstanbul Üniversitesi Korosu'nun Türk Müziği'ndeki Önemi ve Yeri" konulu bitirme ödevini Prof. Dr. Selahattin İçli denetiminde hazırlayıp kurula sunarak tamamladı.

1991 - 1992 Tarihleri arasında İ.T.Ü. Vakfı Eğitim Tesisleri'nde İngilizce Dil Okulu, Temel Bilgisayar ve Basic kurslarına devam etti.

1993 - 1995 Tarihleri arasında İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde T.S.M. dalında aldığı yüksek lisans eğitimini Prof. Dr. Selahattin İçli denetiminde hazırlayıp kurula sunduğu "Osmanlı Hanedanı'nda Müzik" konulu teziyle tamamladı.

Yüksek lisans eğitimi esnasında:

12.09.1994 - 12.11.1994 Tarihleri arasında Maltepe Özel Coşkun Kız Lisesi'nde stajyer müzik öğretmenliği yaptı.

15.10.1994 - 15.01.1995 Tarihleri arasında Radyo Fener'de Her Telden, Kadınca Kararınca ve Top 20 programlarının yapım, spikerlik ve DJ'liği görevlerini üstlendi.

1995 - 1996 Tarihleri arasında bilim dallarında yapılan doktora eğitiminin sanat dallarındaki karşılığı olan sanatta yeterlik programını ders kredisi olarak tamamladı.

Bu çalışmaları esnasında bir yıl Dr. Nail Yavuzoğlu ile armoni, enstrümantasyon, orkestrasyon, bilgisayar ile müzik ve piyano çalışmalarını özel olarak sürdürmüştür.

1997 - 1998 Tarihleri arasında Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde Sadun Aksüt'ün asistanı olarak Türk Müziği Repertuarı derslerinde bulundu.

Halen danışmanları Prof. Nermin Kaygusuz ve Yrd. Doç. Dr. Recep Uslu yönetiminde "Türk Müziği Kayıtları İçin Tasnif Sistemi Önerisi" olan tezini tamamlamak üzere çalışmaktadır.